

ព្រឹត្តិបត្រមេធាវី

លេខ ១៥

ខែ តុលា-ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៧

រក្សាសិទ្ធិ © 2017 គណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

មតិដែលសំដែងនៅក្នុងព្រឹត្តិបត្រនេះ គឺជាមតិរបស់អ្នកនិពន្ធជ្រាល់ ហើយមិនបញ្ចាំងនូវ ទស្សនៈរបស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឡើយ។

ស្របតាមគោលការណ៍សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ ដែលជាគោលការណ៍គ្រឹះ និងមាន ចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា គណៈមេធាវីគាំទ្រឱ្យមានភាពចម្រុះនៃ មតិនានា។

សូមរក្សាសិទ្ធិ © ដោយអនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពី “សិទ្ធិអ្នកនិពន្ធ និងប្រហាក់ប្រហែល” ដែលត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយ ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៣០៣/០០៨ ចុះថ្ងៃទី៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣ ហើយរាល់ការថតចម្លងឡើងវិញ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីគណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវហាមឃាត់។

មាតិកា

សារពីប្រធានគណៈមេធាវីiii

ផ្នែកតុលាការ

សិក្សាប្រៀបធៀបអំពីតុលាការកំពូល 1

សេចក្តីផ្តើម..... 1

ក. សាលាវិនិច្ឆ័យរបស់បារាំង (Tribunal de cassation)2

ខ. តុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំង (Cour de cassation) 11

គ. តុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន..... 15

ឃ. តួនាទីរបស់មហាអយ្យការអមតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំង.....26

ង. សាលាវិនិច្ឆ័យនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (១៩១១-១៩៣៧).....28

ច. សាលាវិនិច្ឆ័យនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (១៩៣៧-១៩៦២)34

ឆ. សាលាវិនិច្ឆ័យនៃប្រទេសកម្ពុជា(១៩៦២-១៩៧៥)38

ជ. តុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា.....39

ឈ. មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា42

ញ. តុលាការកំពូលបច្ចុប្បន្ន43

ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

សិទ្ធិមូលដ្ឋានរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនតាមច្បាប់កម្ពុជា53

១. សេចក្តីផ្តើម53

២.សិទ្ធិមូលដ្ឋានទាំងបួន.....54

 ២.១ សិទ្ធិគ្រប់គ្រង.....54

 ២.២ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច55

២.៣ សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន	56
២.៤ សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង	57
៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.....	59

ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

អាហារកាតព្វកិច្ច.....	63
១- ទស្សនទាននៃអាហារកាតព្វកិច្ច.....	63
២-បុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច.....	64
៣-បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច	64
៤-ការផ្គត់ផ្គង់ ការផ្លាស់ប្តូរ ឬការលុបចោល និងអនុប្បទានអាហារកាតព្វកិច្ច.....	65

សកម្មភាពរបស់គណៈមេធាវី

១.មហាសន្និបាតគណៈមេធាវី.....	77
២.ទំនាក់ទំនងជាតិ និងអន្តរជាតិ	79
២.១ ទំនាក់ទំនងជាតិ	79
២.២ ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ.....	82
៣. សិក្ខាសាលា	88
៤. សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី.....	89

សារពីប្រធានគណៈមេធាវី

គណៈមេធាវីនៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានកិត្តិយស សូមបោះពុម្ពបន្តនូវ ព្រឹត្តិបត្រមេធាវីលេខ ១៥ សម្រាប់ត្រីមាសទី ៤ ខែតុលា-ធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧។ ព្រឹត្តិបត្រមេធាវីនេះ បានសម្រេចឡើងដោយ ការប្រឹងប្រែង លះបង់ពេលវេលាដ៏មានតម្លៃរបស់អ្នកនិពន្ធនីមួយៗ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍របស់គាត់។ តាងនាមឱ្យគណៈមេធាវី ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់អ្នកនិពន្ធ ដែលបានរួមចំណែក វិភាគទានអត្ថបទរបស់

ខ្លួន។ ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរ ដល់លោកអគ្គលេខាធិការ លោកអគ្គលេខាធិការរងប្រធាន បុគ្គលិក និងអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត នាយកដ្ឋានស្រាវជ្រាវ បោះពុម្ព និងផ្សព្វផ្សាយនៃគណៈមេធាវីដែលបានខិតខំរៀបចំពិនិត្យ និងសម្រួលអត្ថបទ និងការបោះពុម្ពព្រឹត្តិបត្រលេខនេះ។

ព្រឹត្តិបត្រលេខនេះប្រមូលផ្តុំនូវអត្ថបទនៅក្នុងវិស័យនានានៃច្បាប់ ដូចជា ការប្រៀបធៀបប្រព័ន្ធតុលាការកំពូល ច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី និងច្បាប់ពាណិជ្ជកម្មជាដើម។ បន្ថែមលើការផ្សាយនូវអត្ថបទច្បាប់ ព្រឹត្តិបត្រមេធាវីបានផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពី សកម្មភាពនៃគណៈមេធាវីដើម្បីឲ្យសហភាពជាមេធាវីបានជ្រាបពីកិច្ចដំណើរការនៃ គណៈមេធាវី។ គណៈមេធាវីនឹងស្វែងទាក់ទងមេធាវី និងអ្នកច្បាប់ដទៃទៀត ដើម្បីពង្រីកការចែករំលែកនូវចំណេះដឹងនៅក្នុងវិស័យដទៃទៀត នៅក្នុងការផ្សាយលើកក្រោយៗ។

ការបោះពុម្ពផ្សាយព្រឹត្តិបត្រមេធាវីនេះជាការឆ្លើយតបទៅនឹងទិសដៅទី ២ “ពង្រឹង និងការពារវិជ្ជាជីវៈ” នៃផែនការសកម្មភាពនៃគណៈមេធាវី ដែលបានអនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី។

ខ្ញុំសង្កេតឃើញថា នៅក្នុងសហគមន៍អ្នកច្បាប់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងមានអ្នកជំនាញខាងច្បាប់ជាច្រើន ដែលបានសរសេរផ្សព្វផ្សាយសៀវភៅសិក្សា ដើម្បីបម្រើសេចក្តីត្រូវការនៃអ្នកសិក្សាច្បាប់។ ទោះបីមិនមែនជាអ្នកជំនាញក៏ដោយ ខ្ញុំសូមលើកទឹកចិត្តដល់មេធាវី និងអ្នកសិក្សាទូទៅចូលរួមវិភាគទានអត្ថបទ ដើម្បីចុះផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្រមេធាវី។

គណៈមេធាវីស្វាគមន៍ជានិច្ចដល់ការចូលរួមចែករំលែកអត្ថបទរបស់ខ្លួននៅក្នុងព្រឹត្តិបត្រនេះ។
ចំពោះអ្នកដែលមានបំណិនខាងសរសេរមានកម្រិត គណៈមេធាវីមានក្រុមបណ្តាធិការមួយ
ដែលនឹងជួយផ្តល់ការណែនាំដល់អ្នកចូលរួម និងជួយកែសម្រួលអត្ថបទ។ គោលដៅនៃការ
បង្កើតព្រឹត្តិបត្រនេះ មិនត្រឹមតែផ្សព្វផ្សាយអត្ថបទនៃអ្នកនិពន្ធជើងចាស់តែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែម
ទាំងជួយលើកស្ទួយបំណិនខាងសរសេរដល់អ្នកនិពន្ធជំនាន់ក្រោយផងដែរ។

ខ្ញុំយល់ឃើញថា ថ្វីបើក្រុមបណ្តាធិការបានធ្វើតម្រូវក្នុងការធ្វើឲ្យព្រឹត្តិបត្រទទួលបាន
គុណភាពមួយដ៏ខ្ពស់ក៏ដោយ ការខ្វះខាតគង់តែជៀសមិនផុត។ ដើម្បីជ្រោមជ្រែងឲ្យព្រឹត្តិបត្រ
នេះមានគុណភាពកាន់តែប្រសើរ ខ្ញុំសូមអំពាវនាវដល់អ្នកអានមេត្តាសរសេរតប និងរិះគន់ស្ថាបនា
ធ្វើអត្ថាធិប្បាយ ឬបំពេញបន្ថែមទៅលើអត្ថបទនីមួយៗដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយ។ ខ្ញុំសង្ឃឹមថា
សហភាព ឯកឧត្តម លោកជំទាវ និងអស់លោក លោកស្រីនឹងបានរីករាយក្នុងការអាន
ព្រឹត្តិបត្រមេធាវីលេខនេះ។

ចំពោះការចូលរួមវិភាគអត្ថបទ សូមធ្វើការទាក់ទងមកការិយាល័យគណៈមេធាវី
ដោយផ្ទាល់តាមអ៊ីម៉ែល info@bakc.org.kh ឬតាមរយៈលោកមេធាវី កុយ នាម តាម
អ៊ីម៉ែល neam130@bakc.org.kh និងលោកមេធាវី កែ ប៊ុនធឿន តាមអ៊ីម៉ែល
bunthoeurn@bakc.org.kh ក៏បាន។

ជាទីបញ្ចប់ ខ្ញុំសូមជូនពរដល់សហភាព ឯកឧត្តម លោកជំទាវ និងអស់លោក លោក
ស្រីទាំងអស់ សូមជួបតែជោគជ័យគ្រប់ប្រការ។

សូមអរគុណ!

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧

សុន វិសាល

ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ផ្នែកតុលាការ

សិក្សារៀបរៀងអំពីតុលាការកំពូល

កុយ នាម*

សេចក្តីផ្តើម

ពាក្យតុលាការកំពូលបានលេចឡើង នៅប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងសម័យសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា នៅពេលមានការអនុម័ត “ច្បាប់ស្តីពី ការបង្កើតតុលាការប្រជាជនកំពូល និងមហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូល” នៅថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៥។ ពាក្យតុលាការកំពូលបានប្រើជាប់ជារៀងរហូតមកទល់សព្វថ្ងៃ ថ្វីបើប្រទេសកម្ពុជាបានយកប្រព័ន្ធច្បាប់តាមគម្របប្រព័ន្ធច្បាប់បារាំងក្តី។ ជាទូទៅ គេតែងតែឮពាក្យតុលាការកំពូល នៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្សេងពីបារាំង ដូចជាតុលាការកំពូលរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកជាដើម។

ថ្វីបើនៅក្នុងប្រព័ន្ធបារាំង តុលាការដែលហៅថា cour de cassation ជាតុលាការមានឋានៈខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងផ្នែកយុត្តាធិការ (ordre de justice) និងតុលាការកំពូលរបស់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាដែលមានឋានៈខ្ពស់ជាងគេដែរនោះ តុលាការទាំងពីរនេះមិនមានបេសកកម្មដូចគ្នាទេ។ តុលាការ cour de cassation នៃប្រទេសបារាំងមានបេសកកម្មធានា តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើឱ្យ“បានសម្រេចនូវភាពឯកសណ្ឋានក្នុងការបកស្រាយច្បាប់ក្នុងទិសដៅអភិវឌ្ឍយុត្តិសាស្ត្រដែលតុលាការដទៃត្រូវគោរពតាម...។ គោលបំណងរបស់តុលាការនេះមិនមែនវិនិច្ឆ័យលើអង្គសេចក្តីទេ ប៉ុន្តែត្រូវប្រកាសថា ច្បាប់ដែលត្រូវបានអនុវត្តរួចហើយនោះត្រូវឬខុស ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុដែលវាយតម្លៃដាច់ស្រេចហើយនោះ”²។ ចំណែកឯតុលាការកំពូលរបស់សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាមានតួនាទីដោះស្រាយជម្លោះ។ នេះមានន័យថា cour de cassation បារាំងមិនកាត់សេចក្តីលើវិវាទសម្រេចឱ្យភាគីណាមួយខុស ឬត្រូវទេ តែគាត់សម្រេចថាតើតុលាការក្រោមសម្រេចស្របទៅតាមច្បាប់ដែរឬទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ តុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋកម្ពុជាជាតុលាការសម្រេចលើវិវាទទាំងមូល³។ ភាពខុសគ្នារវាង

* អ្នកនិពន្ធជាសមាជិកគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល មជ្ឈត្តករពាណិជ្ជកម្ម និងសាស្ត្រាចារ្យច្បាប់។

¹ មានប្រទេសជាច្រើននៅអឺរ៉ុបដែលប្រើពាក្យ cour de cassation ឬតុលាការបដិសេធក្នុងពាក្យសាមញ្ញជាជាងពាក្យតុលាការកំពូល។

² http://www.courdecassation.fr/about_the_court_9256.html

³ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតតុលាការប្រជាជនកំពូល...មាត្រា៣ ចែងថា “តុលាការប្រជាជនកំពូលមានសមត្ថកិច្ចដូចតទៅ ៖ -ជំនុំជម្រះជាលើកទី ១ និងជាលើកចុងក្រោយបង្អស់នូវរឿងក្តីទាំងឡាយដែលច្បាប់កំណត់ថា ជាសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន។ ...” នេះមានន័យថា តុលាការនេះ លើកយករឿងវិវាទទាំងមូលមកជំនុំជម្រះដោយខ្លួនឯង មិនមែនពិនិត្យមើលតែសាលក្រមរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមទេ។

បេសកកម្មទាំងពីរនេះមានវិបាកខុសគ្នាស្រឡះដល់ប្រតិបត្តិការនៃតុលាការ។ នៅក្រោយឆ្នាំ ១៩៩៣ តុលាការកំពូលកម្ពុជាបានវិវត្តមួយកម្រិតទៀតឆ្ពោះទៅរកបេសកកម្មមួយស្រដៀងគ្នា នឹងតុលាការ cour de cassation ។

អត្ថបទនេះនឹងលើកយកប្រវត្តិនៃការកើត និងការវិវត្តនៃតុលាការ cour de cassation របស់បារាំងដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងមកខាងដៃគូតុលាការខ្មែរ និងលើកយកប្រវត្តិនៃការវិវត្តន៍នៃតុលាការ ខ្មែរពីសម័យមុនមកទល់សព្វថ្ងៃនេះ។

ក. សាលាវិនិច្ឆ័យរបស់បារាំង (Tribunal de cassation)

នៅទីនេះពាក្យ “សាលាវិនិច្ឆ័យ” ជាពាក្យដែលអ្នកនិពន្ធខ្លីប្រើសិន ដើម្បីកុំឱ្យច្រឡំនឹង ពាក្យផ្សេងទៀតក្នុងអត្ថបទនេះ។ ឈ្មោះជាផ្លូវការរបស់តុលាការនេះ ហៅថា Tribunal de cassation ដែលជាតុលាការជាន់ខ្ពស់បំផុតដែលត្រូវបានបង្កើតមុនគេនៅប្រទេសបារាំង នៅ ឆ្នាំ១៧៩០ ក្នុងខណៈដែលប្រទេសបារាំងកំពុងធ្វើបដិវត្តន៍។ រដ្ឋសភាបារាំងអនុម័តច្បាប់ស្តីពី ការបង្កើតសាលានេះនៅថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៧៩០។ នៅថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៧៩១ សាលា នេះបានចាប់ផ្តើមការងាររបស់ខ្លួនបន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតលើកទីមួយដើម្បីជ្រើសរើសសមាជិក ចំនួន៤២នាក់ ឱ្យធ្វើជាសមាជិកនៃសាលាវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ១៧៩១។

ច្បាប់ឆ្នាំ១៧៩០ ស្តីពីការរៀបចំលើកដំបូងនូវសាលាវិនិច្ឆ័យចែងថា “សភាជាតិអនុម័តថា សាលាវិនិច្ឆ័យមានតែមួយ និងមានអសនៈនៅអមអង្គនីតិបញ្ញត្តិ”។ ដូច្នេះ សាលាជម្រះបដិសេធក្តី នេះជាផ្នែកមួយនៃអង្គនីតិបញ្ញត្តិបារាំងក្នុងសម័យនោះ។

សាលាវិនិច្ឆ័យនេះមានភារកិច្ចប្រកាសសម្រេចលើ ពាក្យបណ្តឹងសុំឱ្យបដិសេធសាលក្រម (Demandes en cassation) ទាំងឡាយដែលសម្រេចជាចុងក្រោយ⁴ (jugements en dernier ressort) ។ ក្រៅពីជម្រះបដិសេធសាលក្រមរបស់តុលាការនានា សាលានេះធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើ រឿងដិតចិត្តចៅក្រម ឬសាលាជម្រះក្តីណាមួយ និងរឿងទំនាស់សមត្ថកិច្ចរវាងតុលាការនានា។ មាត្រា ១ នៃច្បាប់ខាងលើចែងថា ៖

មុខងាររបស់សាលាជម្រះបដិសេធក្តី... វិនិច្ឆ័យលើពាក្យបណ្តឹងដែល សុំឱ្យបញ្ជូនរឿងពីសាលាជម្រះក្តីមួយ ទៅសាលាជម្រះក្តីមួយទៀត

⁴ យោងតាមប្រព័ន្ធបារាំង សាលក្រមសម្រេចជាចុងក្រោយគឺជា សាលក្រម ឬសាលដីកាមួយដែលគេមិនអាចប្តឹង ឧទ្ធរណ៍បានទៅទៀត លើកលែងតែផ្លូវតវ៉ាវិសាមញ្ញ ដូចជាបណ្តឹងសាទុក្ខ ឬបណ្តឹងសើរើ (Lexique de terms juridiques, 8e édition, Dalloz, 1990)។ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះ គេមិនរាប់ចូលជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ អាមេរិកាំងទេ។ ពាក្យ Pouvai ជាពាក្យបច្ចេកទេសមានន័យថា “ការប្តឹងតវ៉ាលើចំណុចច្បាប់”(ប្រើក្នុងវេបសាយ http://www.courdecassation.fr/about_the_court_9256.html)។ ចំណែកពាក្យ “ឧទ្ធរណ៍” សំដៅដល់ការ តវ៉ាលើរឿងក្តីមួយទាំងលើចំណុចច្បាប់ និងអង្គហេតុ នៅក្នុងយុត្តាធិការមួយទៀតដែលមានឋានៈខ្ពស់ជាង។

(demandes de renvoi) លើរឿងទាក់ទងនឹងការសង្ស័យជា
ធម្មានុរូប⁵ (suspicion légitime) លើរឿងវិវាទយុត្តាធិការ
(conflits de juridiction) លើរឿងវិវាទសមត្ថកិច្ចរវាងតុលាការពីរ
លើរឿងក្តីតែមួយ ឬលើរឿងក្តីពីរដែលទាក់ទងគ្នា (règlement de
judges) លើពាក្យសុំដិតចិត្ត (prise à partie) លើតុលាការណា
មួយទាំងមូល⁶។

នៅក្នុងការវិនិច្ឆ័យបដិសេធ សាលាជម្រះវិនិច្ឆ័យធ្វើសេចក្តីសម្រេចទុកជាអសារសូន្យ
លើរឿងនីតិវិធី និងលើសាលក្រមទាំងមូល។ នៅក្នុងការសម្រេចទុកជាអសារសូន្យនូវនីតិវិធី
សាលាជម្រះពិនិត្យមើលទម្រង់ដែលត្រូវបានរំលោភ។ បើទម្រង់ណាមួយដែលប្រើនៅក្នុងនីតិ
វិធីហើយដែលច្បាប់កំណត់ថា បើមិនគោរពតាមទម្រង់នោះទេនឹងត្រូវទុកជាមោឃៈ (violation sous
peine de nullité) បើទម្រង់នោះត្រូវបានរំលោភនៅពេលដំណើរការនីតិវិធី នោះនីតិវិធីនឹងត្រូវ
បានប្រកាសបដិសេធ និងទុកជាឥតបានការ⁷។

ចំពោះការវិនិច្ឆ័យបដិសេធសាលក្រមវិញ សាលាវិនិច្ឆ័យនេះបើកផ្លូវឱ្យភាគីប្តឹងដើម្បី
សុំបដិសេធសាលក្រមណាដែលសម្រេចផ្ទុយនឹងច្បាប់ណាមួយ⁸។

រចនាសម្ព័ន្ធនៃសាលាវិនិច្ឆ័យ ៖ សាលា Tribunal de cassation ជាស្ថាប័នរណបអង្គ
នីតិបញ្ញត្តិ⁹។ ដូចបានពោលខាងលើ សាលានេះមានសមាសភាពចៅក្រមដំបូង៤២រូប ដែល
ត្រូវបានជ្រើសតាំងតាមការបោះឆ្នោត ចេញពីខេត្តនានាសម្រាប់អាណត្តិម្នាក់ៗ ៤ឆ្នាំ។ នៅឆ្នាំ
១៧៩៥ ចំនួននេះត្រូវបានកម្រើងដល់ទៅ ៥០រូប។

នៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូង សាលានេះចែកចេញជាពីរផ្នែក។ ផ្នែកទីមួយជាការិយា-
ល័យពិនិត្យពាក្យបណ្តឹង ដើម្បីចម្រាញ់បណ្តឹងណាដែលមានមូលហេតុសម្រាប់សុំសាទុក្ខ និង
សម្រេចលើបណ្តឹងសុំដិតចិត្តលើតុលាការទាំងមូល បណ្តឹងសុំបញ្ជូនរឿងក្តីពីតុលាការមួយទៅ
តុលាការមួយទៀត បណ្តឹងស្តីពីទំនាស់យុត្តាធិការ និងបណ្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម។ ផ្នែកទីពីរជា
ផ្នែកវិនិច្ឆ័យលើពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខលើសាលក្រមដែលត្រូវបានចោទថា បានសម្រេចឡើង
ដោយរំលោភច្បាប់។

⁵ សង្ស័យ ឬមានភស្តុតាងថា ចៅក្រមមានភាពលំអៀង ឬបង្ហាញពីអមិត្តភាពរបស់ខ្លួនទៅលើភាគីណាមួយ។
⁶ Guichard (Editeur), Code et Mémorial du Tribunal de Cassation, Tome Premier (1797), p.(2)។
កំរងអត្ថបទ ច្បាប់នេះត្រូវបានដកស្រង់ពីបណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិចជាតិបារាំង <http://gallica.bnf.fr> ។
⁷ ប្រភពដូចខាងលើ។
⁸ ប្រភពដូចខាងលើ។
⁹ មាត្រាដំបូងនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតជាលើកដំបូងនូវសាលាវិនិច្ឆ័យចែងថា « Il y aura un tribunal de cassation
établi auprès du corps législatif. »

នៅឆ្នាំ១៧៩៥ សាលាវិនិច្ឆ័យចែកចេញជាបីផ្នែកគឺ ផ្នែកពិនិត្យពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខ ផ្នែកខាងសម្រេចបណ្តឹងសាទុក្ខ និងបណ្តឹងដិតចិត្ត និងផ្នែកសម្រេចបណ្តឹងសាទុក្ខរឿងព្រហ្មទណ្ឌ។ ផ្នែកពិនិត្យពាក្យបណ្តឹងមានចៅក្រម១៦រូប ហើយផ្នែកនីមួយៗផ្សេងទៀតមានចៅក្រម ១៧រូប ដោយមានប្រធាន និងអនុប្រធាន។ បន្ទាប់មកនៅឆ្នាំ១៨០០ ចំនួនចៅក្រមត្រូវបាន ទម្លាក់មកនៅ ៤៨រូបវិញ¹⁰។

នៅអមសាលានេះ មានស្នងការព្រះមហាក្សត្រមួយរូបដែលតែងតាំង ដោយព្រះមហាក្សត្រដែលទទួលបន្ទុកឃ្លាំមើលការអនុវត្តច្បាប់របស់តុលាការ និងចាត់ការធ្វើបណ្តឹងទៅសាលា វិនិច្ឆ័យដើម្បីឱ្យមានការគោរពច្បាប់ត្រឹមត្រូវ ថ្វីបើភាគីបានចរចាស្រុះស្រួលគ្នាជាថ្មីនឹងការមិន ប្តឹងសាទុក្ខក្តី។

ការប្តឹងសាទុក្ខ ៖ ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌បារាំងចាត់ទុកថា ការប្តឹងសុំបដិសេធ ឬការប្តឹងសាទុក្ខ គឺជាឧបាស្រ័យចុងក្រោយបង្អស់។ គេមិនត្រូវធ្វើឱ្យការតវ៉ានេះស្រួលពេកទេ បើមិនដូច្នោះទេ ទាំងអស់គ្នានឹងចាត់ទុកសាលាវិនិច្ឆ័យនេះដូចជាសាលាថ្នាក់ខ្ពង់ខ្ពស់ដែរ¹¹។

នៅសម័យមុនបដិវត្តន៍ គេតម្រូវឱ្យមាននាយពិនិត្យពាក្យសុំសាទុក្ខ (maîtres des requêtes) នៃក្រុមប្រឹក្សាភាគី¹² (Conseils des parties) ដើម្បីពិនិត្យមើលថា តើពាក្យសុំ សាទុក្ខមួយគួរទទួល ឬមិនទទួលយក ដើម្បីដាក់ឱ្យក្រុមប្រឹក្សានេះធ្វើការវិនិច្ឆ័យ។ មានច្បាប់ ចែងថា ក្នុងករណីដែលពាក្យសុំសាទុក្ខមានលក្ខណៈមិនអាចទទួលយកទៅវិនិច្ឆ័យបាន ឬក៏ ពាក្យសុំនោះគ្មានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ (mal fondé) ក្រុមប្រឹក្សានោះត្រូវចេញដីកាមួយដែល បញ្ជាក់ថា ពាក្យសុំនោះត្រូវបានបដិសេធ ហើយដីកានោះត្រូវប្រកាសពិន័យជាប្រាក់១៥០ លីវ¹³ ដូច្នោះ ពាក្យបណ្តឹងត្រូវតែមានមូលហេតុជាក់លាក់។

មានមនុស្សជាច្រើនដែលរំកិលពាក់ព័ន្ធដោយមូលហេតុជាច្រើនដែលត្រូវធ្វើសំអាង ដើម្បីអាច ឱ្យគេប្តឹងសាទុក្ខទល់នឹងសាលដីកា ឬសាលក្រមជំនុំជម្រះជាចុងក្រោយបាន។ មូលហេតុមួយ ដែលគេយល់ស្របគ្នាគឺ ការសុំប្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវតែឈរលើមូលហេតុនៃការរំលោភច្បាប់។ គំនិត

¹⁰ មាត្រា ៥៨ ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំសាលាជម្រះក្តីចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៨០០។

¹¹ Henri BARDOT, Etude sur le Pourvoi devant la Cour de Cassation, (thèse pour le doctorat, 1873), p. 172

¹² នៅសម័យនោះរាជាណាចក្របារាំងត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយ ក្រុមប្រឹក្សាព្រះមហាក្សត្រ ដែលមានក្រុមប្រឹក្សា ៥ នៅក្នុងនោះ មានក្រុមប្រឹក្សាភាគីដែលមានភារកិច្ចទទួលពាក្យសុំបដិសេធសាលដីកា ឬសាលក្រមដែលជំនុំជម្រះជា ចុងក្រោយ ដែលរំលោភលើព្រះរាជក្រឹត្យ។ល។ ក្រុមប្រឹក្សាភាគីជាបុព្វការីរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យដែលសម្រេចលើ បណ្តឹងសាទុក្ខរឿងក្តីទូទៅ និងរឿងក្តីរដ្ឋបាល។ រដ្ឋមន្ត្រីយុត្តិធម៌ជាទម្លាប់ធ្វើជាអធិបតីលើអង្គជំនុំជម្រះនៃក្រុម ប្រឹក្សាភាគី។

¹³ T. Crépon, Du Pourvoi en Cassation en Matière Civile, Tome Premier (Librairie de Recueil Général des Lois et des Arrêts, 1892), p.27.

នេះអាចសង្ខេបបានថា ការបើកផ្លូវបណ្តឹងសាទុក្ខទាមទារឱ្យមានការរំលោភច្បាប់នៅក្នុងសាលក្រម ក៏ប៉ុន្តែការរំលោភច្បាប់ទាំងអស់មិនមែនសុទ្ធតែនាំឱ្យមានការបើកផ្លូវឱ្យប្តឹងសាទុក្ខនោះទេ¹⁴។ ការរឹតបន្តឹងដល់ការដាក់ពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខនេះគឺ ដើម្បីកាត់បន្ថយចំនួនបណ្តឹងចូលសាលានេះ ព្រោះសាលានេះមិនមែនជាសាលាដែលជម្រើសរវាងភាគីទេ តែជាសាលាដែលផ្តោតតែលើផលប្រយោជន៍នៃការអនុវត្តច្បាប់ដោយស្មោះស្ម័គ្រ ជាជាងផលប្រយោជន៍របស់ភាគី¹⁵ ព្រោះការដោះស្រាយវិវាទជាភារកិច្ចរបស់សាលាថ្នាក់ក្រោម។

ពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណីមិនបង្កការអនុវត្តសាលក្រមទេ¹⁶។ ផ្ទុយទៅវិញនៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ជនជាប់ចោទមានពេលបីថ្ងៃ ដើម្បីប្តឹងសាទុក្ខចំពោះសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ ហើយការប្តឹងនេះនាំឱ្យមានការផ្អាកការអនុវត្តសាលក្រម¹⁷។ ក្រោយពីដាក់ពាក្យប្តឹងរួចហើយ ជនជាប់ចោទមានពេល ១៥ថ្ងៃទៀត ដើម្បីរៀបចំមធ្យោបាយការពាររបស់ខ្លួន។ នៅក្នុងរយៈពេលនេះ ការអនុវត្តសាលក្រមត្រូវបន្តផ្អាកទៅទៀត។ ជនជាប់ចោទត្រូវដាក់ពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ ដោយដាក់ពាក្យប្តឹងទៅក្រឡាបញ្ជីនៃសាលានេះ។ ក្រឡាបញ្ជីបញ្ជូនពាក្យប្តឹងទៅស្នងការព្រះមហាក្សត្រដែលនៅអមសាលាវិនិច្ឆ័យ។ ស្នងការព្រះមហាក្សត្របញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងនោះតទៅទៀតទៅរដ្ឋមន្ត្រីយុត្តិធម៌។ រដ្ឋមន្ត្រីត្រូវបញ្ជូនពាក្យនោះទៅសាលាវិនិច្ឆ័យតទៅទៀត។

ចំពោះការប្តឹងសុំសាទុក្ខបដិសេធតែលើសាលក្រមវិញ គេអាចតវ៉ាបានតែពីបញ្ហាច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនលើកពីរឿងនីតិវិធីមកនិយាយទេ ហើយភាគី ឬតំណាងរបស់គេ ក៏មិនអាចលើកយកចំណុចដែលបានដោះស្រាយរួចហើយនៅក្នុងសាលក្រមដំបូងនោះរួចហើយដែរ។ ហើយទោះបីសាលក្រមថ្មីនៅតែស្របទៅតាមសាលក្រមដែលបានបដិសេធរួចហើយ ដោយសាលាវិនិច្ឆ័យក្តី ភាគីអាចប្តឹងសាទុក្ខបានជាថ្មីទៀត¹⁸។ ដូច្នេះពាក្យប្តឹងសាទុក្ខនេះ ត្រូវតែមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ ដោយអ្នកប្តឹងត្រូវចែង និងបង្ហាញនូវមធ្យោបាយរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងមូលហេតុមោឃភាពដែលប្រកាសដោយច្បាប់ ដូចជាមោឃភាពនៅក្នុងកិច្ចស៊ើបសួរនៅក្នុងសាលក្រម ឬក៏សាលក្រមនោះអនុវត្តច្បាប់ដោយខុសនឹងបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ណាមួយ។

¹⁴ Henri BARDOT, Etude sur le Pourvoi devant la Cour de Cassation, (thèse pour le doctorat, 1873), p. 121.

¹⁵ ប្រភពដូចខាងលើ ទ. ១០២។

¹⁶ មាត្រា ១៦ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតសាលាវិនិច្ឆ័យលើកដំបូងនៅថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០។

¹⁷ មាត្រា ១៤ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌថ្មី ទាក់ទងនឹងការតវ៉ាទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ, ១៦-២៩ កញ្ញា ១៧៩១។

¹⁸ មាត្រា ២១ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតសាលាវិនិច្ឆ័យលើកដំបូងចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០។

គម្រោងសាមញ្ញនៃពាក្យបណ្តឹងត្រូវចែងពីអង្គហេតុ មធ្យោបាយ ឬការវែកញែកគាំទ្រ ជំហររបស់ខ្លួន និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកប្តឹង ព្រមទាំងរាយបញ្ជាក់ពីឯកសារនានាដែល ភ្ជាប់មកជាមួយរួមមាន សេចក្តីចម្លងសាលក្រមដែលរងបណ្តឹងសាទុក្ខផងដែរ¹⁹។

ការចម្រៀមបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ ដូចបានពោលខាងលើ មិនមែនបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងអស់ សុទ្ធតែត្រូវបានវិនិច្ឆ័យដោយសាលាវិនិច្ឆ័យនោះទេ។ នៅក្នុងអំឡុងពេលបដិវត្តន៍ ច្បាប់ឆ្នាំ ១៧៩០ចែងថា សាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវពិនិត្យមើលពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខជាមុនសិនមុននឹងទទួលយក និងដាក់ឱ្យធ្វើការវិនិច្ឆ័យ។ ដើម្បីពិនិត្យពាក្យបណ្តឹង សាលានេះតែងតាំងរៀងរាល់ប្រាំមួយខែ ម្តង នៅការិយាល័យមួយឈ្មោះហៅថា “ការិយាល័យពិនិត្យបណ្តឹង” (Bureau des requêtes) ដែលមានសមាជិក២០រូប ចេញពីបណ្តាសមាជិកសាលាវិនិច្ឆ័យ។ ការិយាល័យនេះពិនិត្យមើល និងសម្រេចថាតើពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខ ឬពាក្យសុំដិតចិត្តត្រូវទទួលយក ឬត្រូវច្រានចោល។ សេចក្តី សម្រេចត្រូវទទួល ឬច្រានចោលពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបាន លុះត្រាណាតែមានសម្លេងបី ភាគបួន(១៥នាក់) នៃការិយាល័យពិនិត្យបណ្តឹង។ បើការិយាល័យពិនិត្យបណ្តឹងសម្រេចទទួល បណ្តឹង នោះបណ្តឹងត្រូវដាក់ទៅក្នុងសវនាដើម្បី ធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង។

បើសមាជិកបីភាគបួនមិនប្រកាសច្រានចោល ឬទទួលយកបណ្តឹងទេនោះពាក្យបណ្តឹង នោះត្រូវដាក់ជូនសមាសភាពពេញអង្គនៃសាលាជម្រះបដិសេធក្តី ដែលនឹងត្រូវធ្វើសេចក្តីសម្រេច ច្រានចោល ឬទទួលយកដោយ សម្លេងភាគច្រើនដាច់ខាត។

នៅពេលដែលការិយាល័យទទួលយកពាក្យសុំសាទុក្ខហើយ ផ្នែកខាងសាទុក្ខនៃសាលា នេះធ្វើការវិនិច្ឆ័យ។ សវនាការធ្វើការវិនិច្ឆ័យនេះត្រូវមានចៅក្រមយ៉ាងតិច១៥រូប ហើយសេចក្តី សម្រេចតម្រូវឱ្យមានសម្លេងភាគច្រើនដាច់ខាតគឺ លើសពី៥០ភាគរយ។

មូលហេតុដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបាន៖ គោលការណ៍ទីមួយគឺ សាលាវិនិច្ឆ័យមិនទទួល យកបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលសុំឱ្យជម្រះរឿងវិវាទរបស់ភាគីឡើងវិញទេ។ មានន័យថាសាលានេះ មិនពិនិត្យអង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តីឡើយ។ តមកទៀត សាលាវិនិច្ឆ័យទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខទល់ នឹងសាលក្រមដែលសម្រេចដោយផ្នែកលើនីតិវិធីណាមួយ ហើយនៅក្នុងនីតិវិធីដែលចោទជាបញ្ហា នោះ មានការរំលោភទម្រង់សម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធី។ រួចមក សាលាវិនិច្ឆ័យទទួលយកបណ្តឹង សាទុក្ខទល់នឹងសាលក្រមដែលមានផ្នែកសំអាងហេតុដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់។

១.ការរំលោភនីតិវិធី៖ មូលហេតុនៃការបដិសេធសាលក្រមដែលរំលោភលើនីតិវិធីកើត ចេញពីគំនិតដែលថា ទម្រង់សម្រាប់គាំទ្រដំណើរការនីតិវិធី (formalités de la justice) គឺជា គ្រឿងសម្រាប់ការពារគុវិវាទ ហើយការគោរពតាមទម្រង់នៃនីតិវិធីគឺជាការសន្មតថា នឹងមាន

¹⁹ Guichard (Editeur), Code et Mémorial du Tribunal de Cassation, Tome Premier (1797), p.viii.

សច្ចធម៌ដែលមានមកជាមួយសាលក្រម ហើយបើគ្មានការធានានូវដំណើរការនីតិវិធីឱ្យបាន ត្រឹមត្រូវទេ ការធានាសច្ចធម៌នៅក្នុងសាលក្រមក៏គ្មានដែរ²⁰។

បញ្ហាដែលចោទឡើងនោះគឺថា តើការរំលោភទំហំប៉ុណ្ណាដែលនាំឱ្យសាលានិច្ច័យ ត្រូវរំលាយ ឬធ្វើមោឃភាពសាលក្រមចោល។ នៅក្នុងច្បាប់ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០ ស្តីពី ការបង្កើតជាដំបូងនូវសាលានិច្ច័យ មាត្រា ១.៣ ចែងថា ៖

...ការរំលោភលើទម្រង់ដែលបញ្ញត្តិមកសម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធី
ដែលត្រូវតែរងមោឃភាព បើមិនគោរពតាម...នឹងបើកផ្លូវឱ្យមាន
ប្តឹងសាទុក្ខ។

ខនេះមានសេចក្តីថា សម្រាប់ទម្រង់ណាដែលសំខាន់ ហើយអ្នកតាក់តែងច្បាប់ចង់ដាក់ វិធានយ៉ាងតឹងរឹងនៅក្នុងបទបញ្ញត្តិនៃនីតិវិធីច្បាប់ថា ត្រូវតែគោរពតាម បើពុំដូច្នោះទេ នីតិវិធី នោះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ នោះបញ្ញត្តិនោះជាបញ្ញត្តិដាច់ខាត។ ការរំលោភលើទម្រង់ណា ដែលមិនមែនជាបញ្ញត្តិដាច់ខាតមិនមែនជាផ្លូវសម្រាប់ប្តឹងសាទុក្ខទេ។ មាន ១២៩ មាត្រានៅ ក្នុងក្រមបទល្មើសដែលការបំពានលើ ទម្រង់ដែលចែងនៅក្នុងមាត្រាទាំងនោះនាំឱ្យមានមោឃ- ភាព និងដែលបើកផ្លូវឱ្យមានបណ្តឹងសាទុក្ខលើនីតិវិធី²¹។ តែក្រោយមក នៅឆ្នាំ១៧៩៣ លក្ខខណ្ឌ នេះត្រូវបានរឹតបន្តឹងថែមទៀត ដោយនៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ការរំលោភលើទម្រង់ណាក៏ដោយ ក៏គេអាចប្តឹងសាទុក្ខបានទាំងអស់²²។ ក៏ប៉ុន្តែភាពមិនប្រក្រតីនៃទម្រង់ទាំងនោះមិនអាចជាមូល- ដ្ឋាននៃការប្តឹងសាទុក្ខបានទេ បើវាកើតចេញពីទង្វើរបស់ភាគីខ្លួនឯង។

នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខចំពោះនីតិវិធី បើសាលានិច្ច័យយល់ឃើញថា មានការរំលោភ នីតិវិធីដូចបានចោទនៅក្នុងពាក្យបណ្តឹងមែននោះ នោះសាលានិច្ច័យនេះនឹងសម្រេចបដិសេធនីតិវិធីនោះចោល ហើយប្រកាសបង្គាប់ឱ្យតុលាការផ្អាកក្រោមចាប់ផ្តើមសារជាថ្មីចាប់ពីកិច្ច (acte) ដំបូងគេដែលនាំឱ្យមានការរំលោភលើនីតិវិធីដែលចោទឡើងនោះ។ បន្ទាប់មក តុលាការនោះត្រូវ ជំនុំជម្រះរឿងទាំងមូលសារឡើងវិញ។ សាលក្រមដែលចេញលើក ក្រោយនេះនៅតែអាចរងការប្តឹងសុំ ឱ្យបដិសេធម្តងទៀតបាន²³។

២.សាលក្រមផ្ទុយនឹងច្បាប់៖ ការអនុញ្ញាតឱ្យប្តឹងសាទុក្ខដោយមូលហេតុសាលក្រម ចេញដោយផ្ទុយនឹងច្បាប់កើតចេញពីគំនិតដែលថា សេចក្តីសម្រេចលើអង្គហេតុ ទោះបីមកពី

²⁰ ប្រភពដូចខាងលើ ទំព័រ ១២២។
²¹ Guichard (Editeur), Code et Mémorial du Tribunal de Cassation, Tome Premier (1797), p.182
²² ច្បាប់នោះមានសេចក្តីថា “នៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ការរំលោភ ឬការរំលងចោលនូវទម្រង់ដែលបញ្ញត្តិ ដោយ តំណាងប្រជាពលរដ្ឋ ចាប់ពីឆ្នាំ១៧៨៩ មក ទោះបីគ្មានការប្រកាសដោយច្បាប់ថា ត្រូវទុកជាមោឃៈក្តី នឹងបើកផ្លូវឱ្យ មានការប្តឹងសាទុក្ខ។”
²³ មាត្រា ១.២០ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតសាលានិច្ច័យលើកដំបូងចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០។

ការវិនិច្ឆ័យមិនត្រឹមត្រូវលើអង្គហេតុនោះក៏ដោយ ត្រូវរួចផុតពីការត្រួតពិនិត្យរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យ ព្រោះការវិនិច្ឆ័យមិនត្រឹមត្រូវនេះធ្វើឱ្យប៉ះទង្គិចតែលើផលប្រយោជន៍ឯកជនប៉ុណ្ណោះ ក៏ប៉ុន្តែការ ធ្វើផ្ទុយនឹងច្បាប់ធ្វើឱ្យរលំរលាយដល់មូលដ្ឋាននៃសណ្តាប់ធ្នាប់ និងសេចក្តីស្ងប់សាធារណៈ²⁴។

ច្បាប់ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០ អនុញ្ញាតឱ្យមានការប្តឹងសាទុក្ខតែចំពោះករណី ដែលមាន "ការរំលោភយ៉ាងច្បាស់" ទៅលើអត្ថបទច្បាប់ (Contravention expresse au texte de la loi) ដែលមានន័យថា ខបញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់ និងនៅក្នុងសាលក្រមផ្ទុយគ្នាស្រឡះមិនអាចចូលគ្នា បាន²⁵។ បញ្ញត្តិច្បាប់នេះមិនអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមសាលាវិនិច្ឆ័យធ្វើការបកស្រាយដើម្បីធ្វើឱ្យបញ្ញត្តិ ច្បាប់មួយមានន័យសម្រាប់រឿងក្តីដែលប្តឹងសាទុក្ខមកទេ។ គេត្រូវតែអានសេចក្តីនៃច្បាប់ដូច ដែលពាក្យនៃច្បាប់នោះបានបរិយាយ។

៣. មូលហេតុផ្សេងៗទៀត៖

ក្រៅពីមូលហេតុខាងនីតិវិធី និងការរំលោភច្បាប់ សាលា វិនិច្ឆ័យទទួលពាក្យបណ្តឹងសុំឱ្យវិនិច្ឆ័យរឿងចៅក្រមប្រព្រឹត្តលំអៀង រឿងសុំបញ្ជូនរឿងពីតុលា- ការមួយទៅតុលាការមួយផ្សេងទៀត រឿងទំនាស់យុត្តាធិការ និងរឿងទំនាស់សមត្ថកិច្ចនៃ តុលាការ ឬចៅក្រម។ តែបណ្តឹងទាំងនេះ ត្រូវវិនិច្ឆ័យជាស្ថាពរតែម្តង ដោយការិយាល័យពិនិត្យ ពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខដោយសម្លេងភាគច្រើន។

ចំណែករឿងដឹកចិត្តលើតុលាការទាំងមូលក៏ត្រូវសម្រេចទទួល ដោយការិយាល័យពិនិត្យ បណ្តឹងដែរ ដោយសម្លេងបីភាគបួន ឬបើមិនបានចំនួនសម្លេងនេះទេ រឿងនោះត្រូវលើកយកទៅឱ្យ សាលាវិនិច្ឆ័យទាំងមូលជាអ្នកសម្រេច។

ដំណើរការវិនិច្ឆ័យ៖

សាលាវិនិច្ឆ័យធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើរបាយការណ៍។ ចៅក្រមម្នាក់នៃ សាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវបានចាត់តាំងដោយ ប្រធានផ្នែករបស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើរបាយការណ៍។ នៅក្នុងសវនាការ ជាសាធារណៈ ចៅក្រមនោះឡើងថ្លែងដល់សវនាការអំពីអង្គហេតុ និងមធ្យោបាយ (ការវែកញែក អះអាង) របស់ភាគីដែលគាំទ្រជំហររបស់ខ្លួន។ ចៅក្រមនេះមិនបញ្ចេញយោបល់អ្វីរបស់ខ្លួននៅលើ រឿងក្តីនេះទេ នៅពេលអានរបាយការណ៍នេះ ថ្វីបើគាត់មានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិនៅក្នុងបន្ទប់ពិចារ- ណាជាមួយចៅក្រមដទៃទៀតក្តី។ គូភាគី ឬអ្នកការពាររបស់គេ អាចពិភាក្សារឿងក្តី និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបាន លុះត្រាតែចៅក្រមបានបញ្ចប់ការអានរបាយការណ៍នេះសិន។ បន្ទាប់ពីការវែក ញែករបស់ភាគី តំណាងអយ្យការឡើងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។

សាលាវិនិច្ឆ័យប្រកាសសាលក្រមជាសាធារណៈក្រោយពីធ្វើការពិចារណារួចហើយ។

²⁴ Henri BARDOT, Etude sur le Pourvoi devant la Cour de Cassation, (thèse pour le doctorat, 1873), p. 132..

²⁵ ប្រភពដូចគ្នាខាងលើ, ទំព័រ ១៣៣។

សាលារិនិច្ឆ័យមិនពិនិត្យដល់អង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តីទេ។ ទីមួយ សាលានេះចេញសាលក្រមបដិសេធសាលក្រមតុលាការថ្នាក់ក្រោមដែលនៅក្នុងផ្នែកខាងសម្រេច (dispositif) មានការចែងសេចក្តីបង្គាប់ផ្ទុយច្បាស់ទែងនឹងច្បាប់។ ក្នុងករណីនេះ សាលារិនិច្ឆ័យបញ្ជូនអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងទៅឱ្យតុលាការមួយផ្សេងពីតុលាការដែលបណ្តឹងសាទុក្ខជាអ្នកជំនុំជម្រះម្តង។ ទីពីរ សាលារិនិច្ឆ័យធ្វើមោឃភាពសាលក្រមដែលប្រកាសដោយ ឈរលើនីតិវិធីដែលរំលោភលើទម្រង់ដែលបានបញ្ញត្តិ²⁶។ ក្នុងករណីនេះ សាលារិនិច្ឆ័យបញ្ជូនរឿងក្តីទៅឱ្យតុលាការដដែលដោយចាប់ផ្តើមនីតិវិធីរបស់ខ្លួនឡើងវិញពីកិច្ចដំបូងដែលមានការរំលោភលើទម្រង់នៃនីតិវិធី។

ការលើកឡើងទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិ (référé législatif) ៖ ការលើកឡើងទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិ គឺជាការយកបញ្ហាច្បាប់ទៅឱ្យអង្គនីតិបញ្ញត្តិស្រាយបំភ្លឺ នៅពេលដែលច្បាប់ណាមួយមានន័យមិនច្បាស់ ឬមានការខ្វះចន្លោះ ដែលធ្វើឱ្យការអនុវត្តច្បាប់នោះទៅលើរឿងក្តីមួយកើតជាភាពចម្រូងចម្រាស់។

វិធីនេះកើតចេញពីគោលការណ៍នៃការបែងចែកអំណាចនៅក្នុងប្រព័ន្ធបារ៉ាង ដែលថា តុលាការជាអ្នកអនុវត្តច្បាប់ ហើយគ្មានសិទ្ធិបកស្រាយទេ ថ្វីបើខ្លួនឃើញមានការខ្វះចន្លោះនៅក្នុងច្បាប់ដែលអនុម័តដោយអង្គនីតិបញ្ញត្តិក៏ដោយ។ គេយល់ថា ការបកស្រាយច្បាប់ជាសកម្មភាពដែលនាំទៅរកការបង្កើតនិយាម ឬហៅម៉្យាងទៀតថា ជាសកម្មភាពបង្កើតវិធាននៃច្បាប់ ហើយដូច្នោះ សកម្មភាពនេះត្រូវតែហាមឃាត់ និងត្រូវតែជាសកម្មភាពផ្តាច់មុខរបស់ពួកនីតិករ (អង្គនីតិបញ្ញត្តិ)²⁷។

ការលើកឡើងទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិនេះមានពីរបែប។ បែបទីមួយ ជាការលើកឡើងទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិដោយបង្ខំ (référé obligatoire) និងបែបទីពីរជាការលើកឡើងដោយមិនបង្ខំ (référé facultatif)។ បែបទីមួយកើតឡើងពីមតិមិនស្របគ្នានៅលើចំណុចច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តរវាងសាលារិនិច្ឆ័យ និងសាលាដែលទទួលរឿងក្តីឱ្យមកកាត់សារជាថ្មី²⁸។ ការលើកឡើងដោយមិនបង្ខំជាការស្នើសុំដោយចៅក្រមកាត់អង្គសេចក្តី នៅពេលដែលគាត់ជួបប្រទះការមិនច្បាស់ថា ត្រូវបកស្រាយច្បាប់មួយយ៉ាងណា ឬច្បាប់នោះមានការចន្លោះប្រហោង²⁹។

²⁶ Guichard (Editeur), Code et Mémorial du Tribunal de Cassation, Tome Premier (1797), p.v.

²⁷ Paolo Alvazzi del Frate, Aux origines du référé législatif: interpretation et jurisprudence dans les cahiers de doléances de 1789, p. 225 (អត្ថបទបង្ហាញនៅក្នុងសន្និសីទថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ នៃ Société d'Histoire du Droit).

²⁸ ប្រភពដូចខាងលើ ទ.២៥៤។

²⁹ ដើមកំណើតនៃការលើកដោយមិនបង្ខំកើតចេញពីមាត្រា១២ នៃច្បាប់ ១៦-២៤ សីហា ១៧៩០ ដែលមានសេចក្តីថា "សាលាជម្រះក្តីមិនអាចធ្វើបទបញ្ជាបានដាច់ខាត ប៉ុន្តែ គេអាចលើកយកទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិ នៅគ្រប់ពេលដែលគេយល់ថា ជាការចាំបាច់ដើម្បីឱ្យអង្គនីតិបញ្ញត្តិបកស្រាយ ឬធ្វើច្បាប់ថ្មី"។

ចំពោះការលើកឡើងទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិបែបទីពីរ គេអាចធ្វើបានលុះត្រាជឿងក្តីមួយត្រូវបានសាលាវិនិច្ឆ័យបានបដិសេធសាលក្រមថ្នាក់ក្រោមពីរដងរួចហើយ។ ហើយតុលាការដែលជំនុំជម្រះលើកទីបី និងចុងក្រោយនៅតែសម្រេចមិនស្របតាមមតិរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យទៀត។ ម្តងនេះគេមិនអាចប្តឹងមកសាលាវិនិច្ឆ័យទៀតបានទេ តែគេត្រូវលើកយករឿងនោះមកខាងអង្គនីតិបញ្ញត្តិដើម្បីពិនិត្យ និងវិនិច្ឆ័យវិញ។ ក្រោយពីពិនិត្យរួចហើយ អង្គនីតិបញ្ញត្តិសម្រេចចេញក្រឹត្យមួយដើម្បីប្រកាសពីអត្ថន័យនៃច្បាប់ (décret déclaratoire de la loi) ដែលមានអនុភាពអនុវត្តមកលើរឿងក្តីនេះ³⁰។

នៅពេលដែលក្រឹត្យនេះត្រូវបានប្រកាសអនុញ្ញាតដោយ ព្រះមហាក្សត្រហើយ សាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវចេញសាលក្រមរបស់ខ្លួនឱ្យស្របជាមួយនឹងក្រឹត្យដែលចេញដោយ អង្គនីតិបញ្ញត្តិនេះ³¹។

ប្រព័ន្ធលើកទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិមានគុណវិបត្តិ ដោយសារវាធ្វើឱ្យដំណើរការបណ្តឹងយឺតយ៉ាវដោយ ការទាមទារឱ្យមានការបោះឆ្នោតពីសភាទាំងមូលលើ សេចក្តីព្រាងអត្ថបទក្រឹត្យបកស្រាយច្បាប់ ហើយនឹងធ្វើឱ្យសមត្ថកិច្ចរបស់អង្គនីតិបញ្ញត្តិក្លាយទៅជាអ្នកអារកាត់វិវាទបុគ្គល³²។

ច្បាប់ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៨០០ គឺជាចំណុចបត់នៃការលើកទៅឱ្យអង្គការដទៃជាអ្នកបកស្រាយច្បាប់។ មាត្រា៧៨ នៃច្បាប់នេះចែងថា “*កាលណាក្រោយពីមានការបដិសេធមួយហើយ សាលក្រមលើកទីពីរលើអង្គសេចក្តី ដែលត្រូវបានប្តឹងតាមរយៈមធ្យោបាយដូចកាលសាទុក្ខលើកទីមួយដែរនោះ បញ្ហានោះត្រូវលើកទៅដោះស្រាយនៅក្នុងការប្រជុំរួមនៃផ្នែកទាំងអស់នៃសាលាវិនិច្ឆ័យ*”។ នៅក្នុងរយៈពេលនេះ ច្បាប់លែងតម្រូវឱ្យលើករឿងក្តីទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិទៀតហើយ។

³⁰ មាត្រា២១ នៃច្បាប់រៀបចំជាលើកដំបូងនូវសាលាជម្រះបដិសេធក្តី ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០។ មាត្រានេះមានសេចក្តីថា “ក្នុងករណីដែលមានតែសាលក្រមនឹងត្រូវបានបដិសេធរឿងក្តីនឹងត្រូវលើកយកទៅសវនាការ។ នៅក្នុងសវនាការគេដកតែលើការអះអាងផ្នែកចំណុចច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនត្រូវទាក់ទងដល់រឿងទម្រង់នៃនីតិវិធីទេ ហើយភាគី ឬអ្នកការពាររបស់គេក៏មិនអាចជជែកលើចំណុចដែលត្រូវបានដោះស្រាយហើយនៅក្នុងសាលក្រមលើកទីមួយដែរ។ ហើយបើសាលក្រមថ្មីស្របតាមសាលក្រមដែលត្រូវបានបដិសេធគេនៅតែអាចសុំសាទុក្ខបានទៀត។ ប៉ុន្តែ កាលណាសាលក្រមត្រូវបានបដិសេធពីរដង ហើយសាលាជម្រះទីបីវិនិច្ឆ័យជាលើកចុងក្រោយក្នុងរបៀបដូចគ្នានឹងការវិនិច្ឆ័យពីរដងមុនដែរនោះ បញ្ហានឹងលែងអាចយកមកសាលាវិនិច្ឆ័យបានទៀតហើយ គឺត្រូវលើកទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិ ដែលក្នុងករណីនេះ អង្គនីតិបញ្ញត្តិត្រូវចេញក្រឹត្យប្រកាសច្បាប់ ហើយនៅពេលក្រឹត្យនោះត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយព្រះមហាក្សត្រ សាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវប្រតិបត្តិ នៅក្នុងសាលក្រមរបស់ខ្លួនឱ្យស្របតាមក្រឹត្យនោះ។

³¹ មាត្រា ២១ នៃច្បាប់រៀបចំជាលើកដំបូងនូវសាលាជម្រះបដិសេធក្តី ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៧៩០។

³² BARDOT, Etude sur le Pourvoi devant la Cour de Cassation, (thèse pour le doctorat, 1873), p. 183-184.

ក្រៅពីអង្គនីតិបញ្ញត្តិមានអំណាចបង្គាប់ឱ្យតុលាការគោរពតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន អង្គនីតិបញ្ញត្តិ នៅតម្រូវសាលាវិនិច្ឆ័យបញ្ជូនតំណាងរបស់ខ្លួន ជួប ជារៀងរាល់ឆ្នាំមកបង្ហាញ ខ្លួនចំពោះមុខរដ្ឋសភា ដើម្បីបង្ហាញបញ្ជីសាលាក្រមដែលសាលាបានចេញក្នុងឆ្នាំកន្លងមក។ នៅលើរឹមសាលាក្រមនីមួយៗគេត្រូវចុះពីឈ្មោះរឿងក្តី និងអត្ថបទច្បាប់ដែលសាលាវិនិច្ឆ័យបាន យកមកអនុវត្តមកលើរឿងក្តីនោះ³³។ នៅក្នុងរបាយការណ៍ មានផ្នែកមួយដែលសាលាវិនិច្ឆ័យ រៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងគុណវិបត្តិ ឬភាពខ្វះខាតនៃច្បាប់ និងធ្វើអនុសាសន៍ ស្តីពី មធ្យោបាយទប់ស្កាត់បទល្មើស និងបង្ក្រាបជនល្មើស កែលំអរច្បាប់ និងក្រមនានា កែតម្រូវការបំពានដែលមាននៅក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងវិស័យយុត្តិធម៌ និងកែលំអរវិធានការ វិន័យរបស់ចៅក្រម និងមន្ត្រីអយ្យការ³⁴។

បើតាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ អង្គនីតិបញ្ញត្តិមានអំណាចលើអំណាចតុលាការ។ ថ្វីបើអង្គ នេះមិនអាចធ្វើមោឃភាពសាលាក្រមរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យ តែគេអាចប្តឹងចៅក្រមដែលវិនិច្ឆ័យ ខុស³⁵។

ខ. តុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំង (Cour de cassation)

សាលាវិនិច្ឆ័យបានប្តូរឈ្មោះពី Tribunal de cassation ទៅជា Cour de cassation នៅឆ្នាំ១៨០៤ តាមរយៈការអនុម័តអង្គការមួយចុះថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៨០៤។ ទន្ទឹមនឹង ការប្តូរឈ្មោះនេះ តុលាការវិនិច្ឆ័យក៏រងការផ្លាស់ប្តូរជាច្រើន ដូចជាស្ថេរភាពនៃតំណែងចៅក្រម, ការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធ, ឯករាជ្យភាពពីអំណាចនីតិបញ្ញត្តិនិងប្រតិបត្តិជាដើម។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៧៩៩មក មានការផ្លាស់ប្តូរក្នុងការតែងតាំងមុខងារចៅក្រមសាលាវិនិច្ឆ័យ ដោយប្តូរពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងមកជាការតែងតាំងដោយ ព្រឹទ្ធសភាសម្រាប់អាណត្តិមួយ ជីវិត។ តមកទៀត នៅឆ្នាំ១៨០៧ មានច្បាប់មួយទៀតដែលអនុម័តដោយព្រឹទ្ធសភា ដោយកែ ប្រែការកាន់តំណែងមួយជីវិតតែមាន លក្ខខណ្ឌថាចៅក្រមត្រូវបម្រើការ ៥ឆ្នាំសិន ហើយបើ អធិរាជ និងព្រះមហាក្សត្រទទួលស្គាល់ថាចៅក្រមនោះ បំពេញមុខងារគួរឱ្យទុកចិត្តបាន នោះ

³³ ប្រភពដូចខាងលើ, មាត្រា ២៤។

³⁴ T. Crépon, Du Pourvoi en Cassation en Matière Civile, Tome Premier (Librairie de Recueil Général des Lois et des Arrêts, 1892), p.77.

³⁵ ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ មាត្រា CCLXIV ឆ្នាំ ១៧៩៤ (Guichard (Editeur), Code et Mémorial du Tribunal de Cassation, Tome Premier (1797), p. 117 ។ នៅមុននិងក្នុងឆ្នាំ១៧៩៤ យោងតាមសៀវភៅកំរងខាងមុខនេះ មានការធ្វើមោឃភាពសាលាក្រមរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យជាច្រើនដង។ ប្រហែលជាហេតុនេះទើបច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញក្នុងឆ្នាំ នេះហាមឃាត់ការធ្វើមោឃភាព។

ទើបមានការតែងតាំងមួយជីវិត³⁶។ នៅឆ្នាំ១៨១៥ ព្រះចៅអធិរាជ ណាប៉ូឡេអុងចេញក្រឹត្យ មួយដែលបញ្ជាក់ថាភាពមិនអាចដកហូតបាន គឺជាសិទ្ធិនៃចៅក្រម³⁷។ ចាប់ពីពេលនោះមក ចៅក្រមទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានដកពីតំណែងពីមុនមកត្រូវបានហៅមកកាន់តំណែងវិញ។

ការលើកឡើងទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិ (référé législatif) វិធីលើកបញ្ហាច្បាប់ទៅឱ្យអង្គនីតិ បញ្ញត្តិបកស្រាយ ត្រូវបានលុបចោលដោយច្បាប់ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៨០៧ ដែលមាន សេចក្តីថា ៖

មាត្រា១៖ បើតុលាការវិនិច្ឆ័យធ្វើមោឃភាពសាលដីកាពីរ ឬសាល ក្រមពីរដែលកាត់សេចក្តីជាចុងក្រោយ ដែលចេញទៅលើរឿងក្តីតែ មួយរវាងភាគីដដែល ហើយដែលត្រូវប្តឹងសាទុក្ខដោយប្រើមធ្យោបាយ ដដែល នោះនឹងមានការបកស្រាយច្បាប់។

មាត្រា២៖ ការបកស្រាយនោះត្រូវធ្វើនៅក្នុងទម្រង់ជាបទបញ្ជា រដ្ឋ បាលសាធារណៈ។

មាត្រា៣ ៖ ការបកស្រាយអាចត្រូវបានស្នើសុំដោយតុលាការវិនិច្ឆ័យ មុននឹងសម្រេចប្រកាសសាលដីកាលើកទីពីរ។

នេះមានន័យថា ច្បាប់ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៨០៧ មិនបើកឱ្យមានការបកស្រាយ ច្បាប់នៅក្នុងសាលដីកាដំបូងទេ ហើយផ្តល់ជម្រើសពីរ។ ជម្រើសទីមួយ កាលណាតុលាការវិនិច្ឆ័យបានបដិសេធសាលក្រម ឬសាលដីកាមួយដងហើយ បន្ទាប់មកមានការប្តឹងសាទុក្ខជាលើកទី ពីរ នោះតុលាការវិនិច្ឆ័យត្រូវសុំយោបល់ពីក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ³⁸សិន មុននឹងប្រកាសសាលដីកាលើកទី ពីរ។ ជម្រើសទីពីរ បើតុលាការវិនិច្ឆ័យមិនចង់សុំយោបល់ពីក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋទេ តុលាការនេះអាច ប្រកាសសាលដីកាជាលើកទីពីរ ក្រោយពីប្រជុំរួមផ្នែកទាំងអស់ក្រោមអធិបតីភាពនៃរដ្ឋមន្ត្រី យុត្តិធម៌ (នៅសម័យនោះគេហៅថា “មហាចៅក្រម”)។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងជម្រើសទីពីរនេះ បើមានការ ប្តឹងសាទុក្ខជាលើកទីបីទៀត នោះនឹងមានការបកស្រាយច្បាប់ដូចក្នុងជម្រើសទីមួយទៀត គឺថា តុលាការវិនិច្ឆ័យនឹងសុំយោបល់ទៅក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋដើម្បីបកស្រាយ និងយកយោបល់នោះមក អនុវត្តក្នុងសាលដីកាលើកទីបី (មាត្រា៥)។ មូលហេតុដែលគេផ្តល់អំណាចបកស្រាយទៅឱ្យ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ព្រោះក្រុមប្រឹក្សានេះ ជាស្ថាប័នតែមួយដែលតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្ទើរតែ ទាំងអស់ និងដឹងន័យនៃច្បាប់ជាងស្ថាប័នណាទាំងអស់³⁹។

³⁶ T. Crépon, Du Pourvoi en Cassation en Matière Civile, Tome Premier (Librairie de Recueil Général des Lois et des Arrêts, 1892), p.99.

³⁷ ប្រភពដូចគ្នាខាងលើ ទ. ១០២។

³⁸ Henri BARDOT, Etude sur le Pourvoi devant la Cour de Cassation, (thèse pour le doctorat, 1873), p. 184.

³⁹ ប្រភពដូចគ្នាខាងលើ ទ. ១៨៥។

សរុបមក នៅក្នុងតំណក់កាលនេះ ការលើកទៅអាជ្ញាធរដែលមានអំណាចបកស្រាយ ច្បាប់ គ្រាន់តែប្តូរពីអង្គនីតិបញ្ញត្តិមកនីតិប្រតិបត្តិប៉ុណ្ណោះ។

ច្បាប់ទាក់ទងនឹងការបកស្រាយច្បាប់ខាងលើត្រូវបាននិរាករណ៍ដោយច្បាប់មួយចុះថ្ងៃ ទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨២៨ (មាត្រា៤)។ តែនេះមិនមានន័យថា តុលាការមានឯករាជ្យភាពក្នុង ការបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួនឡើយ។ តុលាការវិនិច្ឆ័យតោងតែមានប្រភពខាងក្រៅមួយដើម្បីធ្វើការ បកស្រាយច្បាប់។ ម្តងនេះ អាជ្ញាធរបកស្រាយច្បាប់រឹតតែស្មុគស្មាញជាងមុន ដោយគេរួមបញ្ចូល ទាំងអំណាចប្រតិបត្តិទាំងអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ។

ច្បាប់នេះចែងថា បើតុលាការវិនិច្ឆ័យបដិសេធជាលើកទីមួយនូវសាលដីកា ឬសាល ក្រម នៅពេលសាទុក្ខលើកទីពីរ តុលាការវិនិច្ឆ័យសម្រេចដោយសភាពេញអង្គក្រោមអធិបតី ភាពនៃចាងហ្វាងទីមួយ។ បើសាលាដែលទទួលការបញ្ជូនរឿងពីតុលាការវិនិច្ឆ័យ (បន្ទាប់ពីការ បដិសេធជាលើកទីពីរ) នៅតែសម្រេចដូចគ្នានឹងសាលក្រមពីរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមនោះ សាលដីកា ឬសាលក្រមរបស់តុលាការទីបីនេះមិនអាចប្តឹងសាទុក្ខបានទេ។ ប៉ុន្តែសាលាទីបីនេះ ត្រូវជូនដំណឹងទៅរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីឱ្យរដ្ឋាភិបាលព្រាងច្បាប់បកស្រាយមួយ និងដាក់ឱ្យសភាបោះ ឆ្នោតអនុម័ត⁴⁰នៅក្នុងសម័យប្រជុំបន្ទាប់ពីការបញ្ជូន។

ច្បាប់បកស្រាយនេះមិនបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍ឱ្យភាគីនៃបណ្តឹងទេ ប៉ុន្តែក្លាយជា ច្បាប់សម្រាប់អនុវត្ត នៅករណីក្រោយៗទៀតនៅពេលអនាគត⁴¹។ ក៏ប៉ុន្តែវិធីលើកទៅសភា តាមរយៈរដ្ឋាភិបាលនេះមិនបានទទួលជោគជ័យប៉ុន្មានទេ ព្រោះសភាជាប់រវល់ដោះស្រាយកិច្ច ការនយោបាយ និងនីតិកម្មដែលនៅសល់ពីសម័យប្រជុំមុនៗ និងគ្មានពេលដោះស្រាយបញ្ហា នេះទេ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៨២៨ ដល់ ឆ្នាំ១៨៣៧ មានរឿង៨០ករណី ដែលបានលើកទៅរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ មានតែ៤រឿងប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានលើកទៅសភា ហើយមានតែ ៤រឿងទេ ដែលត្រូវបានព្រាង ហើយក្នុងចំណោមសេចក្តីព្រាងបួននេះទៀតសោត មានតែពីរទេ ដែលត្រូវអនុម័តទៅជាច្បាប់⁴²។

នៅឆ្នាំ១៨៣៧ ការលើកទៅឱ្យអាជ្ញាធរផ្សេងដើម្បីបកស្រាយច្បាប់ត្រូវបានលុបចោល ទាំងស្រុង។ ច្បាប់ចុះថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ១៨៣៧ មានសេចក្តីដូច្នោះ៖

មាត្រា១.- កាលណា ក្រោយពីការបដិសេធសាលដីកា ឬសាលក្រម ទីមួយដែលជំនុំជម្រះជាចុងក្រោយ សាលដីកា ឬសាលក្រមទីពីរ ដែលចេញក្នុងរឿងក្តីដែល រវាងភាគីដែល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងគុណ ភាពដែល ត្រូវបានប្តឹងដំទាស់ដោយ មធ្យោបាយដដែលដូច

⁴⁰ ប្រភពដូចខាងដើម ទ. ១៨៦។
⁴¹ ប្រភពដូចខាងដើម។
⁴² ប្រភពដូចខាងដើម ទ. ១៨៧-១៨៨។

លើកទីមួយ តុលាការវិនិច្ឆ័យប្រកាសសម្រេចក្នុងការប្រជុំរួមសភា
ទាំងអស់។

មាត្រា ២.- បើសាលដីកា ឬសាលក្រមលើកទីពីរត្រូវបានបដិសេធ
ផ្អែកលើសំអាងហេតុដូចគ្នានឹងលើកទីមួយ តុលាការ ឬសាលាជម្រះ
ណាដែលត្រូវទទួលរឿងបញ្ជូន ត្រូវប្រតិបត្តិតាមសេចក្តីសម្រេច
របស់តុលាការវិនិច្ឆ័យលើចំណុចច្បាប់ដែលវិនិច្ឆ័យដោយតុលាការ
នេះ។

នេះជាការចាប់ផ្តើមនៃការអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមធ្វើការបកស្រាយច្បាប់ ដែលពីមុនមក
គេចាត់ទុកចៅក្រមគ្រាន់តែជា“មាត់នៃច្បាប់”ប៉ុណ្ណោះ⁴³ ព្រោះការបកស្រាយច្បាប់ជាការងារធ្វើ
ច្បាប់ដោយប្រយោល និងជាសមត្ថកិច្ចរបស់អង្គនីតិបញ្ញត្តិ។

ការលើកទៅអង្គនីតិបញ្ញត្តិដើម្បីបកស្រាយច្បាប់លែងមានប្រសិទ្ធិភាពដោយសារហេតុ
ផលជាច្រើន។ សភាមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់ដោះស្រាយបញ្ហានេះ ដោយមកពីបញ្ហាច្បាប់ជារឿយៗ
មានលក្ខណៈបច្ចេកទេស ដែលគេគ្មានសមត្ថភាពនឹងឆ្លើយទៅនឹងបញ្ហាបានប្រសើរជាងសាលា
វិនិច្ឆ័យ⁴⁴។ អង្គនីតិបញ្ញត្តិមិនឆ្លើយតប ឬមិនអើពើនឹងដោះស្រាយពាក្យបណ្តឹងដែលដាក់មក
ចំពោះខ្លួន ដោយក្នុងពាក្យបណ្តឹងចំនួន១៨ អង្គនីតិបញ្ញត្តិឆ្លើយតបបានតែមួយ⁴⁵។ មួយទៀតគឺ
ថាសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើដោយ អង្គនីតិបញ្ញត្តិត្រូវបានញ៉ាំងដោយ កត្តាពិចារណាខាង
នយោបាយ⁴⁶។ បន្ទាប់មកទៀត តុលាការវិះគន់វិធីនេះ ដោយទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា ច្បាប់

⁴³ មាត្រា១០ នៃច្បាប់ ១៦-២៤ សីហា ១៧៩០ ចែងថា “សាលាជម្រះក្តីមិនអាចរួមចំណែកដោយផ្ទាល់ ឬដោយ
ប្រយោលក្នុងការអនុវត្តអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ហើយក៏មិនអាចហាមឃាត ឬបញ្ឈប់ការអនុវត្តក្តីត្បូននៃអង្គនីតិបញ្ញត្តិដែរ នៅ
ពេលដែលយល់ព្រមដោយព្រះ មហាក្សត្រហើយ បើពុំនោះទេនឹងទទួលទោសល្មើសមុខងារសាធារណៈ”។

⁴⁴ Paolo Alvazzi del Frate, les principes généraux sur la juridiction dans la Constitution de 1791 (អត្ថបទចុះ
ផ្សាយនៅក្នុងសៀវភៅ Constitution & Révolution aux Etats-Unis d’Amérique et en Europe (1776-
1850), p. 475-482 ; Xavier Delgrange et Sébastien Van Drooghenbroeck, *Est-ce toujours dans les
vieilles casseroles que l’on fait les meilleures soupes ? A propos des relations entre pouvoir
politique et pouvoir juridictionnel*, p.4-5 (អត្ថបទដកស្រង់ចេញពីទំព័រវេបសាយ៖

http://dev.ulb.ac.be/droitpublic/fileadmin/telecharger/theme_2/contributions/DELGRANGE_et_VAN_DROOGHENBROECK-2-20070430.pdf

⁴⁵ Michel Morin, Portalis v. Bentham? The Objectives Pursued by the Codification of Civil and Criminal
Law in France, England and Canada, papers sponsored by Law Commission of Canada, et al., (Faculty of
Law, Civil Law, University of Ottawa, 1999), 129-130.
(<https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/bitstream/handle/1866/1468/Portalis%20v.%20Bentham%201.pdf?sequence=2&isAllowed=y>)

⁴⁶ Claire M. Germain, Approaches to Statutory Interpretation and Legislative History in France, (Duke
Journal of Comparative & International Law, Vol 13, Special Issue 2003), 197.

ដែលប្រកាសដោយអង្គនីតិបញ្ញត្តិ (មានន័យថាច្បាប់បកស្រាយ) ត្រូវមានអានុភាពទៅលើរឿង ក្តីដែលនឹងកើតទៅមុខ មិនមែនលើរឿងបច្ចុប្បន្ន ឬមានអានុភាពប្រតិសកម្មឡើយ⁴⁷ ។

បន្ថែមលើមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលបើកឱ្យចៅក្រមបកស្រាយច្បាប់បាន ក្រុមរដ្ឋប្បវេណី ដាក់ទោសដល់ចៅក្រមដែលគេចរៀសមិនទទួលវិនិច្ឆ័យដោយសារ ច្បាប់មិនច្បាស់ ឬខ្វះ ចន្លោះ។ មាត្រា ៤ នៃក្រុមរដ្ឋប្បវេណីបារាំងដែលចាប់កំណើតនៅក្នុងឆ្នាំ១៨០៤ បានចែងថា ៖

ចៅក្រមដែលបដិសេធមិនធ្វើការវិនិច្ឆ័យ ដោយអាងលេសថាច្បាប់ មិនបាននិយាយ ច្បាប់មិនច្បាស់ ឬគ្មានច្បាប់ អាចត្រូវបានចោទ ប្រកាន់និងដាក់ទោសពីបទយុត្តិធម៌សេធ។

ម៉្យាងវិញទៀត មាត្រា ៥ នៃក្រុមដដែលចែងថា ៖

ហាមមិនឱ្យចៅក្រមប្រកាសសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តាមរបៀបជា បញ្ញត្តិទូទៅ និងជាបទបញ្ជាចំពោះរឿងក្តីដែលដាក់ឱ្យខ្លួនវិនិច្ឆ័យ។

គ. តុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន

តុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងបច្ចុប្បន្នបានប្រែក្លាយទៅជា ស្ថាប័នមួយប្លែកឆ្ងាយពីតុលាការ នៅក្នុងសតវត្សទី១៩។ សមត្ថកិច្ចនៃតុលាការនេះមានការខុសគ្នាច្រើនជាងមុន តែយើងមិន លើករឿងនេះមកពិភាក្សាលំអិតនៅទីនេះទេ។ ក្រៅពីរឿងជម្រះបណ្តឹងសាទុក្ខ តុលាការនេះ មានសមត្ថកិច្ចលើរឿងបណ្តឹងដិតចិត្តតុលាការ ជម្រះបណ្តឹងពីការទទួលខុសត្រូវក្នុងវិជ្ជាជីវៈ របស់មេធាវីនៅក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ និងតុលាការវិនិច្ឆ័យ ជម្រះលើបណ្តឹងតវ៉ានឹងសេចក្តីសម្រេច របស់អាជ្ញាធររៀបចំបញ្ជីអ្នកជំនាញកោសល្យវិច័យ។ល។

តុលាការវិនិច្ឆ័យចែកចេញជាការិយាល័យនៃតុលាការវិនិច្ឆ័យ, និងសភាប្រាំមួយ។ សភាទាំង ប្រាំមួយនោះគឺ សភាព្រហ្មទណ្ឌ, សភាពាណិជ្ជកម្ម សេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ, សភាសង្គម និងសភា រដ្ឋប្បវេណីបី ដែលគេ ហៅគេហៅជាទូទៅថា សភាទីមួយ សភាទីពីរ និងសភាទីបី។ សភា នីមួយៗមានប្រធានមួយនាក់ ព្រឹទ្ធចៅក្រមមួយនាក់ និងចៅក្រមប្រឹក្សា និងចៅក្រមជំនួយមួយ ចំនួន (ចៅក្រមជំនួយមិនចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតសម្រេចទេ ប៉ុន្តែគាត់អាចធ្វើជាចៅក្រម របាយការណ៍ធ្វើជាអ្នកស្រាវជ្រាវ និងអ្នកព្រាងសាលក្រម)។ នៅក្នុងសភានីមួយៗមានចែក ចេញជាផ្នែកផ្សេងៗទៅទៀត។ ចំនួនចៅក្រមប្រឹក្សាទាំងអស់មាន១១០នាក់ និងចៅក្រម ជំនួយ៧២នាក់។ សភានីមួយៗមានចៅក្រមច្រើនណាស់ ឧទាហរណ៍ សភារដ្ឋប្បវេណីទីមួយ មានចៅក្រម១៧នាក់ (ចៅក្រមជំនួយ១៥នាក់) ទីពីរ ២២នាក់ (ជំនួយ ១៥ នាក់) និងទីបី ១៨ នាក់ (ជំនួយ ៩នាក់) និងសភា ព្រហ្មទណ្ឌមានចៅក្រម ៣២ នាក់និងជំនួយ ៨ នាក់។

⁴⁷ ប្រភពដដែល, ទ. ១៣០។

ប្រធាន ឬចាងហ្វាងទីមួយជាចៅក្រមធំជាងគេនៅ តុលាការវិនិច្ឆ័យ និងនៅប្រទេស បារាំង។ គាត់មានតួនាទីនៅក្នុងរឿងកាត់ក្តីផង និងក្នុងរឿងរដ្ឋបាលផង។ គាត់មានការិយាល័យ របស់គាត់ និងមានបុគ្គលិកមួយចំនួនធំដើម្បីជួយធ្វើកិច្ចការជាច្រើន។

ផ្លូវដែលបើកឱ្យប្តឹងសាទុក្ខបាន៖ ជាគោលការណ៍ទូទៅ កំហុសរបស់តុលាការថ្នាក់ ក្រោម ដែលអាចប្តឹងតវ៉ាបានទៅតុលាការវិនិច្ឆ័យគឺ ការរំលោភច្បាប់។ ដូច្នោះ ផ្លូវដែលបើកឱ្យ តវ៉ាបានមិនខុសគ្នាពីបញ្ញត្តិដែលមាននៅក្នុងប្រវត្តិនៃសាលា ឬតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងពីសម័យ មុនៗនោះទេ។ ការរំលោភច្បាប់ក្នុងន័យនៃការសម្រេចរឿងក្តីនៅក្នុងតុលាការនេះ គឺការបក ស្រាយច្បាប់មិនត្រឹមត្រូវ ហើយការរំលោភនេះគ្របដណ្តប់លើការបំពានលើវិធានគតិយុត្តណា មួយ។

តមកទៀត មានការសម្រេចសេចក្តីដោយ តុលាការមួយដែលគ្មានសមត្ថកិច្ចលើករណី មួយ។ ឧទាហរណ៍ តើរឿងដែលកើតនៅប្រទេសមួយត្រូវចូលក្នុងសមត្ថកិច្ចតុលាការបារាំងដែរ ឬទេ? តើរឿងមួយត្រូវដោះស្រាយ នៅតុលាការរដ្ឋបាល ឬតុលាការធម្មតា? ទាំងអស់នេះ ចោទជាបញ្ហាសមត្ថកិច្ចដែលតុលាការមានការបកស្រាយខុសគ្នា ជាពិសេសរឿងដែលកើតនៅ ក្នុងប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត ដែលតុលាការត្រូវកំណត់សមត្ថកិច្ចនៃតុលាការប្រទេសណា។

ការបំពានអំណាចក៏ជាហេតុអាចនាំឱ្យមានការប្តឹងសាទុក្ខដែរ។ ការបំពានអំណាចកើត មាននៅពេល តុលាការមួយប្រើអំណាចហួសពីច្បាប់បើកឱ្យមាន។

ដូចគ្នានឹងតុលាការសម័យមុនដែរ ការរំលោភលើទម្រង់ណាមួយនៃនីតិវិធីនាំឱ្យមាន ការប្តឹងសាទុក្ខ។ នេះសម្រាប់តែទម្រង់ណាដែលច្បាប់កំណត់ថាត្រូវគោរព បើពុំនោះទេនឹងត្រូវ ទុកជាមោឃៈ។ សាលក្រមដែលមិនគោរពតាមទម្រង់ ក៏ជាមូលហេតុនៃការប្តឹងសាទុក្ខដែរ ដូច ជាសាលក្រមដែលមិនចែងពីសំអាងហេតុ ឬសំអាងហេតុនោះមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រសេចក្តី សម្រេច។

ប្រភេទនៃសេចក្តីសម្រេចដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបាន៖ នៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ជាគោល ការណ៍ទូទៅ បណ្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបានចំពោះតែសេចក្តីសម្រេចណាដែលជាសេចក្តីសម្រេចដល់ចុង ក្រោយ (décision rendue en dernier ressort)។ ប៉ុន្តែនៅពេលខ្លះ សេចក្តីសម្រេចខ្លះ ដែល មិនចាំបាច់ដល់ចុងក្រោយ ក៏អាចប្តឹងសាទុក្ខបានដែរ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងផ្នែកនៃសេចក្តី សម្រេចរបស់ខ្លួន សាលក្រមមួយដែលសម្រេចដល់អង្គសេចក្តីលើបញ្ហាធំចម្បង ប៉ុន្តែសម្រេច បង្គាប់ឱ្យចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្ន ឬឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតលើចំណុចបញ្ហាផ្សេងទៀត សាលក្រមបែបនេះក៏អាចប្តឹងសាទុក្ខបានដែរ។ រីឯបញ្ហាដែលនៅសល់ទុកឱ្យស៊ើបអង្កេត ឬ ចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្នតទៅទៀតនោះ នៅពេលតុលាការសម្រេចរឿងនោះដល់អង្គសេចក្តី

ហើយ គេអាចប្តឹងសាទុក្ខជាក្រោយទៀតបាន⁴⁸។ សាលក្រមបែបនេះ ជាសាលក្រមចម្រុះ (jugement mixte) ដែលស្ថិតនៅចន្លោះ សាលក្រមសម្រេចជាចុងក្រោយ (jugement définitif) និង សាលក្រមសម្រេចបញ្ជាបន្ទាន់បង្ខំ (jugement avant dire droit) រីឯបណ្តឹងសាទុក្ខបែបនេះ គេហៅថា ជា “បណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់” ដោយមិនចាំបាច់រង់ចាំ សេចក្តីសម្រេចលើរឿងដទៃទៀត⁴⁹។

នៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ សាលដីកានៃសភាស៊ើបសួរ និងសាលដីកាសម្រេចជាចុងក្រោយលើរឿងឧក្រិដ្ឋ មជ្ឈិម និងលហុ អាចត្រូវបានប្តឹងសាទុក្ខបានលើបញ្ហាអង្គច្បាប់។ សេចក្តីសម្រេចណាដែលមានលក្ខណៈជាសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋបាលមិនអាចប្តឹងសាទុក្ខបានទេ⁵⁰ ។ ចំពោះសេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោម គេអាចប្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បាន ដោយធ្វើពាក្យសុំអនុញ្ញាតពីប្រធានសភាព្រហ្មទណ្ឌនៃតុលាការវិនិច្ឆ័យ។ ករណីដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបាននោះមានពីរប្រភេទ គឺសេចក្តីសម្រេចដែលបញ្ចប់នីតិវិធី និងសេចក្តីសម្រេចដែលមិនបញ្ចប់នីតិវិធី⁵¹។

សាលក្រមដែលសម្រេចបញ្ចប់នីតិវិធី មានដូចជាសាលក្រមសម្រេចពីអសមត្ថកិច្ចតុលាការ ពីការមិនទទួលបណ្តឹង(ដូចជាហួសអាជ្ញាយុកាល ឬការលើកលែងទោសជាសាធារណៈជាដើម)។ រីឯសាលក្រមឬ សាលដីកាដែលមិនសម្រេចបញ្ចប់នីតិវិធី ដូចជាសាលក្រមបង្គាប់ឱ្យស៊ើបសួរ សាលក្រមសម្រេចមោឃភាពនីតិវិធីមួយជាដើម។ សាលក្រមពីរប្រភេទនេះអាចតុលាការចេញដាច់ដោយឡែកពីសាលក្រមលើអង្គសេចក្តី។

ប្រធានសភាព្រហ្មទណ្ឌពិនិត្យថា តើបណ្តឹងសាទុក្ខនោះទាក់ទងនឹងការសម្រេចបញ្ចប់នីតិវិធីដូចការអះអាងរបស់អ្នកប្តឹងដែរឬទេ។ បើមានហេតុផលពិតមែនសភាព្រហ្មទណ្ឌទទួលយកទៅវិនិច្ឆ័យ។ បើមិនពិត គាត់អាចសម្រេចមិនទទួលបណ្តឹងសាទុក្ខតែម្តង ឬគាត់ប្រកាសទទួលជាបន្ទាន់ បើរឿងសាទុក្ខនោះមានផលប្រយោជន៍ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬអភិបាលកិច្ចល្អនៃយុត្តិធម៌⁵²។

ចំពោះបណ្តឹងទាក់ទងនឹងការសម្រេចដែលមិនបញ្ចប់នីតិវិធី គេមិនត្រូវទទួលទេ ប៉ុន្តែច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យទទួលក្នុងលក្ខខណ្ឌដែល បណ្តឹងនោះមានការចាំបាច់ខ្ពស់ដល់យុត្តិធម៌⁵³។ ក្នុងករណីនេះ ប្រធានសភាព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវធ្វើសេចក្តីសម្រេចទទួល ឬមិនទទួលក្នុងរយៈពេល៨ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃទទួលសំណុំរឿង។ បើប្រធានសភាទទួលនៅក្នុងរយៈពេលដែលច្បាប់កំណត់

⁴⁸ http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html មើលនៅថ្ងៃទី ២៣ ធ្នូ ២០១០។

⁴⁹ Gérard Couchez, Procédure civile, (Armand Colin, 11e édition, 2000) p. 312-313.

⁵⁰ Jean PRADEL, Procédure Pénale, (Editions Cujas, 6e édition 1992), p. 627.

⁵¹ មាត្រា ៥៧០ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង។

⁵² មាត្រា ៥៧០ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង។

⁵³ Jean PRADEL, Procédure Pénale, (Editions Cujas, 6e édition 1992), p. 628.

សម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខនេះ សេចក្តីសម្រេចដែលមិនបញ្ចប់នីតិវិធីនេះ មិនអាចអនុវត្តបានទេ ហើយតុលាការក្រោមមិនត្រូវសម្រេចដល់អង្គសេចក្តីទេ រហូតទាល់តែសភាព្រហ្មទណ្ឌសម្រេច សេចក្តីលើបណ្តឹងសាទុក្ខនោះក្នុងរយៈពេល២ខែសិន។

គេមិនអាចប្តឹងសាទុក្ខទល់នឹង សាលដីការរបស់សាលាឧក្រិដ្ឋដែលសម្រេចឱ្យជនជាប់ ចោទរួចពីការចោទប្រកាន់បានទេ។ ការហាមឃាត់នេះអនុវត្តចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់រដ្ឋ អាជ្ញាអមតុលាការនេះផងដែរ⁵⁴។

តំណាងផ្លូវច្បាប់៖

តំណាងផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ភាគីដើមបណ្តឹង និងចុងចម្លើយ គឺជា កាតព្វកិច្ចនៅមុខតុលាការវិនិច្ឆ័យ លើកលែងតែក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ និងរឿងបោះឆ្នោត។ មាន គណៈមេធាវីមួយនៅអមតុលាការវិនិច្ឆ័យ និងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋដែលមានសមាជិកទាំងអស់៩៣ នាក់ ក្នុង៦០ការិយាល័យនៅពេលបច្ចុប្បន្ន។ មានតែមេធាវីដែលចុះបញ្ជីនៅក្នុងគណៈមេធាវីនេះទេ ដែលអាចប្រកបវិជ្ជាជីវៈនៅមុខតុលាការនេះបាន។ មេធាវីទាំងនេះត្រូវទទួលបានការយល់ព្រម ឱ្យចុះឈ្មោះ ស្របតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យពិសេសនិងតឹងរឹងបំផុត⁵⁵។

មេធាវីទាំងនេះជាអ្នកឱ្យយោបល់ និងធ្វើជាតំណាងខាងច្បាប់។ គេនឹងជួយពិនិត្យបណ្តឹង និងឱ្យយោបល់ថា តើបណ្តឹងនោះមានឱកាសសមល្មមនឹងបានតុលាការបដិសេធសាលក្រុមដែលរង បណ្តឹងនោះដែរ ឬទេ។ បើមើលឃើញបរាជ័យទាំងស្រុង គេនឹងឃាត់មិនឱ្យភាគីបន្តបណ្តឹងទេ។ ប៉ុន្តែបើភាគីចង់បន្ត គាត់ជាអ្នកធ្វើតំណាង និងរៀបចំការវែកញែកគាំទ្រដំបូងរបស់ភាគីដើម្បីដាក់ជូន ទៅតុលាការ។ ក្រៅពីនេះ មេធាវីនេះជួយគូក្តីនៅគ្រប់នីតិវិធីទាំងអស់នៃតុលាការ។

គេត្រូវបង់ថ្លៃសេវារបស់មេធាវី ប៉ុន្តែរដ្ឋអាចផ្តល់ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុដើម្បីទូទាត់សេវាមេធាវី បានដែរ បើភាគីនោះមានធនធានហិរញ្ញវត្ថុមិនគ្រប់គ្រាន់។

ការដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខ៖

ពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមេធាវីជាតំណាង។ ពាក្យបណ្តឹងនោះត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យភាគីចុងចម្លើយ។ នៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ក្រោយពីចុះបញ្ជី បណ្តឹងហើយ ភាគីប្តឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើសារណាទាមទារមួយ ដែលបរិយាយពីចំណុចច្បាប់នានា ដែលគាត់អះអាងថា តុលាការថ្នាក់ក្រោមអនុវត្តមិនត្រឹមត្រូវ និងបង្ហាញនិងវែកញែកពីចំណុច ច្បាប់ដែលគាត់យល់ថាត្រឹមត្រូវដើម្បីគាំទ្រការទាមទាររបស់គាត់។ សារណានោះត្រូវជូនភ្ជាប់ មកជាមួយនូវសេចក្តីចម្លងសាលក្រុមដែលសុំឱ្យបដិសេធផងដែរ។ រីឯចុងចម្លើយអាចដាក់សារ ណាការពារដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការអះអាងរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ។ រយៈពេលសម្រាប់ដាក់

⁵⁴ មាត្រា ៥៧២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំងចែងថា ៖ “សេចក្តីសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ របស់សាលា ឧក្រិដ្ឋអាចជំទាស់បាន តាមរយៈបណ្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបាន កាលណាបណ្តឹងនេះធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងតែមួយគឺ ដើម្បីផលប្រយោជន៍នៃច្បាប់ ហើយមិនអាចធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍នៃភាគីដែលត្រូវបានរួចខ្លួននោះហើយបានទេ។”

⁵⁵ ចំពោះព័ត៌មានលម្អិតស្តីពីគណៈមេធាវី *Ordre des Avocats au Conseil d'État et à la Cour de Cassation* សូម មើលទំព័រវេបសាយ www.ordre-avocats-cassation.fr/histoire_fr.html

ជូនសារណាទាមទារគឺ ៤ ខែចាប់ពីថ្ងៃដាក់បណ្តឹង និងសម្រាប់សារណាការពារគឺរយៈពេល ២ ខែ ចាប់ពីថ្ងៃដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យជូនដំណឹងឱ្យដាក់សារណាទាមទារ។ បើគ្មានសារណាទេ តុលាការនឹងមិនពិនិត្យរឿងក្តីនោះទេ។

អានុភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ ដូចតុលាការសម័យមុនៗដែរ នៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណីការ ដាក់ពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខ ជាទូទៅមិននាំឱ្យមានការបង្កង់ ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលរងបណ្តឹងសាទុក្ខនោះទេ⁵⁶។ ប៉ុន្តែមានច្បាប់ដោយឡែកដែលហាមឃាត់ការអនុវត្តសាល ក្រម កាលណាមានបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា១០៤៥ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីតម្រូវឱ្យ បង្កង់ការអនុវត្តសាលដីកាដែលសម្រេចរឿងសញ្ញាតិ នៅពេលណាមានបណ្តឹងសាទុក្ខ។ មាត្រា១១២១ ក៏តម្រូវឱ្យបង្កង់ការអនុវត្តសាលក្រមលែងលះដែរ ប៉ុន្តែមិនអាចបង្កង់ការអនុវត្ត កាតព្វកិច្ចមេបាបានទេ។

នៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា៥៦៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងថា បើមានបណ្តឹង សាទុក្ខ ការអនុវត្តសាលដីកាផ្នែកខាងព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបង្កង់នៅក្នុងរយៈពេលកំណត់សម្រាប់ ទុកឱ្យភាគីប្តឹងសាទុក្ខ ឬរហូតដល់តុលាការវិនិច្ឆ័យប្រកាសសាលដីកា លើកលែងតែក្នុងលក្ខ- ខណ្ឌមួយចំនួន។ ប៉ុន្តែសាលដីកាផ្នែកខាងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចបង្កង់ការអនុវត្តបានទេ។

លក្ខខណ្ឌដែលមិនបង្កង់ការអនុវត្តសាលក្រមនោះមានដូចជា កាលណាតុលាការខ្លួនរណ៍ យល់ស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោម ដើម្បីបន្តការឃុំឃាំងដោយសារកាលៈ ទេសៈណាមួយ និងក្នុងរឿងមជ្ឈិម នោះតុលាការវិនិច្ឆ័យក៏សំរេចយល់ស្របទៅតាមនោះដែរ។

រឿងមួយទៀតគឺ ការត្រួតពិនិត្យដោយតុលាការត្រូវបញ្ចប់ បើតុលាការខ្លួនរណ៍មិនសម្រេច បន្ត។ ក៏ប៉ុន្តែ បើតុលាការថ្នាក់ក្រោមសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ ឬចេញសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោមឈ្មោះសាកល្បង នោះជនជាប់ចោទត្រូវតែបានដោះលែងជាបន្ទាន់ ទោះបីមានអ្នកណាប្តឹងសាទុក្ខក៏ ដោយ។ បើជនជាប់ចោទត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំងបណ្តោះអាសន្ន ហើយរយៈពេលឃុំឃាំងដែលបាន ទទួលស្មើនឹងចំនួនទោសដែលបានដាក់ នោះជនជាប់ចោទក៏ត្រូវដោះលែងជាបន្ទាន់ដែរ ទោះបីមាន បណ្តឹងសាទុក្ខក៏ដោយ (មាត្រា ៥៦៩ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)។

ការទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ កាលពីសម័យមុនតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងមានការិយា- ល័យពិនិត្យបណ្តឹងសាទុក្ខ តមកហៅថាសភាពិនិត្យបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលមាននាទីសម្រេច ពិនិត្យនិងសម្រេចថា ត្រូវទទួលឬមិនត្រូវទទួលបណ្តឹងសាទុក្ខមួយដែលបានដាក់មក។ នៅឆ្នាំ ១៩៤៧ សភាពិនិត្យបណ្តឹងនេះត្រូវបានលុបចោល។ ការលុបចោលសភាពិនិត្យបណ្តឹង

⁵⁶ មាត្រា ១០០៩-១ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីចែងថា ប្រធានតុលាការវិនិច្ឆ័យ បើមានការស្នើសុំពីចុងចម្លើយ នឹង សម្រេចឱ្យដករឿងក្តីពីបញ្ជីបណ្តឹង បើដើមបណ្តឹងសាទុក្ខគ្មានភស្តុតាងបង្ហាញថា គាត់បានអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច ដែលរងសាទុក្ខនោះ លើកលែងតែក្នុងរឿងខ្លះ ដែលច្បាប់កំណត់ថា បណ្តឹងសាទុក្ខបង្កង់ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច។

សាទុក្ខនេះនាំឱ្យមានការហូរចូលបណ្តឹងដោយគ្មានការច្រោះ។

បណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងត្រូវឆ្លងប្រព័ន្ធច្រោះមួយ ដើម្បីទប់ទល់នឹងចំនួនកាន់តែច្រើនឡើងនៃបណ្តឹង។ ផលវិបាកនៃការហូរចូលបណ្តឹងដោយសេរីគឺ ការយឺតយ៉ាវក្នុងការចេញសាលដីកាថ្វីបើចំនួនសភានិងចៅក្រមត្រូវបានបង្កើន និងការកើនឡើងនៃចំនួនដីសន្លឹកសន្លាប់នៃ សេចក្តីសេចក្តីសម្រេច ដែលជាមូលហេតុនាំឱ្យមានការប្រឈមនឹងហានិភ័យនៃការបែកខ្ញែក និងភាពមិននឹងនរនៃយុត្តិសាស្ត្រ⁵⁷។ នៅឆ្នាំ២០០១ ប្រព័ន្ធច្រោះត្រូវបានស្តារឡើងវិញ ដោយច្បាប់រៀបចំអង្គការតុលាការកំណត់ឱ្យសភានីមួយៗនៃតុលាការវិនិច្ឆ័យចាត់ចៅក្រមបីនាក់ឱ្យពិនិត្យបណ្តឹង ក្រោយពីភាគីបានដាក់សារណា។ ចៅក្រមទាំងនេះអាចចេញសេចក្តីសម្រេចមិនទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយសារបណ្តឹងនោះគ្មានលក្ខណៈអាចទទួលយកបាន ឬគ្មានមូលដ្ឋានជាដុំកំភួនដែលត្រូវសាទុក្ខ។

បណ្តឹងសាទុក្ខគ្មានលក្ខណៈឱ្យទទួលបាន (pourvois irréccevables) គឺជាប្រភេទបណ្តឹងដែលបទបញ្ញត្តិច្បាប់ហាមឃាត់តែម្តង ដូចជាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលហួសកំណត់ត្រូវប្តឹង, ប្រភេទសាលក្រមដែលច្បាប់ហាមឃាត់មិនឱ្យទទួលប្តឹងសាទុក្ខ។ ប្រធានផ្នែកនៃសភាជូនដំណឹងដោយឆន្ទៈខ្លួនគាត់ពីមូលហេតុនៃការមិនទទួលបណ្តឹងបែបនេះ(មាត្រា១០១៥ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីបារាំង)។

បណ្តឹងសាទុក្ខដែលគ្មានមូលដ្ឋានជាដុំកំភួន (pourvois non fondés sur un ou des moyens sérieux) គឺជាបណ្តឹងដែលគ្មានលទ្ធភាពនឹងទទួលបានជោគជ័យទាល់តែសោះ។ ឧទាហរណ៍ បណ្តឹងសាទុក្ខដែលមិនបានថ្លែងពីមូលហេតុនៃការសាទុក្ខ បណ្តឹងសាទុក្ខដែលផ្តោតតែទៅលើបញ្ហាអង្គហេតុ និងមិនមែនលើអង្គច្បាប់ សាច់រឿងដែលប្តឹងសាទុក្ខនោះជាកម្មវត្ថុនៃការសម្រេចជាអធិបតេយ្យនៃចៅក្រមជំនុំជម្រះអង្គហេតុដែលត្រូវដោះស្រាយ ដូចជាអំណាចអធិបតេយ្យរបស់ចៅក្រមជំនុំជម្រះដើម្បីធ្វើមូលវិចារណ៍ ឬការវិនិច្ឆ័យដើម្បីកំណត់ពីចេតនារបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យាជាដើម។ ម៉្យាងវិញទៀត បណ្តឹងសាទុក្ខដែលនឹងមិននាំទៅរកការបង្កើតយុត្តិសាស្ត្រថ្មី ឬការកែប្រែយុត្តិសាស្ត្រចាស់⁵⁸អាចចាត់ទុកថា គ្មានមូលហេតុជាដុំកំភួនដែរ។

57 http://www.courdecassation.fr/institution_1/autres_publications_discours_2039/publications_2201/admission_pourvois_cassation_8424.html (ទំព័រ១) មើលនៅថ្ងៃទី ២៣ ធ្នូ ២០១០។

58 ប្រភពដូចខាងលើ ទ.៣។ ចំពោះមូលហេតុផ្សេងៗទៀតដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យបដិសេធមិនទទួលបណ្តឹងសាទុក្ខសូមមើលទំព័រវេបសាយរបស់តុលាការនេះ http://www.courdecassation.fr/colloques_activites_formation_4/2010/3159/lacabarats_president_15274.html?idpre=13939

ក្នុងបណ្តាបណ្តឹងសាទុក្ខដែលចូលទៅសភានីមួយៗដូចតទៅ បណ្តឹងសាទុក្ខដែលសភានីមួយៗសម្រេចមិនទទួលយកនៅឆ្នាំ២០០៨ គឺ៤៣% នៅសភារដ្ឋប្បវេណីទីមួយ ៣៩% នៅសភាពាណិជ្ជកម្ម និង ១៩ % នៅសភាផ្នែកសង្គម⁵⁹។

ការអនុវត្តនៅក្នុងការសម្រេចពីការមិនទទួលបណ្តឹងសាទុក្ខ គឺនៅពេលបណ្តឹងចូលទៅសភាណាមួយហើយ ចៅក្រមរបាយការណ៍ជាអ្នកសិក្សា និងចម្រាញ់សំណុំរឿងជាមុនឃើញថារឿងណាហាក់ដូចជាមិនត្រូវទទួល។ បើរឿងមួយមិនត្រូវទទួល ចៅក្រមរបាយការណ៍ស្នើចុះបញ្ជីរឿងនោះនៅក្នុងបញ្ជីសម្រាប់សវនាការ ដែលពិនិត្យលើរឿងគ្មានលក្ខណៈឱ្យទទួលបាន និងរឿងគ្មានមូលដ្ឋានជាដុំកំភួន⁶⁰។ ចៅក្រមរបាយការណ៍ចែងនៅក្នុងសាលាកប័ត្រមួយបញ្ជាក់ពីហេតុផលពីបណ្តឹងដែលគ្មានលក្ខណៈអាចទទួលបាន ឬគ្មានមូលដ្ឋានជាដុំកំភួន។ សាលាកប័ត្រនេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅមហាអយ្យការដែរ។ តមកទៀត បណ្តឹងសាទុក្ខនោះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងសវនាការ ដែលជាទូទៅត្រូវជំនុំជម្រះដោយ ក្រុមប្រឹក្សាមានកម្រិត (formation restreinte) និងមានករណីខ្លះដោយ ក្រុមប្រឹក្សាសភាធម្មតា ឬរហូតដល់តុលាការពេញអង្គទៅតាមភាព សុគតស្នាញក្នុងការសម្រេច⁶¹។

ការចាត់ការបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ នៅពេលដែលបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបានទទួលយកដើម្បីវិនិច្ឆ័យហើយ ប្រធានសភាដែលពាក់ព័ន្ធចាត់តាំងចៅក្រមរបាយការណ៍ម្នាក់ឱ្យទទួលយកសំណុំរឿងដែលសាទុក្ខ។

ចៅក្រមរបាយការណ៍នេះ (conseiller rapporteur) រៀបចំធ្វើរបាយការណ៍ដែលបញ្ជាក់ពីអង្គហេតុ, នីតិវិធីនៃតុលាការថ្នាក់ក្រោម, ការវិភាគទៅលើសេចក្តីវែកញែករបស់ភាគី, ការកំណត់ពីបញ្ហាច្បាប់នៅក្នុងរឿងក្តីនោះ ការយោងទៅលើយុត្តិសាស្ត្រដែលអាចអនុវត្តមកលើរឿងក្តី ព្រមទាំងធ្វើសេចក្តីព្រាងសាលដីកាជាជម្រើសនានា អាស្រ័យទៅលើដំណោះស្រាយនានាដែលចៅក្រមរបាយការណ៍នោះយល់ថាអាចមានចំពោះរឿងនេះ។ ចៅក្រមរបាយការណ៍ធ្វើអនុសាសន៍ស្តីពីប្រភេទក្រុមប្រឹក្សាដែលនឹងត្រូវជំនុំជម្រះផងដែរ ដូចជា ក្រុមប្រឹក្សាមានកម្រិត (formation restreinte) អង្គជំនុំតាមផ្នែក (formation de section) ឬសភាពេញអង្គ (formation plénière)⁶²។ របាយការណ៍នេះត្រូវបញ្ជូនទៅចៅក្រមដែលត្រូវពិចារណារឿងនេះ ដើម្បីជាយោបល់ប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនមានអានុភាពត្រូវតែធ្វើតាមនោះទេ។ ក្រៅពីរបាយការណ៍ ចៅក្រមរបាយការណ៍សរសេរកំណត់ពីមតិ

⁵⁹ ប្រភពដូចគ្នាខាងលើ។
⁶⁰ Guy Canivet, La procedure d'admission des pourvois en cassation, 2002: http://courdecassation.fr/institution_1/autres_publications_discours_2039/publications_2201/admission_pourvois_cassation_8424.html
⁶¹ ប្រភពដូចខាងលើ។
⁶² http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

របស់ខ្លួនផ្ទាល់ទៅលើរឿងក្តីនោះ។ កំណត់នេះជាឯកសារសម្ងាត់ដែលបញ្ជូនទៅតែចៅក្រមជំនុំជម្រះរឿងនោះប៉ុណ្ណោះ។

របាយការណ៍របស់ចៅក្រមត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការវិនិច្ឆ័យដែរ ដើម្បីឱ្យគាត់ធ្វើមូលវិចារណ៍និងបញ្ជាក់ពីទស្សនៈរបស់គាត់នៅឯសវនាការ។ ភាគីក៏អាចទទួលព័ត៌មានស្តីពី ខ្លឹមសារនៃរបាយការណ៍ មតិរបស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាដែរ ដែលទាំងនេះត្រូវបានបញ្ជូនតាមរយៈមេធាវី។

បន្ទាប់មកប្រធានសភា និងព្រឹទ្ធចៅក្រមបើកការប្រជុំមួយ ដើម្បីពិនិត្យនិងកំណត់បញ្ហានានាដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ព្រមទាំងកំណត់ពីប្រភេទក្រុមប្រឹក្សាដែលត្រូវជំនុំជម្រះ។ បើពិនិត្យទៅឃើញថាបណ្តឹងនោះតម្រូវឱ្យមានដំណោះស្រាយត្រឹមត្រូវជាការច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ ការបដិសេធ សាលក្រម ឬសាលដីកា ឬការមិនទទួលយកបណ្តឹង នោះក្រុមប្រឹក្សាដែលត្រូវជំនុំជម្រះមានសមាជិកតែ ៣រូប ប៉ុណ្ណោះ⁶³។ ក្រៅពីនោះ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវមានសមាជិកយ៉ាងហោច ៥រូប។

សវនាការ៖ ដោយសារតុលាការវិនិច្ឆ័យជាតុលាការផ្នែកខាងអង្គច្បាប់ តុលាការនេះមិនជជែករឿងអង្គហេតុឡើងវិញទេ ហើយក៏មិនបាច់ផ្ទៀងផ្ទាត់ថាអង្គហេតុនោះពិត ឬមិនពិតដែរ។ អង្គហេតុត្រូវតែបានសម្រេចដាច់ស្រេចរួចរាល់ហើយ នៅឯតុលាការថ្នាក់ក្រោម។ តុលាការវិនិច្ឆ័យវែកញែកតែលើការអះអាងខាងអង្គច្បាប់ ដែលអនុវត្តទៅលើអង្គហេតុដែលបានសម្រេចដាច់ស្រេចមកហើយនេះ⁶⁴។ សវនាការត្រូវធ្វើជាសាធារណៈ។

សវនាការនិងសេចក្តីសម្រេចអាចធ្វើដោយសភានីមួយៗ ឬសភារួម(ដែលមានយ៉ាងតិចបីសភា) ឬដោយតុលាការពេញអង្គ⁶⁵។ ជាទូទៅ នីតិវិធីនៃការជំនុំជម្រះនៅតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំង គឺជានីតិវិធីដែលផ្អែកលើការសរសេរ។

ការជំនុំជម្រះដោយសភានីមួយៗត្រូវធ្វើឡើងដោយក្រុមប្រឹក្សាមួយ ដែលមានចៅក្រមយ៉ាងហោច ៥នាក់ (ទៅតាមប្រភេទរឿង) ឬសភាទាំងមូល ដែលនៅក្នុងនោះប្រធានសភាធ្វើជាអធិបតី។

ការជំនុំជម្រះដោយសភាពេញអង្គ (formation plénière) កើតឡើងនៅពេលប្រធានសភាសម្រេចឱ្យធ្វើពេញអង្គ ដោយសាររឿងដែលប្តឹងសាទុក្ខមកមានលក្ខណៈរំញោច ឬពេលណាគាត់មើលទៅឃើញថា សេចក្តីសម្រេចទៅលើបណ្តឹងសាទុក្ខនឹងនាំឱ្យមានការប្រែត្រឡប់យុត្តិសាស្ត្រមុនៗ⁶⁶ ឬមួយទៀត បើសិនជាតំណាងមហាអយ្យការស្នើសុំឱ្យជំនុំជម្រះបែបនេះនៅពេលបើកសវនាការ។

⁶³ ប្រភពដូចខាងលើ សូមមើលផ្នែក « L'instruction et le jugement du pourvoi »

⁶⁴ www.courdecassation.fr/about_the_court_9256.html

⁶⁵ ព័ត៌មានលំអិតដែលបរិយាយជាបន្តបន្ទាប់តទៅទៀតនេះត្រូវបានដកស្រង់ពីប្រភពដូចខាងលើ។

⁶⁶ http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

ការជំនុំជម្រះដោយសភាចម្រុះ (chambres mixtes) ដែលធ្វើជាអធិបតីដោយប្រធាន តុលាការ និងសមាសភាពចៅក្រម ៤រូប ពីសភានីមួយៗដែលពាក់ព័ន្ធ (ប្រធានសភា, ព្រឹទ្ធ- ចៅក្រម, និងចៅក្រមពីរនាក់)។ បើរឿងត្រូវជម្រះដោយសភាបី នោះចំនួនចៅក្រមត្រូវមាន ១៣នាក់។ ការជំនុំជម្រះដោយសភាចម្រុះត្រូវបានសម្រេចឱ្យធ្វើ នៅពេលណារឿងណាមួយ ធ្លាក់ក្នុងសមត្ថកិច្ចច្រើនសភា ឬដោយសារដំណោះស្រាយអាចធ្វើឱ្យមានការមតិផ្ទុយគ្នាលើ យុត្តិសាស្ត្រ ឬមួយទៀត បើសិនជាតំណាងមហាអយ្យការស្នើសុំឱ្យជំនុំជម្រះបែបនេះ នៅពេល បើកសវនាការ⁶⁷។

ការជំនុំជម្រះដោយតុលាការពេញអង្គ (assemblées plénières) មានសមាសភាព ១៥រូប គឺ ប្រធានតុលាការជាអធិបតី, ប្រធានសភានីមួយៗ (ទាំងអស់ ៦នាក់) ព្រឹទ្ធចៅក្រម នីមួយៗមកពីគ្រប់សភា (៦នាក់) និងចៅក្រមប្រឹក្សាមកពីសភានីមួយៗ (ទាំងអស់ ៦នាក់)។ ការជំនុំជម្រះដោយតុលាការពេញអង្គធ្វើឡើងកាលណាបណ្តឹងសាទុក្ខ លើកទីពីរត្រូវបានដាក់ មកម្តងទៀតលើការអះអាងដដែល ឬនៅពេលដែលអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការវិនិច្ឆ័យទាមទារឱ្យ ធ្វើការជំនុំជម្រះពេញអង្គមុនពេលតុលាការបើកសវនាការ⁶⁸។

នៅក្នុងសវនាការ ចៅក្រមរបាយការណ៍ឡើងថ្លែងពីចំណុចសំខាន់ៗនៃរឿងក្តីព្រមទាំង ទស្សនៈរបស់គាត់។ បន្ទាប់មក តាមលំដាប់អតីតភាព ព្រឹទ្ធចៅក្រម និងចៅក្រមប្រឹក្សាឡើង ថ្លែងយោបល់របស់គាត់ ហើយជាចុងក្រោយបង្អស់ប្រធានសភាថ្លែងមតិរបស់គាត់។

មេធាវីរបស់ភាគីអាចឡើងថ្លែងពន្យល់បន្ថែមទៅលើសារណារបស់ខ្លួនបានដែរ បើសិន ជាគេបានសុំឡើងថ្លែង និងត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយប្រធានសភា ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងការអនុវត្តកម្រ មានការឡើងវែកញែកដោយមេធាវីណាស់⁶⁹។

គូភាគីមិនអាចថ្លែងអ្វីនៅក្នុងសវនាការនេះទេ ព្រោះនាទីវែកញែករឿងច្បាប់ជាភារកិច្ច ផ្តាច់មុខរបស់មេធាវី។ អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាឡើងថ្លែងពីមតិរបស់គាត់ក៏បាន ឬក៏យោងទៅលើយោបល់ ដែលគាត់បានសរសេរ និងដាក់ជូនតុលាការរួចហើយក៏បាន។

ការពិចារណា: ការពិចារណាត្រូវធ្វើដោយសម្ងាត់ និងដឹកនាំដោយប្រធាន និងចូលរួម ដោយចៅក្រមប្រឹក្សា។ សេចក្តីសម្រេចត្រូវធ្វើជាអនាមិក ដោយសម្លេងភាគច្រើន និងគ្មាន បង្ហាញពីមតិជំទាស់ទេ។

អានុភាពនៃសេចក្តីសម្រេចនៃតុលាការវិនិច្ឆ័យ: សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការវិនិច្ឆ័យ មានលទ្ធផលពីរយ៉ាងគឺការប្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ (rejeter, dismiss) និងការបដិសេធ សាលក្រម ឬសាលដីកា (casser, quash)។

⁶⁷ ដូចប្រភពដូចខាងលើ។

⁶⁸ ដូចប្រភពដូចខាងលើ។

⁶⁹ Gérard Couchez, Procédure civile, (Armand Colin, 11e édition, 2000) p. 369.

ការប្រានចោលកើតឡើងដោយសារបណ្តឹងនោះគ្មានលក្ខណៈគួរឱ្យទទួលបាន ឬគ្មានមូលដ្ឋានជាក់លាក់ ដូចបានបរិយាយនៅក្នុងផ្នែកខាងលើ។ សេចក្តីសម្រេចប្រានចោលនេះមិនអាចប្តឹងសាទុក្ខឡើងវិញបានទេ (មាត្រា ៦២១ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។ ការប្តឹងសាទុក្ខដោយបំពានអាចទទួលបាននូវការប្រាក់ទៀតផង យ៉ាងច្រើនបំផុត ៣ ពាន់អ៊ឺរ៉ូ (មាត្រា ៨២៨ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។

ការបដិសេធសាលក្រម ឬសាលដីកាកើតឡើងដោយសារ តុលាការមើលឃើញថា អ្នកប្តឹងមានហេតុផលត្រឹមត្រូវ ដូច្នោះតុលាការបដិសេធសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមទាំងមូល ឬមួយផ្នែក។ មាត្រា ៦២៥ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីចែងថា ៖

ចំពោះចំណុចដែលចុះពាក់ព័ន្ធ ការបដិសេធដាក់ភាគីឱ្យស្ថិតនៅក្នុងសភាពដែលគាត់មាន មុនសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបានបដិសេធនោះឡើងវិញ។

មាត្រានេះមានន័យថា បើភាគីមួយចាញ់ក្តី រួចហើយបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ បន្ទាប់មកគាត់ចាញ់ក្តីនៅថ្នាក់ឧទ្ធរណ៍ទៀត នៅពេលដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យបដិសេធសេចក្តីសម្រេចសាលាឧទ្ធរណ៍ នោះភាគីទាំងពីរស្ថិតមកនៅត្រឹមសភាពដំណាក់កាលដែលសាលាឧទ្ធរណ៍មិនទាន់សម្រេចសេចក្តី។ តុលាការដែលទទួលរឿងបង្វិលអាចជម្រះបានតែកម្មវត្ថុណាដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យបានបដិសេធប៉ុណ្ណោះ រីឯចំណុចដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យមិនចុះពាក់ព័ន្ធត្រូវទុកនៅដដែលដូចពីមុនមានការប្តឹងសាទុក្ខ។

ការបដិសេធសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោម នាំឱ្យមានស្ថានភាពណាមួយកើតឡើង។ ទីមួយ ក្នុងករណីភាគច្រើន តុលាការវិនិច្ឆ័យបង្វិលរឿងទៅតុលាការថ្នាក់ក្រោមណាមួយផ្សេងទៀត ដែលមានថ្នាក់ និងប្រភេទដូចគ្នានឹងតុលាការដែលចេញសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបដិសេធដូចជា សភាពណាមួយនៃតុលាការមួយ ឬតុលាការថ្នាក់ក្រោមដដែលតែសមាសភាពចៅក្រមផ្សេង (មាត្រា៦២៦ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។ ទីពីរ តុលាការវិនិច្ឆ័យបដិសេធដោយមិនបាច់បង្វិលរឿងទៅតុលាការថ្នាក់ក្រោម (មាត្រា ៦២៧ ក្រមដដែល)។

នៅក្នុងស្ថានភាពណាមួយ តុលាការថ្នាក់ក្រោមត្រូវជម្រះសារឡើងវិញ ដោយទទួលយកក៏បាន ឬមិនទទួលយកក៏បាននូវទ្រឹស្តីដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យបានណែនាំនៅក្នុងសាលដីការបស់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែបើសាលដីកាបដិសេធត្រូវបានចេញ ដោយសវនាការនៃអង្គតុលាការទាំងមូល តុលាការថ្នាក់ក្រោមត្រូវតែប្រតិបត្តិតាមទ្រឹស្តីដែលណែនាំដោយ តុលាការវិនិច្ឆ័យ។ នៅពេលជំនុំជម្រះដោយតុលាការទទួលរឿងបង្វិលនេះ ភាគីត្រូវជជែកដេញដោលរឿងក្តីឡើងវិញ ទាំងអង្គហេតុ ទាំងអង្គច្បាប់ (លើកលែងតែចំណុចដែលតុលាការវិនិច្ឆ័យមិនបានបដិសេធមក)។

ក្នុងស្ថានភាពណាមួយ តុលាការវិនិច្ឆ័យអាចសម្រេចយកវិធីពីរ។ វិធីទីមួយ តុលាការអាចចេញសេចក្តីសម្រេចដោយ ខ្លួនឯងដោយមិនបាច់បង្វិល ព្រោះអង្គហេតុដែលបានកំណត់

ស្រេចបាច់ហើយដោយតុលាការថ្នាក់ក្រោមនោះ បើកឱ្យតុលាការអាចអនុវត្តវិធានច្បាប់ដោយ ត្រង់ៗទៅលើអង្គហេតុនោះតែម្តង។ ឧទាហរណ៍ តុលាការថ្នាក់ក្រោមអនុវត្តមាត្រាច្បាប់មួយ មិនត្រឹមត្រូវ ដូច្នោះ តុលាការវិនិច្ឆ័យគ្រាន់តែយកមាត្រាមួយទៀតមកជំនួសតែម្តងនៅក្នុងសាល ដីការបស់ខ្លួន។ ជម្លោះរបស់ភាគីត្រូវបានបញ្ចប់នៅត្រឹមចំណុចនេះតែម្តង (មាត្រា ៦២៧ ក្រម នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។

វិធីមួយទៀត គឺតុលាការវិនិច្ឆ័យអាចយល់ឃើញថា ត្រូវសម្រេចរឿងដោយខ្លួនឯង ដោយមិនបាច់បង្វិល ដោយសារសេចក្តីសម្រេចនោះនឹងមិននាំឱ្យមានការកាត់ក្តីសារជាថ្មីលើ អង្គសេចក្តី (មាត្រា ៦២៧ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។ ឧទាហរណ៍ អង្គហេតុមិនបង្ហាញឱ្យឃើញ ថាដើមបណ្តឹងបានធ្វើកំហុសអ្វីមួយស្របតាមការសម្រេចរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោម ដូចជាអង្គ ហេតុបង្ហាញថា ការចោទប្រកាន់នៅក្រោមបញ្ញត្តិច្បាប់មួយមិនចូលជាបទល្មើសមួយ។

នីតិវិធីនៃការប្តឹងសាទុក្ខសម្រាប់រឿងព្រហ្មទណ្ឌ៖ នីតិវិធីសម្រាប់រឿងព្រហ្មទណ្ឌ ជា មូលដ្ឋានមិនខុសគ្នានឹងនីតិវិធីសម្រាប់រឿងរដ្ឋប្បវេណីទេ។ មានការខុសគ្នាខ្លះត្រង់ចំណុចរយៈ ពេលកំណត់សម្រាប់ប្តឹងសាទុក្ខ និងតំណាងផ្លូវច្បាប់។

រយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងសាទុក្ខគឺ ៥ថ្ងៃ រាប់ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសេចក្តីសម្រេចចំពោះមុខ ឬពីថ្ងៃជូនដំណឹងពីសេចក្តីសម្រេចកំបាំងមុខអ្នកប្តឹងសាទុក្ខ។ ដោយសារនីតិវិធីនៅតុលាការ វិនិច្ឆ័យជានីតិវិធីសរសេរ អ្នកប្តឹងត្រូវដាក់សារណារបស់ខ្លួនដែលតាក់តែងដោយខ្លួនឯង ឬ ដោយតំណាងណាមួយតាមការជ្រើសរើសរបស់ដើមបណ្តឹង រួមមានមេធាវីនៅតុលាការថ្នាក់ ក្រោម ឬមេធាវីអមតុលាការវិនិច្ឆ័យដែលបានបញ្ជាក់នៅខាងលើ។ សារណានោះត្រូវតែចុះ ហត្ថលេខាដោយអ្នកប្តឹង ទោះបីជាអ្នកផ្សេងតាក់តែងឱ្យក៏ដោយ បើពុំដូច្នោះទេ បណ្តឹងនោះ មិនអាចទទួលយកបានទេ។ សារណានោះត្រូវដាក់ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរ១០ថ្ងៃ ប៉ុន្តែបើអ្នក ប្តឹងជាជនដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោស គេត្រូវដាក់សារណាក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីការដាក់ បណ្តឹង។ ពេលវេលានេះត្រូវតែគោរពជាដាច់ខាត។

សារណាការពារគ្មានរយៈពេលកំណត់ទេ តែចុងចម្លើយត្រូវតែដាក់ឱ្យបានឆាប់ដែល អាចធ្វើទៅបាន ដើម្បីកុំឱ្យខូចផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន។ សារណាការពារត្រូវតែដាក់នៅ ការិយាល័យមេធាវីអមតុលាការវិនិច្ឆ័យ។

មតិរបស់តុលាការវិនិច្ឆ័យ៖ ក្រៅពីធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ តុលាការវិនិច្ឆ័យ មានអំណាចផ្តល់មតិដល់តុលាការថ្នាក់ក្រោមនៅក្នុងអំឡុងនៃការដំណើរការក្តីរបស់គេដែរ⁷⁰។

⁷⁰ មាត្រា ១៥១-១ នៃច្បាប់លេខ ៩១-៤៩១ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ឧសភា ១៩៩១។ សូមមើលនៅក្នុងទំព័រ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000526330>។

មតិទាំងនោះមិនមានអានុភាពចងកាតព្វកិច្ចទេ មានន័យថា តុលាការដែលស្នើសុំមតិរបស់ តុលាការវិនិច្ឆ័យនោះអាចយល់ស្របតាមមតិនោះ ឬបោះចោលក៏បាន។

ដើម្បីឱ្យតុលាការវិនិច្ឆ័យអាចផ្តល់មតិរបស់ខ្លួនបាន លុះត្រាតែមានការស្នើសុំពីតុលាការ ថ្នាក់ក្រោមឱ្យបកស្រាយច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងកំពុងចាត់ការ ហើយបញ្ហាច្បាប់នោះ ទៀតសោតជាបញ្ហាថ្មីដែលមិនដែលមានយុត្តិសាស្ត្រពីមុនបំផ្លើ។ បញ្ហាច្បាប់ដែលចោទសួរជា រឿងពិបាកហើយកើតនៅក្នុងជម្លោះមួយចំនួន ហើយជាបញ្ហាដែលមិនទាន់មាន ឬកំពុងត្រូវ បានគេប្តឹងសាទុក្ខ។ ការផ្តល់យោបល់នេះត្រូវធ្វើនៅក្នុងរយៈពេល៣ខែ ចាប់ពីថ្ងៃស្នើសុំ⁷¹។ ការស្នើសុំនេះអនុវត្តចំពោះតែរឿងរដ្ឋប្បវេណីប៉ុណ្ណោះ។

យ. តួនាទីរបស់មហាអយ្យការអមតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំង

ប្រវត្តិដើមនៃមហាអយ្យការនៃប្រទេសបារាំង ចេញមកពីស្នងការព្រះមហាក្សត្រនៅ អមសាលាវិនិច្ឆ័យ(commissaire du roi) ។ ស្នងការនេះមានករណីយកិច្ចរក្សាការអនុវត្តច្បាប់ ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។ គាត់មានសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខដូចជាភាគីនៃវិវាទដែរ។ នៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី បើគាត់បានដឹងថា តុលាការចុងក្រោយបានចេញសាលក្រមដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់ ឬទម្រង់ណា មួយហើយ(នីតិវិធី) ទោះបីភាគីមិនបានប្តឹងសាទុក្ខក៏ដោយ គាត់ត្រូវលើករឿងនោះទៅសាលា វិនិច្ឆ័យ។ បើគាត់បង្ហាញឱ្យឃើញថាទម្រង់ ឬច្បាប់ណាមួយត្រូវបានរំលោភ នៅក្នុងការវិនិច្ឆ័យ របស់សាលាជម្រះក្តីចុងក្រោយនោះ សាលាវិនិច្ឆ័យអាចសម្រេចបដិសេធសាលក្រមនោះ⁷²។

ក្រោយពីការទម្លាក់រាជានិយមនៅឆ្នាំ១៧៩២មក គេផ្លាស់ឈ្មោះស្នងការព្រះមហា ក្សត្រទៅជា “ស្នងការនៃអំណាចប្រតិបត្តិ”(commissaire du pouvoir exécutif)។ នៅឆ្នាំ ១៨០២ គេប្តូរឈ្មោះមកជាស្នងការរដ្ឋាភិបាល (commissaire du gouvernement) ។ បន្ទាប់ មកទៀត នៅឆ្នាំ១៨១០ តំណែងនេះមាន ឈ្មោះជាអគ្គរាជអាជ្ញា (procureur général)។

បច្ចុប្បន្ន មហាអយ្យការអមតុលាការវិនិច្ឆ័យមាន អគ្គរដ្ឋអាជ្ញា និងសហការី ៥០រូប ក្នុង នោះមានអគ្គមេធាវីព្រឹទ្ធបុរស ៥រូប (premiers avocats généraux) អគ្គមេធាវី (avocat général) ៤០រូប និងអគ្គមេធាវីជំនួយ (avocat général référendaires) ៥នាក់។ អគ្គរដ្ឋ- អាជ្ញាមិនចំណុះឱ្យរដ្ឋមន្ត្រីយុត្តិធម៌ទេ ហើយអគ្គមេធាវីធ្វើការដោយឯករាជ្យពីអគ្គរដ្ឋអាជ្ញា គឺអគ្គ រដ្ឋអាជ្ញាមិនអាចបង្គាប់អគ្គមេធាវីនៅពេលគេបំពេញករណីយកិច្ចរបស់គេទេ⁷³។

⁷¹ [www.courdecassation.fr/about the court_9256.html](http://www.courdecassation.fr/about_the_court_9256.html)

⁷² មាត្រា ២៥ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតសាលាវិនិច្ឆ័យលើកដំបូង ២៧ វិច្ឆិកា ១៧៩០។

⁷³ http://www.courdecassation.fr/institution_1/savoir_plus_institution_2845/presentation_cour_cassation_11982.html

មហាអយ្យការនៅអមតុលាការវិនិច្ឆ័យមិនមែនជាភាគីមួយនៃវិវាទទេ។ ស្ថាប័ននេះអាចធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខនៅគ្រប់រឿង ទាំងរដ្ឋប្បវេណី ទាំងព្រហ្មទណ្ឌ។ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះ គេហៅថាបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងផលប្រយោជន៍ច្បាប់។ បណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងផលប្រយោជន៍នៃច្បាប់មិនដោះស្រាយផលប្រយោជន៍របស់ភាគីនៃជម្លោះទេ។

បេសកកម្មរបស់មហាអយ្យការគឺ ការរក្សាឱ្យមានភាពឯកសណ្ឋាននៅក្នុងការបកស្រាយច្បាប់ នៅក្នុងប្រយោជន៍ទូទៅ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ។ នៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ មហាអយ្យការអាចផ្តើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយខ្លួនឯងទល់នឹងសាលដីការរបស់សភាស៊ើបសួរនៃតុលាការឧក្រិដ្ឋ និងទល់នឹងសាលក្រមសម្រេចជាចុងក្រោយ ក្នុងរឿងឧក្រិដ្ឋ មជ្ឈិម និងលហុបើគាត់មើលឃើញថាសាលក្រម/សាលដីការទាំងនោះសម្រេចដោយបំពានលើច្បាប់⁷⁴។ មហាអយ្យការជាឆ្នាំការពារច្បាប់ទល់នឹងការរំលោភលើសិទ្ធិជនជាប់ចោទផង និងការរំលោភសិទ្ធិសាធារណៈផង។ មាត្រា ៦២១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងថា ៖

“នៅពេលតុលាការទទួលបាន ឬតុលាការឧក្រិដ្ឋ តុលាការមជ្ឈិម ឬតុលាការលហុបានចេញសាលក្រមជាចុងក្រោយ ដែលសមរម្យនឹងការប្តឹងសាទុក្ខ ប៉ុន្តែគ្មានភាគីណាមួយដាក់ពាក្យប្តឹងនៅក្នុងពេលជាក់លាក់ អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការវិនិច្ឆ័យអាចប្តឹងសាទុក្ខដោយចិត្តគាត់ផ្ទាល់បាន ទោះបីរយៈពេលជាក់លាក់បានកន្លងផុតទៅហើយក្តី ប៉ុន្តែគាត់ធ្វើដូច្នោះ ក្នុងផលប្រយោជន៍នៃច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ។ តុលាការវិនិច្ឆ័យត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេចលើ បញ្ហាទទួលបណ្តឹង និងលើមូលកភាពនៃបណ្តឹង។ បើពាក្យបណ្តឹងត្រូវបានទទួលយក តុលាការប្រកាសបដិសេធសាលក្រម ប៉ុន្តែភាគីមិនអាចយកឱកាសនេះចេញមុខមកប្តឹងសាទុក្ខបានទេ ហើយគេក៏មិនអាចជំទាស់នឹងការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច [របស់តុលាការថ្នាក់ក្រោម] ដែលត្រូវបានបដិសេធ [ដោយតុលាការវិនិច្ឆ័យ]បានដែរ។”

ថ្វីបើអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាបានជោគជ័យ ក្នុងការធ្វើឱ្យតុលាការវិនិច្ឆ័យធ្វើមោឃភាពលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមក្តី សាលដីការរបស់តុលាការវិនិច្ឆ័យមានន័យត្រឹមតែកែតម្រូវសេចក្តីសម្រេចលើអង្គច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែមិនអាចបញ្ឈប់ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចដែលបានធ្វើរួចហើយឡើយ។ ការបដិសេធសាលក្រមនេះ មានតែទ្រឹស្តីប៉ុណ្ណោះ តុលាការវិនិច្ឆ័យមិនបង្វិលសំណុំរឿងទៅតុលាការក្រោមដើម្បីជម្រះឡើងវិញទេ⁷⁵។

មាត្រា ៦២០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ បើកឱ្យអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការវិនិច្ឆ័យប្តឹងសាទុក្ខដែរ បើមានបញ្ជាក់ច្បាស់ពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ដែលចោទថា សេចក្តីសម្រេចរបស់

⁷⁴ មាត្រា ៥៦៧ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។
⁷⁵ Jean Pradel, Procédure Pénale (édition CUJAS, 6e édition 1992) p.639.

តុលាការណាមួយទាំងថ្នាក់ដំបូង ទាំងថ្នាក់ខ្ពស់ណាបានរំលោភលើច្បាប់។ ដីកាសម្រេច ឬ សាលាក្រមរបស់តុលាការទាំងនោះអាចធ្វើមោឃភាពបាន។ ក្នុងករណីនេះ ថ្វីត្បិតនេះជាបណ្តឹង សាទុក្ខក្នុងផលប្រយោជន៍នៃច្បាប់ ភាគីអាចទទួលផលពីបណ្តឹងនេះបាន។ បើសេចក្តីសម្រេច របស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមជាសេចក្តីសម្រេចឱ្យរួចការចោទប្រកាន់ ទោះបីតុលាការវិនិច្ឆ័យធ្វើ មោឃភាពសេចក្តីសម្រេចនោះក៏ដោយ ក៏សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការវិនិច្ឆ័យនេះស្ថិតនៅជា ថ្វីស្តីមិនអាចមានផលឱ្យចាប់ជនជាប់ចោទមកឃុំឃាំងវិញទេ⁷⁶។ បើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ថ្នាក់ក្រោមជាសេចក្តីសម្រេចផ្តន្ទាទោស ការធ្វើមោឃភាពលើសេចក្តីសម្រេចនោះដោយតុលា- ការវិនិច្ឆ័យត្រូវបានប្រយោជន៍ដល់ច្បាប់ និងភាគី មានន័យថាតុលាការវិនិច្ឆ័យអាចបង្វិលរឿង ឱ្យទៅតុលាការថ្នាក់ក្រោម ហើយតុលាការដែលទទួលរឿងបង្វិលនេះ ត្រូវវិនិច្ឆ័យនៅក្នុងផល ប្រយោជន៍របស់ទណ្ឌិត ទៅតាមមតិរបស់តុលាការវិនិច្ឆ័យ⁷⁷។

ង. សាលាវិនិច្ឆ័យនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (១៩១១-១៩៣៧)

សាលាវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវបានបង្កើតជាលើកដំបូងក្រោមការអនុម័តក្រមចុះថ្ងៃទី២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩១១ ស្តីពី ក្រមស៊ើបសួរ(នីតិវិធី)ព្រហ្មទណ្ឌ និងការរៀបចំតុលាការ។ ឈ្មោះជាផ្លូវ ការនៃសាលានេះគឺ “សាលាវិនិច្ឆ័យធិបតី”។ ដំណើរការនៃសាលាវិនិច្ឆ័យចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ ១៩១២ តាមរយៈព្រះរាជក្រមចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩១២⁷⁸។ តួនាទីនៃសាលាវិនិច្ឆ័យនៅ ក្រោមក្រមខាងលើនេះអនុវត្តសម្រាប់តែរឿងព្រហ្មទណ្ឌ។ ទើបតែនៅឆ្នាំ១៩២២ ដែលតួនាទី របស់សាលានេះត្រូវបានពង្រីកដល់រឿងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ។

រចនាសម្ព័ន្ធ: ក្រមនេះមិនបានចែងបញ្ជាក់ថាត្រូវចែកចេញជាប៉ុន្មានផ្នែកទេ ប៉ុន្តែមាន សមាសភាព ប្រធាន និងចៅក្រមបួនរូប និងក្រឡាបញ្ជីម្នាក់។ ប្រធានមានឋានន្តរសក្តិ១០ ប៉ាន ស្មើនឹងរដ្ឋមន្ត្រី រីឯចៅក្រមមានសក្តិ ៩ប៉ាន។ ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងបួន ចៅក្រមពីររូប មានតំណែងអចិន្ត្រៃយ៍ប្រចាំសាលានេះ និងពីរនាក់ទៀតជាចៅក្រមបន្ថែម តែងតាំងនៅពេល ណាមានសវនាការតាមរយៈការចាប់ផ្តោតដោយប្រធានសាលាវិនិច្ឆ័យវេសចេញពីក្នុងចំណោម ចាងហ្វាង និងចៅក្រមនៃសាលាខ្ពស់ (មាត្រា១៨៥)។

នៅឆ្នាំ ១៩២២ ប្រធានសាលាវិនិច្ឆ័យទទួលបានបៀវត្សប្រាំមួយពាន់(៦,០០០)រៀល រីឯចៅក្រមធម្មតានៃសាលានេះបានពីបីពាន់ប្រាំមួយរយ (៣,៦០០) ទៅបួន(៤,០០០) រៀល

⁷⁶ ប្រភពដូចខាងលើ ទ. ៦៣៩។
⁷⁷ ប្រភពដូចខាងលើ ទ. ៦៣៩។
⁷⁸ Recueil des actes du Gouvernement Cambodgien, p. 94

ទៅតាមអតីតភាព (ប្រកាសថ្ងៃ ទី ៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩២)។ ប្រធានបានប្រាក់រង្វាន់សម្រាប់ មុខងារនៅក្នុងក្រុងចំនួន ៧២០រៀល និងប្រាក់ថ្លៃផ្ទះ ៣០០រៀល ។

ចៅក្រមសាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវប្រឡងប្រជែងចូលកាន់តំណែង។ នៅឆ្នាំ១៩២២ ការប្រឡង មានវិញ្ញាសារជាឈុត។ វិញ្ញាសារទាំងអស់ត្រូវធ្វើជាភាសាបារាំង⁷⁹។

ឈុតទីមួយមានចីវិញ្ញាសារទ្រឹស្តីគឺ ច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី ច្បាប់នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ច្បាប់ ព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ ក្នុងមួយវិញ្ញាសារត្រូវធ្វើ ៣ ម៉ោងដោយបិទសៀវភៅ។

ឈុតទីពីរ គឺការអនុវត្តសរសេរសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីមួយ និងសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មួយ។ គេត្រូវធ្វើ ២ ម៉ោងក្នុងមួយមុខ ហើយអាចបើកសៀវភៅបាន។

ឈុតទីបីគឺជាវិញ្ញាសារផ្ទាល់មាត់ ដែលជាការសួរលើមុខវិជ្ជាដែលមាននៅក្នុងឈុតទី មួយ ក្នុងរយៈពេល ២០នាទី។

សាលាវិនិច្ឆ័យជំនុំតែផ្នែកអង្គច្បាប់៖ យោងតាមព្រះរាជក្រម ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩២២ ដែលបន្ថែម ទៅលើក្រមឆ្នាំ១៩១១ សាលាវិនិច្ឆ័យកាត់ក្តីតែលើបញ្ហាច្បាប់ ហើយមិន កាត់ក្តីលើរឿងអង្គហេតុទេ⁸⁰។ ដូចគ្នានឹងតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំងដែរ សាលានេះបដិសេធបណ្តឹង សាទុក្ខទាក់ទងនឹងភាពមិនប្រក្រតីនៃនីតិវិធី និងសេចក្តីសម្រេចផ្ទុយនឹងច្បាប់។ បន្ថែមលើនេះ សាលាវិនិច្ឆ័យជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងសើវើផងដែរ។

សាលាវិនិច្ឆ័យខ្មែរយកលំនាំតាមគម្របបារាំង។ សាលានេះមានភារកិច្ចបដិសេធសាល ដីកា ឬសាលក្រម ដែលជម្រះជាចុងក្រោយដែលរំលោភច្បាប់ សម្រេចដោយតុលាការគ្មាន សមត្ថកិច្ច ឬតុលាការដែលសម្រេចលើសពីដែនអំណាចរបស់ខ្លួន (មាត្រា១៧២)។

នីតិវិធីនៃការប្តឹងសាទុក្ខ៖ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះអាចធ្វើបានដោយទណ្ឌិត ភាគីរដ្ឋប្បវេណី ភាគីទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។ រដ្ឋមន្ត្រីយុត្តិធម៌ក៏អាចប្តឹងបានដែរ តែធ្វើក្នុងផលប្រយោជន៍ ច្បាប់ ដូចគ្នានឹងស្នងការព្រះមហាក្សត្របារាំងដែរ។ ក្រមនេះអនុវត្តចំពោះតែបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុង រឿងព្រហ្មទណ្ឌប៉ុណ្ណោះ។

បណ្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបានក្នុងកម្មវេលា ៨ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីសាលក្រមត្រូវបានប្រកាស។ រដ្ឋមន្ត្រីយុត្តិធម៌មានពេល ២ខែរាប់ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម។ ការអនុវត្តសាលក្រមត្រូវផ្អាក សិនក្នុងរយៈពេល ៨ថ្ងៃនេះ។

សាមីជនត្រូវដាក់ពាក្យប្តឹងដោយផ្ទាល់នៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ហើយពាក្យបណ្តឹង នោះត្រូវធ្វើតាមទម្រង់ដែលប្រើដោយអាជ្ញាការិយាល័យ (ទម្រង់ដែលអនុញ្ញាតឱ្យប្រើ)។ គេត្រូវ

⁷⁹ ទំព័រ ១០១ (Recueil des actes du Gouvernement Cambodgien 1920-1930, Tome 1)។ គេហៅថាច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី ឬរដ្ឋប្បវេណីគតិ, មូលគតិរដ្ឋប្បវេណី (នីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី), ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ឬអាជ្ញាគតិ, មូលគតិព្រហ្មទណ្ឌ (នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)។

⁸⁰ មាត្រា ៦០ សូមមើលនៅក្នុងទំព័រ ៤៤ Recueil des actes du Gouvernement Cambodgien 1920-1930, Tome 1

ភ្ជាប់មកជាមួយនូវឯកសារនានាភ្ជាប់ជាមួយសាលក្រមដែលរងសាទុក្ខ (មាត្រា១៧៧ និង ១៨៨)។ លើសពីនេះទៀតគេត្រូវដាក់ជូននូវលិខិតដែលសរសេរពីមធ្យោបាយ ឬការរំកិលញែក គាំទ្រការសាទុក្ខ (មាត្រា១៨៩)។ ដើម បណ្តឹងត្រូវបង់ប្រាក់តម្កល់ ២០រៀល (មាត្រា១៧៤)។

ពាក្យប្តឹងសាទុក្ខនេះត្រូវបានបញ្ជូនទៅរដ្ឋមន្ត្រីយុត្តិធម៌ទៀត។ ច្បាប់មិនបញ្ជាក់ថា ការ បញ្ជូននេះ គ្រាន់តែជាការជូនដំណឹងដល់រដ្ឋមន្ត្រី ឬស្នើសុំចំណាត់ការទេ ប៉ុន្តែរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវបញ្ជូន បណ្តឹងនេះមកសាលាវិនិច្ឆ័យវិញ។

ការទទួលបណ្តឹង: ការទទួល ឬមិនទទួលបណ្តឹងគឺជាសេចក្តីសម្រេចរបស់សាលា។ បើបណ្តឹងមួយត្រូវបានចោល មាត្រា២០៤ នៃក្រមនេះចែងថា “កាលណាពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខ មួយត្រូវបានចោលរួចហើយ ភាគីដែលបានធ្វើបណ្តឹងលែងអាចប្តឹងសាទុក្ខទល់នឹងសាល ដីកា ឬសាលក្រមដែលបានទៀតទេ ទោះបីក្រោមលេសអ្វីក៏ដោយ ឬដោយការរំកិលញែកអ្វីក៏ ដោយ”។

សមាសភាពនៃអង្គជំនុំជម្រះ: ការជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើជាសាធារណៈ ដោយចៅក្រមបីនាក់ និងក្រឡាបញ្ជីម្នាក់។ ក្នុងបណ្តាចៅក្រមបីនាក់នេះ ម្នាក់ជាអធិបតី(មាត្រា៦៣ នៃក្រម ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩២២)។

អានុភាពនៃការបដិសេធសាលក្រម ឬសាលដីកាសាលាក្រោម: កាលណាសាលាវិនិច្ឆ័យ ធ្វើមោឃភាពលើសាលក្រម ឬសាលដីកាណាមួយហើយ លទ្ធផលគឺរឿងក្តីនោះត្រូវបញ្ជូន ទៅចៅក្រម ឬតុលាការផ្សេងពីចៅក្រម ឬតុលាការដែលចេញសាលក្រមដែលត្រូវប្តឹងសាទុក្ខ។ ការប្តឹងសាទុក្ខជាលើកទីពីរ “មិនអាចធ្វើបានទេ”។ តែគេអាចប្តឹងសើរើបានចំពោះ សេចក្តី សម្រេចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដោយសារការកើតឡើងនូវអង្គហេតុថ្មី ឬដោយសារមាន វិធាននីតិវិធីថ្មីចេញមកជាធរមានមិនឱ្យគេអនុវត្តបាន (មាត្រា៦១ ព្រះរាជក្រម ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ១៩២២)។

សាលាវិនិច្ឆ័យអាចច្រានចោលបណ្តឹងតែម្តង ឬបើទទួលបណ្តឹង សាលាអាចធ្វើមោឃ ភាពសាលដីកា ឬសាលក្រម។ អានុភាពនៃមោឃភាពសាលក្រមប្រែប្រួលទៅតាមប្រភេទ សាលក្រម។

ចំពោះរឿងលហុ សាលាវិនិច្ឆ័យធ្វើមោឃភាព ហើយកាត់ក្តីរឿងនោះដោយខ្លួនឯង។ ចំពោះមោឃភាពលើរឿងអសមត្តកិច្ច នោះសាលានឹងបង្វិលរឿងទៅសាលាជម្រះក្តីដែលមាន សមត្តកិច្ច។

នៅក្នុងការធ្វើមោឃភាពសាលក្រម ឬសាលដីកា ដោយសាររឿងក្តីមិនមែនព្រហ្មទណ្ឌ សាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវបញ្ជូនរឿងទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។ ចំពោះមោឃភាពក្នុងបទល្មើសមជ្ឈិម

សាលាត្រូវបញ្ជូនរឿងទៅសាលាមជ្ឈិមដដែលដែលមានសមាសភាពផ្សេង ឬទៅសាលាមជ្ឈិមណាមួយទៀត (មាត្រា១៩៤)។

ចំពោះមោឃភាពក្នុងរឿងឧក្រិដ្ឋ សាលាត្រូវបញ្ជូនរឿងទៅសាលាឧក្រិដ្ឋផ្សេងទៀត ឬសាលាដែលមានសមត្ថកិច្ចកាត់ក្តីលើរឿងអសមត្ថកិច្ច(មាត្រា១៩៤) ទៅតាមការប្រជុំពិចារណាពិសេសរបស់ចៅក្រមនៃសាលាវិនិច្ឆ័យ។ បើសាលដីកានៃសាលាឧក្រិដ្ឋមួយត្រូវបានធ្វើមោឃភាព ដោយសារមូលហេតុសាលាឧក្រិដ្ឋ នោះអនុវត្តច្បាប់ខុសនឹងប្រភេទបទល្មើស សាលាថ្មីដែលទទួលរឿងពីសាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវធ្វើសេចក្តីសម្រេចចេញសាលក្រមតែម្តង ដោយប្រកាសតែពីពិទ្ធភាពនៃតុលាការដំបូងប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែបើមោឃភាពដោយសារមូលហេតុផ្សេងនោះ សាលាថ្មីត្រូវចាប់ផ្តើមសវនាការសាជាថ្មី (មាត្រា១៩៩ និង ២០០)។

នៅក្នុងព្រះរាជក្រមចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩២២ ការបញ្ជូនរឿងក្រោយពីសាលាវិនិច្ឆ័យបានបដិសេធ សាលក្រមហើយនោះត្រូវធ្វើតាមបែបខាងក្រោម៖

- ១.បណ្តឹងត្រូវបង្វិលទៅតុលាការផ្សេងដែលមានកម្រិតស្មើគ្នានឹងតុលាការដែលចេញសាលក្រមដែលរងបណ្តឹងសាទុក្ខ ឬ
- ២. បើពុំនោះទេ ទៅតុលាការដែលតែមានសមាសភាពចៅក្រមផ្សេង។
- ៣.ក្នុងករណីខាងលើនេះសាលដីការរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវចែងពីឈ្មោះតុលាការដែលត្រូវបង្វិលទៅ និងកំណត់ពីសមាសភាពចៅក្រមដែលត្រូវកាត់រឿងបង្វិល។

តួនាទីរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌៖ ដូចបានពោលខាងលើ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌មានតួនាទីជាឆ្នាំច្បាប់។ នៅពេលណាមានការអនុវត្តច្បាប់មិនត្រឹមត្រូវគាត់មានអំណាចចាត់ការកែតម្រូវវិញ។ ចំពោះសាលាវិនិច្ឆ័យដែលប្រកាសសាលដីការរួច ហើយដែលរដ្ឋមន្ត្រីចង់តវ៉ានឹងសេចក្តីសម្រេចលើគតិច្បាប់នោះ គាត់អាចប្តឹងទៅសាលាវិនិច្ឆ័យដើម្បីកែប្រែសាលដីកានោះវិញ ដោយដាក់ពាក្យ និងភ្ជាប់ដោយសារណារវែកញែកជំហររបស់គាត់។ គាត់ត្រូវដាក់ពាក្យប្តឹងក្នុងរយៈពេល ៤ខែ ចាប់ពីការប្រកាសសាលដីកាព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់⁸¹។

នៅថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩២២ មានព្រះរាជក្រមស្តីពី ការរៀបចំវិស័យយុត្តិធម៌មួយទៀតដែលបាន កែប្រែក្រមឆ្នាំ១៩១១។ នៅក្នុងនោះមានការបន្ថែមទាក់ទងនឹងសាលាវិនិច្ឆ័យ។

អំពីយុត្តិសាស្ត្រនៃសាលាវិនិច្ឆ័យកម្ពុជា ៖ ស្ថិតិនៃបណ្តឹងសាទុក្ខមកសាលាវិនិច្ឆ័យក្នុងរវាងឆ្នាំ១៩២៤-១៩២៦មានចំនួនដូចខាងក្រោមនេះ ៖

⁸¹ មាត្រា២០៦ កែប្រែដោយព្រះរាជក្រមនៅថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩១៣។ Recueil des actes du Gouvernement Cambodgien 1920, p. 231.

ឆ្នាំ	រដ្ឋប្បវេណី	លហុ	មជ្ឈិម	ឧក្រិដ្ឋ	សារុប
១៩២៤	២៥៩	១១	២៧៧	១១១	៦៦៥
១៩២៥	៣២២	១៥	១៩៨	៤២	៥៧៨
១៩២៦	៤៣៦	២៣	១៤៥	៧៩	៦៨៣

យោងតាមស្ថិតិនេះ សាលារ៉ិនីថ្មីយទទួលជាមធ្យម ២រឿងក្នុងមួយថ្ងៃ ដែលជាបន្ទុកមួយយ៉ាងធ្ងន់ សម្រាប់តុលាការមួយដែលមានចៅក្រមតិចជាង ១០នាក់។

មកទល់នឹងឆ្នាំ១៩២៦ សាលារ៉ិនីថ្មីយកម្ពុជាបានចេញសាលដីកាដែលមានគុណភាពជាយុត្តិសាស្ត្ររដ្ឋប្បវេណីចំនួន ២២ និងយុត្តិសាស្ត្រព្រហ្មទណ្ឌចំនួន ១៤។

ខ្ញុំសូមលើកឧទាហរណ៍នៃយុត្តិសាស្ត្រព្រហ្មទណ្ឌមួយដែលទាក់ទងនឹងការទទួលផលចោរកម្ម។ សាលារ៉ិនីថ្មីយចេញសាលដីកា នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩២៦ ដែលមានសេចក្តីខាងក្រោមនេះ ៖

ការកាន់កាប់វត្ថុដែលត្រូវបានលួចមិនអាចចាត់ទុកជា ការទទួលផលនៃចោរកម្មដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសនោះទេ កាលណាសុទ្ធចិត្តរបស់អ្នកកាន់របស់នោះកើតចេញពីលក្ខខ័ណ្ឌខ្លះនៃភាពស្តែងជាសាធារណៈ (conditions de publicité) ដែលនៅពុំទុំជុំវិញការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្នុងការកាន់កាប់នៃជននោះ។
 ការតាក់តែងលិខិតដែលមានការបញ្ជាក់ពីអាជ្ញាធរឃុំ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីអត្តិភាពនៃកិច្ចសន្យាដែលជាមូលដ្ឋាននៃការដាក់ឱ្យកាន់កាប់នោះ គឺជាការគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផាត់ចោលនូវភាពលួចលាក់ ហើយដូច្នោះគឺជាសុទ្ធចិត្ត។

យុត្តិសាស្ត្រនេះពន្យល់បញ្ជាក់ពីអ្វីដែលគេត្រូវពិចារណា ដើម្បីកំណត់ឱ្យបានពីសភាវៈខាងសតិរបស់អ្នកទទួលផលចោរកម្ម ថាគាត់បានដឹងរបស់នោះបានមកពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើសឬយ៉ាងណា។ សាលារ៉ិនីថ្មីយបានយក “សុទ្ធចិត្ត” មកធ្វើជាធាតុមួយសម្រាប់សំគាល់ថាជនណាម្នាក់គ្មានចេតនានឹងចូលរួមក្នុងការបណ្តោះទ្រព្យធនរបស់អ្នកដទៃ។ បន្ទាប់មកទៀត សាលានេះពន្យល់ថា សុទ្ធចិត្តអាចកំណត់បាន ដោយសារកាលៈទេសៈនានានៅជុំវិញការកាន់កាប់របស់ ដូចជាការកាន់កាប់នោះត្រូវបានបង្ហាញជាសាធារណៈ។ នេះជាការបកស្រាយច្បាប់ដែលបង្កើតបានជាយុត្តិសាស្ត្រមួយ។ បទបញ្ញត្តិនៃការទទួលផលចោរកម្មនាសម័យនោះមានសេចក្តីដូចតទៅ ៖

ជនណាមិនបានប្រព្រឹត្តជាមួយ ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល នូវបទល្មើសណាមួយដែលបណ្តាលឱ្យមានព្យសនកម្មដល់ធនធាន

អ្នកដទៃទេ ប៉ុន្តែបានទទួលដោយចេតនា ឬដោយដឹងច្បាស់នូវ ផលនៃអំពើល្មើសនោះទាំងអស់ ឬភាគខ្លះ ឬបានជួយសម្រួល ឬ ជួយខ្លះខ្លះក្នុងការបណ្តោះផលនៃបទល្មើសនោះ ជននោះត្រូវ មានទោសមជ្ឈិមថ្នាក់ទីបី ចៅក្រមអាចនឹងផ្តន្ទាជននោះឱ្យមាន អនុទោស ត្រង់ស្ថានបន្ថយសិទ្ធិស៊ីវិក និងគំហាត់លំនៅទៀត ក៏បាន។

សេចក្តីបំណងក្នុងបទល្មើសនេះក៏ត្រូវមានទោសដូចបានប្រព្រឹត្ត បទល្មើសនោះដែរ។

មានឧទាហរណ៍មួយទៀតនៃយុត្តិសាស្ត្រព្រហ្មទណ្ឌស្តីពី ការការពារជាធម្មានុរូប ដែល មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ៖

មិនអាចធ្វើយុត្តិកម្មបានដោយអាងលើ ការចាំបាច់ត្រូវការពារខ្លួន ឯងបានទេ បើអំពើហិង្សាដែលធ្វើនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលនាំឱ្យមាន ផលវិបាកកើតឡើងវិសមាមាត្រ ធៀបទៅនឹងផលវិបាកកើតឡើង ដោយសារការរងការវាយប្រហារ។

ការប្រើពូថៅដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការវាយដោយ មែកឈើស្តើង មួយមិនអាចចាត់ទុកថា ជាការពារបានទេ ដោយសារទម្ងន់នៃ របួសដែលកើតចេញពីការប្រើអាវុធនេះធៀបទៅនឹងការគ្មានទម្ងន់ ដែលកើតដោយសារហិង្សាដែលបានទទួល។

គឺជាការរំលោភលើបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១០៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌដែល ត្រូវអនុវត្តជាជាងបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១០២។

ការវាយប្រហារដែលត្រូវបានរងមានអនុភាពដើម្បីបន្ថយ ប៉ុន្តែមិន ត្រូវធ្វើឱ្យសាបសូន្យនូវការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនៃអ្នក បង្កើតរបួសទេ។

(សាលដីកា លេខ ១២៥ ចេញថ្ងៃទី៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩២៦)

ខាងក្រោមជាឧទាហរណ៍នៃយុត្តិសាស្ត្រទាក់ទងនឹងការមិនអនុវត្តមួយផ្នែកនូវកិច្ចសន្យា ផ្គត់ផ្គង់ដែលមានខមិនជាក់លាក់ ៖

១. ការមិនអនុវត្តមួយផ្នែក នៅឯកាលបរិច្ឆេទណាមួយ នូវកាតព្វកិច្ច ដើម្បីប្រគល់ទំនិញដែលកើតចេញពីកិច្ចសន្យាផ្គត់ ផ្គង់មានរយៈពេលមានកំណត់មិនមែនជាការយឺតយ៉ាវ ដែលនាំឱ្យ ការទទួលខុសត្រូវធ្លាក់ទៅលើបន្ទុកនៃអ្នកផ្គត់ផ្គង់ទេ កាលណា រយៈពេលនៃ ការពន្យារដែលសន្មតសម្រាប់ការប្រគល់ជាសុក្រិក្ស នូវទំនិញមិនបានបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់នៅក្នុងខណ្ឌមួយនៃ កិច្ចសន្យា ហើយរយៈពេលនេះ មិនអាចទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានពីកិច្ចសន្យា

ទាំងមូល ឬពីកាលៈទេសៈបានទេ ហើយម៉្យាងវិញទៀត ការប្តឹង
មកតុលាការនៃអ្នកទិញមិនអាចធ្វើបានមុនមានការដាក់កំហិត
របស់ខ្លួនបានឡើយ។

២. សាលាសម្រេចឱ្យលើសពីសំណូមពរ កាលណាអ្នក
ផ្គត់ផ្គង់ត្រូវពិន័យ ឱ្យបង់ប្រាក់មួយចំនួនដែលទឹកប្រាក់នោះត្រូវ
គណនាដោយយោងទៅលើថ្លៃមួយឯកតានៃទំនិញ ដែលគេអនុវត្ត
នៅក្នុងតំបន់នៅសម័យផ្ដើមបណ្តឹង ថ្វីបើពាក្យបណ្តឹងហាក់ដូចជា
ទាមទារឱ្យសងប្រាក់តិចជាងក្តី ដែលតំណាងឱ្យការសងប្រាក់
ដែលបង់មុនដែលអ្នកទិញព្រមឱ្យអ្នកផ្គត់ផ្គង់។
(សាលដីកា លេខ ២៨ ចេញថ្ងៃទី២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩២៥)

ច. សាលាវិនិច្ឆ័យនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (១៩៣៧-១៩៦២)

សមាសភាពនៃសាលាវិនិច្ឆ័យនៅឆ្នាំ១៩៦២ គ្មានការផ្លាស់ប្តូរទេគឺ មានចាងហ្វាងមួយ
និងទីប្រឹក្សា ៤រូប។

នៅឆ្នាំ១៩៣៧ ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ (ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)ត្រូវប្រកាសឱ្យប្រើ។
ម្តងនេះទៀត ក្រមនេះបរិយាយតួនាទីរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យទាក់ទងនឹងរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែរឬណោះ។
ប៉ុន្តែ ការបរិយាយនេះ មានការលំអិតច្រើនជាងក្រមឆ្នាំ១៩១១។

ក្រមពិភាក្សារដ្ឋប្បវេណី ដែលបានប្រកាសឱ្យប្រើនៅថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៣៨ ក៏
មានគ្របដណ្តប់លើ រឿងបណ្តឹងសាទុក្ខដែរ ដែលនៅក្នុងនោះមានចែងជាអាទិ៍ អំពីតួនាទីរបស់
សាលាវិនិច្ឆ័យ និងគោលការណ៍នៃបណ្តឹងសាទុក្ខ។

ច្បាប់ចុងក្រោយដែលគ្រប់គ្រងតួនាទី និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាវិនិច្ឆ័យគឺ ក្រម
ពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ ដែលអនុម័តនៅថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦២។

ផ្លូវដែលបើកឱ្យប្តឹងសាទុក្ខ៖ ដូចគ្នានឹងក្រមមុនៗដែរ ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៣៧
(មាត្រា៦៣៨) និងក្រមពិភាក្សារដ្ឋប្បវេណី(មាត្រា ៤២៥) ចែងថាសាលាវិនិច្ឆ័យជំនុំជម្រះតែពី
បញ្ហាច្បាប់ និងមិនប៉ះពាល់ដល់ រឿងអង្គហេតុទេ ៖

ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ ៖ សាលាវិនិច្ឆ័យធាបតីត្រូវពិនិត្យពីផ្លូវ
ច្បាប់ មិនត្រូវពិនិត្យដល់រូបសេចក្តីទេ។ សានដីកាសាលាវិនិច្ឆ័យ
ត្រូវទុកជាស្រេចថានឹងប្តឹងតវ៉ា ពីសានដីកានេះតទៅទៀតពុំបាន
ឡើយ ក៏ប៉ុន្តែបើនឹងប្តឹងសុំឱ្យវេជ្ជជំនុំជម្រះជាថ្មីឡើងវិញបាន ឯនឹង
ប្តឹងសុំឱ្យវេជ្ជជំនុំជម្រះដូច្នេះបាន លុះត្រាតែប្រកបនឹងលក្ខណៈ
ដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់។ (sic)

ក្រុមពិភាក្សារដ្ឋប្បវេណី ៖ តាមធម្មតា សាលារឹទ្ធិថ្មីមិនត្រូវមុខ
ក្រសួងជំនុំជម្រះ ដល់អង្គសេចក្តីឡើយ។ សាលានេះត្រូវទុកអង្គ
សេចក្តីជាបានការ ហើយសាលានេះ គ្រាន់តែពិនិត្យជាបាន
សម្រេចច្បាប់ ដើម្បីទៅលើអង្គសេចក្តីនោះបានត្រឹមត្រូវនឹង បាន
ម៉ត់ចត់មែនឬទេ។(sic)

នៅក្នុងក្រុមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ ១៩៣៧ សាលក្រុមរបៀបមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការប្តឹង
សាទុក្ខទេ លើកលែងតែសាលក្រុមដែលសម្រេចពីសមត្ថកិច្ចនៃសាលាជំនុំជម្រះថ្នាក់ក្រោម
(មាត្រា ៤៣៦)។ មាត្រា ៤៣៥ នៃក្រុមនេះចែងថា ៖

សាលារឹទ្ធិថ្មីនឹងទទួលបណ្តឹងសាទុក្ខពីសានក្រុមរបៀបសាលា
ជាន់ទាប ឬ សានក្រុមរបៀបសាលាជាន់ខ្ពស់ពុំបានឡើយ កាល
ណាបើពុំទាន់មានសានក្រុម សម្រេចពីសាលាទាំងនោះជាស្រេច
ដាច់ខាតនៅឡើយទេ។(sic)

ហេតុដែលនាំឱ្យភាគីណាមួយអាចប្តឹងសាទុក្ខបាន លុះត្រាតែសាលក្រុមឬសាលដីកា
របស់តុលាការ រំលោភលើនីតិវិធីច្បាប់និងបទបញ្ញត្តិច្បាប់។ ករណីនីមួយៗដែលជាមូលហេតុ
នៃបណ្តឹងសាទុក្ខមានដូចខាងក្រោមនេះ៖

១. ការបំពានលើនីតិវិធី ការបំពានលើនីតិវិធី ដែលនៅក្នុងនោះទម្រង់សម្រាប់ដំណើរ
ការនៃនីតិវិធីត្រូវបានបំពាន ហើយច្បាប់ក៏បានបញ្ញត្តិថា បើទម្រង់នោះមិនត្រូវបានធ្វើតាមទេ
នោះនឹងទុកជាអាសាតតការ។

ឧទាហរណ៍នៃទម្រង់ដែលត្រូវតែគោរព ហើយបើមិនគោរពនឹងនាំឱ្យកិច្ចមួយនៃនីតិវិធី
ត្រូវចាត់ទុកអាសាតតការគឺមាននៅក្នុងមាត្រា ២៨៩ នៃក្រុមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ ១៩៣៧ ជា
ដើម ៖

កំណត់ថ្ងៃដែលណាត់ក្នុងដីកាកោះនោះ បើយ៉ាងហោចណាស់
ត្រឹម ៣ ថ្ងៃ... ហើយ ក្នុងកំណត់ ៣ ថ្ងៃនោះត្រូវគិតថែម ១ ថ្ងៃ
ទៀតក្នុងចម្ងាយ ១០ គីឡូម៉ែត្រពីនាទី សាលា ...បើពុំប្រនិបត្តិ
តាមសេចក្តីបញ្ញត្តិអំពីកំណត់នេះទេ ត្រូវទុកដីកាកោះនោះ ជា
អាសាតតការឱ្យសាបសូន្យបាន... (sic)

នៅក្នុងការបំពានលើនីតិវិធីនេះ ច្បាប់មិនបានចែងថាតើនីតិវិធីនោះត្រូវចាប់ផ្តើមនីតិវិធី
ឡើងវិញពីចំណុចដែលមានការរំលោភដូចច្បាប់ចារាំង ឬត្រូវដំណើរការនីតិវិធីសារឡើងវិញ
ទាំងអស់។

២. ការជំនុំជម្រះដោយតុលាការដែលគ្មានសមត្ថកិច្ច៖ ឧទាហរណ៍ បើរឿងមួយដែលត្រូវជំនុំជម្រះដោយតុលាការរដ្ឋបាល តែផ្ទុយទៅវិញបែរជាជម្រះនៅតុលាការស៊ីវិល នោះសាលក្រមនៃតុលាការស៊ីវិលនោះត្រូវតែបានបដិសេធដោយសាលានិច្ចវិញ។

៣. ការមិនទទួលសំណូមពររបស់ភាគី៖ នៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ នៅពេលដែលភាគី ឬតំណាងអយ្យការ ធ្វើសំណូមពរដែលច្បាប់អនុញ្ញាត ហើយចៅក្រមដែលសម្រេចរឿងក្តីបែរជាមិនព្រមធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើ សំណូមពរនោះ នេះក៏ជាមូលហេតុនៃការបើកផ្លូវឱ្យមានការប្តឹងសាទុក្ខបានដែរ។ ក្នុងនេះដែរ គេមិនដឹងថាតើ តុលាការដែលទទួលរឿងបង្វិលត្រូវចាប់ផ្តើមទទួល និងសម្រេចសំណូមពរនោះឡើងវិញ រួចសើរើនីតិវិធីរបស់ខ្លួនឡើងវិញ។

៤. ចៅក្រមមិនគ្រប់ចំនួន ឬមានចំនួនមិនស្ថិតស្ថេរតាមច្បាប់កំណត់៖ ករណីទីមួយគឺការជំនុំជម្រះ ដោយចៅក្រមមិនគ្រប់ចំនួនតាមច្បាប់កំណត់។ ករណីមួយទៀតគឺ តែងកើតមានចំពោះតុលាការដែលជំនុំជម្រះជាក្រុម ដូចជានៅក្នុងរឿងឧក្រិដ្ឋជាដើម ដែលច្បាប់តម្រូវឱ្យមានចៅក្រម ៣ នាក់ និង ក្រុមប្រឹក្សាប្រជារាស្ត្រ ២ នាក់ (មាត្រា ៥១១)។ បើនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃខ្លះមានចៅក្រម ៣ នាក់ ថ្ងៃខ្លះទៀត ២ នាក់ នោះការនេះក៏ជាមូលហេតុនៃការបើកផ្លូវបណ្តឹងសាទុក្ខដែរ (មាត្រា ៦៤៧ ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ ១៩៣៧)។

៥. ការជំនុំជម្រះអសាធារណៈ៖ មានការលើកលែងខ្លះដែរចំពោះករណីការជំនុំជម្រះអសាធារណៈ ដែលយើងមិនបាច់លើកមកនិយាយនៅក្នុងទីនេះ។

៦. សាលក្រមផ្ទុយគ្នា៖ នេះជាករណីដែលនៅក្នុងរឿងតែមួយ(ភាគីដូចគ្នា អង្គហេតុដូចគ្នា) ដែលសាលក្រមពីរចេញដោយសាលាពីរ តែលទ្ធផលចេញមកពីរខុសគ្នា។

៧. ការរំលោភលើច្បាប់៖ ករណីបែបនេះធ្លាក់ក្នុងសមត្ថកិច្ចចំបងនៃសាលានិច្ចវិញ។

លក្ខខណ្ឌខ្លះៗសម្រាប់អ្នកប្តឹងសាទុក្ខ៖ ផ្ទុយពីករណីប្រទេសបារាំង ជនជាប់ចោទដែលមានទោសគុកពី ៦ ខែឡើងទៅ បើចង់ប្តឹងសាទុក្ខត្រូវចូលគុកជាមុនសិន (មាត្រា ៦៦០ ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌ)។ បើជនជាប់ចោទចង់នៅក្រៅឃុំ គេអាចធ្វើពាក្យទៅសាលាក្រុមចោទដើម្បីសុំឱ្យសម្រេចពាក្យសុំនេះ។

សម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ពាក្យប្តឹងសាទុក្ខមិនចាំបាច់ធ្វើតាមទម្រង់ពិសេសទេ ដោយនៅក្នុងពាក្យបណ្តឹងនោះគេត្រូវចែងពីរឿងហេតុដែលកើតឡើង និងបើអាចធ្វើបាន គេត្រូវរំលឹកវែកញែកក្តីខាងផ្លូវច្បាប់ផង (មាត្រា ៦៦១ ក.ព.ព)។ ប៉ុន្តែបើបណ្តឹងរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌វិញ ត្រូវតែមានការចែងនិងការពន្យល់ ពីខច្បាប់ដែលត្រូវបានរំលោភ។

ពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខត្រូវដាក់នៅក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការដែលសាលក្រមរបស់ខ្លួនត្រូវបានរងសាទុក្ខ ហើយសាលានេះជាអ្នកបញ្ជូនទៅឱ្យចាងហ្វាងសាលានិច្ចវិញ។

ការពិនិត្យបណ្តឹងសាទុក្ខ ៖ ចាងហ្វានចាត់ឱ្យចៅក្រមម្នាក់ពិនិត្យពាក្យសុំប្តឹងសាទុក្ខ។ ការពិនិត្យនេះ ខុសពីរបៀបចម្រាញ់បណ្តឹងរបស់បារាំង ដែលអ្នកប្តឹងត្រូវរៀបចំរូបមន្តបណ្តឹង ច្បាស់លាស់ដើម្បីឱ្យតុលាការវិនិច្ឆ័យទទួលយកបណ្តឹងទៅវិនិច្ឆ័យ។ នៅប្រទេសខ្មែរ ក្នុងរឿង ព្រហ្មទណ្ឌ ថ្វីបើបណ្តឹងសាទុក្ខមួយជាបណ្តឹងទូទៅ(ឬដែលហៅថា“ប្តឹងសាទុក្ខជាឱ្យរាល់”) ដែល គ្មានដៅចំពោះចំណុចណានៃសាលក្រមដែលរងសាទុក្ខក្តី ក៏ចៅក្រមត្រូវតែពិនិត្យមើលគ្រប់ខ ទោះបីដើមបណ្តឹងសាទុក្ខយល់ថា សាលាខាងក្រោមបានកាត់សេចក្តីត្រឹមត្រូវហើយក៏ដោយ (មាត្រា ៦៦៧ ក.ព.ព)។ បើដើមបណ្តឹងច្បាប់យកតែចំណុចណាមួយមកប្តឹងនោះ សាលាវិនិច្ឆ័យ នឹងជម្រះតែចំណុចទាំងនោះមកវិនិច្ឆ័យ។ ការសម្រេចរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យ ទោះបីសេចក្តីមិន យកបណ្តឹងទៅវិនិច្ឆ័យក្តី ឬបដិសេធសាលក្រមដែលប្តឹងមកក្តី ត្រូវតែមានសំអាងហេតុ (មាត្រា ៦៦៩ ក.ព.ព)។

អានុភាពនៃសាលាដីការរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យ ៖ ដូចគ្នានឹងនីតិវិធីមុនឆ្នាំ១៩៣៧ដែរ សាលាវិនិច្ឆ័យ នៅពេលរំលាយ (បដិសេធសាលក្រមដែលកាត់ផ្ទុយនឹងច្បាប់ ត្រូវបង្វិលរឿង ទៅសាលាថ្នាក់ក្រោមផ្សេងដែលសមមូល ឬសាលាដដែលតែសមាសភាពចៅក្រមផ្សេង ដោយចុះនៅក្នុងសាលាដីការរបស់ខ្លួននូវសេចក្តីអធិប្បាយអំពីផ្លូវច្បាប់ ដើម្បីជាមគ្គុទ្ទេសក៍ សម្រាប់ការកាត់សេចក្តីឡើងវិញ។ សេចក្តីអធិប្បាយនោះត្រូវពិភាក្សា និងពន្យល់ឱ្យបាន ច្បាស់លាស់អំពីបញ្ញត្តិច្បាប់ដែលអនុវត្តខុសទៅនឹងអង្គហេតុ។

នៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ បណ្តឹងសាទុក្ខធ្វើបានតែម្តងគត់ចំពោះសាលាដីការ ឬសាលក្រម នៃតុលាការដើម (មាត្រា ៦៦៩ ក.ព.ព)។

ប៉ុន្តែ ក្រមពិភាក្សារដ្ឋប្បវេណី ១៩៣៨ អនុញ្ញាតឱ្យភាគីប្តឹងសាទុក្ខបានម្តងទៀត នៅ ពេលដែលតុលាការដែលទទួលរឿងបង្វិលមិនព្រមគោរពតាមការពន្យល់របស់សាលាដីការរបស់ សាលាវិនិច្ឆ័យ ហើយតម្កល់សាលក្រមលើកទីមួយ។ នៅពេលសាទុក្ខលើកទីពីរនេះ សាលា វិនិច្ឆ័យប្រមូលចៅក្រមពីក្រុមស្រុក “រដ្ឋប្បវេណីគតិ”ស្រុករដ្ឋប្បវេណី និង “ក្រុមអាជ្ញាគតិ” ស្រុកព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីជំនុំជម្រះរួមគ្នា (មាត្រា ៤២៩ ក.ព.រ)។ ប៉ុន្តែសាលាដីការលើកទីពីរនេះ ជាសាលាដីការស្ថាពរមិនអាចសើរើបានទេ។ នៅក្នុងច្បាប់នេះ គេពុំបានចែងថា ការជំនុំជម្រះ លើកទីពីរនៃសាលាវិនិច្ឆ័យត្រូវជម្រះទាំងលើអង្គហេតុនិងអង្គច្បាប់ទេ។ ក៏ប៉ុន្តែគេអាចសន្និ- ដ្ឋានបានថា នៅលើកទីពីរនេះ ការជំនុំជម្រះមិនធ្វើលើអង្គហេតុទេ ព្រោះថាមាត្រា ៤២៥ នៃ ក្រមនេះបញ្ជាក់ថា “...សាលាវិនិច្ឆ័យមិនត្រូវមុខក្រសួងជំនុំជម្រះដល់អង្គសេចក្តីឡើយ។ សាលានេះត្រូវទុកអង្គសេចក្តីជាបានការ...” និងមាត្រា ៤៣១ ហាមឃាត់សាលាវិនិច្ឆ័យមិនឱ្យ កាត់សេចក្តីដោយខ្លួនឯងដោយមិនបាច់បង្វិល ដោយសំអាងថា សំណុំរឿងមានអង្គហេតុមូល សព្វគ្រប់អស់ហើយ។

ក្រុមថ្មីទាំងពីរអនុញ្ញាតឱ្យសាលាវិនិច្ឆ័យចេញសាលដីកា ដោយមិនបាច់បង្វិលរឿងទៅសាលាថ្នាក់ក្រោមជម្រះសាលាថ្មីបាន ក៏ប៉ុន្តែមិនមែនគ្រប់រឿងទាំងអស់ទេ។ មានរឿងខ្លះៗ ដែលសាលាវិនិច្ឆ័យមិនបាច់បង្វិល៖

១. ក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី៖ បើសាលាវិនិច្ឆ័យសម្រេច ដោយមិនបានកែប្រែខ្លឹមសារនៃសាលក្រមដែលត្រូវបានប្តឹងសាទុក្ខ។ ឧទាហរណ៍មួយគឺ សាលាឧទ្ធរណ៍ជំនុំជម្រះខុស ដោយសារពាក្យប្តឹងឧទ្ធរណ៍ហួសកំណត់ ឬធ្វើពុំបានត្រឹមត្រូវ។ ក្នុងករណីនេះ សាលាវិនិច្ឆ័យសម្រេចថាសាលាឧទ្ធរណ៍ជំនុំជម្រះខុស ហើយអាចតម្កល់សាលក្រមរបស់សាលាដំបូង (មាត្រា ៤៣០ ក.ព.វ)។

២. ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ៖ ការសម្រេចដោយមិនបាច់បង្វិលរឿងអាចធ្វើបានចំពោះការសម្រេចខុសអំពីទោសបន្ថែម ដោយកែតម្រូវអនុទោសនោះវិញ។ រឿងមួយទៀត បើតុលាការថ្នាក់ក្រោមផ្ដន្ទាទោសជនណាមួយក្នុងកម្រិតមួយ ប៉ុន្តែប្រើមាត្រាច្បាប់មិនត្រូវនឹងអង្គហេតុ នោះសាលាវិនិច្ឆ័យគ្រាន់តែអាចកែឈ្មោះបទល្មើសនោះ ដោយតម្កល់ទុកបរិមាណទោស និងសំណងដែលតុលាការថ្នាក់ក្រោមបានសម្រេច (មាត្រា ៦៧៣ ក.ព.ព)។ ផ្ទុយទៅវិញ ការបង្វិលត្រូវតែធ្វើជាដាច់ខាត បើសាលាវិនិច្ឆ័យរកឃើញថា ទោសដែលត្រូវដាក់នោះ មានទម្ងន់ធ្ងន់ជាង ឬស្រាលជាងទោសដែលតុលាការថ្នាក់ក្រោមបានដាក់ (មាត្រា ៦៧៤ ក.ព.ព)។

ឆ. សាលាវិនិច្ឆ័យនៃប្រទេសកម្ពុជា(១៩៦២-១៩៧៥)

ការប្រែតួនាទីនៃសាលាវិនិច្ឆ័យពីសាលាជម្រះអង្គច្បាប់មកអង្គហេតុផងដែរ៖ តួនាទីរបស់សាលានេះ បានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងគំហុកនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៦២។ ក្រុមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ ១៩៦២ បានបន្ថែមអំណាចដល់សាលាវិនិច្ឆ័យ ដើម្បីជម្រះពីអង្គហេតុផងដែរ។ មាត្រា ៥០៣ ចែងថា ៖

សាលាវិនិច្ឆ័យអារកាត់ក្នុងសាច់ច្បាប់ ហើយមិនអារកាត់ក្នុងសាច់បទប្រព្រឹត្តទេ ក៏ប៉ុន្តែជាសាលាជម្រះក្នុងសាច់បទប្រព្រឹត្តផងដែរ ក្នុងករណីដែលមានបណ្តឹងសាទុក្ខជាលើកទី២ ទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ ក្នុងលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយ ដូចមានចែង បញ្ជាក់ខាងក្រោម។
សេចក្តីសម្រេចរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យ ជាសេចក្តីសម្រេចខ្ពស់ផុតឧទ្ធរណ៍ សេចក្តីម៉្យាងទៀតថា ចំពោះសេចក្តីសម្រេចនេះ គឺគ្មានផ្លូវធ្វើបណ្តឹងអ្វីមួយបានទៅទៀតឡើយ រៀបរយរតែបណ្តឹងសាទុក្ខសុំអធិការ ក្នុងករណីយំទាំងឡាយដែលច្បាប់បានចែងកំណត់ទុកស្រាប់ហើយ។

ជ. តុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

តុលាការនេះមានឈ្មោះថា “តុលាការប្រជាជនកំពូល” ហើយត្រូវបានអនុម័តបង្កើតដោយរដ្ឋសភានៃ សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជានៅថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៥។

បេសកកម្មរបស់តុលាការប្រជាជនកំពូលមិនដូចតុលាការវិនិច្ឆ័យបារាំង ដែលសំដៅដល់ការធ្វើឱ្យមានភាពឯកសណ្ឋាន ក្នុងការអនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងរង្វង់ស្ថាប័នតុលាការនោះទេ។ បើយោងតាមមាត្រា ១ នៃក្រឹត្យ-ច្បាប់លេខ ៣៤ ក្រ.ច ថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៧ ស្តីពីការចាត់តាំង និងសកម្មភាពរបស់តុលាការប្រជាជនកំពូល និងមហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូល បេសកកម្មនៃតុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាមានលក្ខណៈនយោបាយ និងសីលធម៌សង្គមច្រើនជាងការពង្រឹងនីតិវិធី⁸² និងផ្អែកលើគោលការណ៍សង្គមនិយម។ នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងនៃបេសកកម្មនេះ តុលាការកំពូលមានបេសកកម្មដំបូងត្រូវពង្រឹងនីត្យានុកូល ហើយពាក្យនេះត្រូវបានប្រើនៅក្នុងអត្ថបទច្បាប់ជាច្រើនចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៨១ ដល់ ១៩៨៧ ដែលពេលខ្លះយោងដល់ពាក្យនីត្យានុកូលប្រជាធិបតេយ្យ និងពេលខ្លះទៀតជាពាក្យនីត្យានុកូលទេ។ អ្នកតាក់តែងច្បាប់ប្រហែលជាចង់និយាយដល់នីត្យានុកូលភាពសង្គមនិយម ព្រោះនៅក្នុងអត្ថបទដទៃទៀតមានការយោងដល់ពាក្យនេះ ឧទាហរណ៍ ដូចជាច្បាប់ស្តីពី “ការពិនិត្យនិងដោះស្រាយបណ្តឹងតវ៉ា និងបណ្តឹងបរិហាររបស់ពលរដ្ឋ” ដែលអនុម័ត នៅថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨២ ជាដើម⁸³ ។ នីត្យានុកូលភាពសង្គមនិយមគឺជា “គោលការណ៍គតិយុត្ត” ដែលធានាថាច្បាប់ និងប្រព័ន្ធគតិយុត្តិប្រើផលប្រយោជន៍របស់រដ្ឋ និងរបប ជាជាងការពារសិទ្ធិបុគ្គលនៅចំពោះមុខរដ្ឋ។ អំណាចត្រួតពិនិត្យចំបំផុតលើប្រព័ន្ធគតិយុត្តិ ស្ថិតក្នុងដៃគណៈដឹកនាំបក្សដែលមិនមែនជ្រើសតាំងដោយវិធីប្រជាធិបតេយ្យ ហើយដែលមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះសាធារណជនទូទៅ⁸⁴។

តុលាការកំពូលមានសមាសភាពប្រធាន អនុប្រធាន និងចៅក្រម។ ប្រធានត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភាសម្រាប់អាណត្តិ ៥ឆ្នាំ។

⁸² មាត្រា១ ចែងថា ៖ “សកម្មភាពរបស់តុលាការប្រជាជនកំពូលមានទិសដៅពង្រឹងនីត្យានុកូលភាព ពង្រឹង សណ្ឋាប់ធ្នាប់សង្គម ការពារផលប្រយោជន៍របស់សង្គម ការពារសិទ្ធិសេរីភាពនិងផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ពលរដ្ឋ និងធានាឲ្យមានការអនុវត្តន៍យ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងឯកភាពទូទាំងប្រទេសក្នុងក្របខ័ណ្ឌតុលាការ ព្រមទាំងទិសដៅអប់រំពលរដ្ឋទូទៅឲ្យមានស្មារតីស្មោះត្រង់ចំពោះមាតុភូមិ និងបប្រជាធិបតេយ្យរបស់ប្រជាជន ឲ្យមាននរន្ទះគោរពយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់និងត្រឹមត្រូវនូវរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងច្បាប់របស់រដ្ឋ ឲ្យគោរពវិន័យពលកម្ម ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ សិទ្ធិសេរីភាពអ្នកដទៃ និងបទដ្ឋាននៃការរស់នៅក្នុងសង្គម”។

⁸³ មាត្រា ១ នៃច្បាប់នេះថា “ត្រូវបង្កើតឲ្យមានការត្រួតពិនិត្យរបស់ប្រជាជនចំពោះ អង្គការរដ្ឋ...និងចំពោះបុគ្គលនៃអង្គការទាំងនោះសំដៅ-កសាងទំនាក់ទំនងដ៏ត្រឹមត្រូវរវាងបក្ស រដ្ឋអំណាច និងប្រជាជន-ពង្រឹងនីត្យានុកូលភាពសង្គមនិយម-ការពារផលប្រយោជន៍រដ្ឋនិងសមូហភាពនិងផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ពលរដ្ឋ...”។

⁸⁴ http://www.fas.org/irp/world/russia/su_glos.html#socialist

តុលាការប្រជាជនកំពូលមិនមែនជាតុលាការវិនិច្ឆ័យអង្គច្បាប់ទេ ប៉ុន្តែជាតុលាការដែល វិនិច្ឆ័យរឿងក្តីទាំងមូល។ មាត្រា ៣ នៃច្បាប់នោះចែងថា តុលាការនេះ “ជំនុំជម្រះជាលើកទីមួយ និងជាចុងក្រោយបង្អស់” នូវរឿងទាំងឡាយដែលធ្ងន់ធ្ងរស្មុគស្មាញ។ ក្រៅពីជំនុំជម្រះរឿងក្តី ដោយខ្លួនឯង តុលាការកំពូលពិនិត្យតាមដានការងាររបស់តុលាការក្រុង-ខេត្ត និងតុលាការ យោធា និងចេញសេចក្តីណែនាំអំពីការអនុវត្តច្បាប់ដល់តុលាការទាំងនេះ។ តុលាការនេះពិនិត្យ មើលសាលក្រមប្រហារជីវិត ដើម្បីផ្តល់យោបល់ឱ្យក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋសម្រេច។

តុលាការនេះត្រូវរាយការណ៍ពីការងាររបស់ខ្លួនដល់រដ្ឋសភា ហើយប្រធានតុលាការ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខរដ្ឋសភា (មាត្រា ៧ និង ៤)។ ដូច្នេះ តុលាការកំពូលមិនមែនជា តុលាការឯករាជ្យពីអំណាចផ្សេងទៀតទេ។ ថ្វីបើសាលាវិនិច្ឆ័យបារាំងនៅសម័យបដិវត្តត្រូវរាយ ការណ៍ជារៀងរាល់ឆ្នាំទៅសភានៅលើបញ្ហាការអនុវត្តច្បាប់ក្តី តុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋ ប្រជាមានិតកម្ពុជាប្រហែលជាមិនមានភារកិច្ចដូចសាលាវិនិច្ឆ័យបារាំងទេ។

រចនាសម្ព័ន្ធ៖ តុលាការកំពូលចែកចេញជា ក្រុមប្រឹក្សាចៅក្រមដែលមាន ប្រធាន តុលាការកំពូល អនុប្រធាន និងចៅក្រមមួយចំនួនដែលត្រូវកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ព្រម ទាំងសភាតុលាការ។

ក្រុមប្រឹក្សាចៅក្រមមាននាទីហាក់ដូចជាក្រុមប្រឹក្សាភិបាលរបស់តុលាការ ដែលទទួលភារៈ គ្រប់គ្រង ផ្នែករដ្ឋបាលផង និងផ្នែកយុត្តាធិការផង។ សភាតុលាការចែកចេញជាបីផ្នែក ៖ សភា រដ្ឋប្បវេណី, សភាព្រហ្មទណ្ឌ, សភាផ្នែកយោធា។

នីតិវិធីនៃការចាត់ការរឿងក្តី៖ គេចាត់ទុករឿងក្តីជាពីរប្រភេទ។ ប្រភេទទីមួយជារឿងមិន ធ្ងន់ធ្ងរ និងរឿងទីពីរជារឿងធ្ងន់ធ្ងរ។ អ្នកដែលមានអំណាចអនុវត្តសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខមានតែ ពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ គឺប្រធានតុលាការប្រជាជនកំពូល និងអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការនេះ។ បណ្តឹង សាទុក្ខធ្វើប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់តុលាការខេត្ត-ក្រុង ឬសាលក្រមរបស់សភាណាមួយនៃ តុលាការប្រជាជនកំពូល។

ជាទ្រឹស្តី បណ្តឹងត្រូវដាក់ដោយភាគីមកនាយកដ្ឋានទទួលបណ្តឹង (មាត្រា ២៧ ក្រឹត្យ- ច្បាប់ លេខ ៣៤ ក្រ.ច) តវ៉ាពីសាលក្រមរបស់តុលាការខេត្ត-ក្រុង។ ជូនកាលទៀត ភាគីប្តឹង ពីសាលក្រមរបស់សភាតុលាការកំពូលដែរ។ បណ្តឹងទាំងនេះត្រូវបញ្ជូនទៅប្រធានតុលាការ កំពូល។ ប្រធានតុលាការកំពូលពិនិត្យមើលពាក្យបណ្តឹងព្រមទាំងសំណុំរឿងរបស់តុលាការ ឬ របស់សភានោះ។ បើយល់ថាសាលក្រមរបស់តុលាការ ឬរបស់សភាមានការភ័ន្តច្រឡំ ប្រធាន តុលាការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងសាទុក្ខដោយខ្លួនឯង។

ប្រធានជាអ្នកញ្ជាំងឱ្យបណ្តឹងសាទុក្ខមានចលនា ហេតុដូច្នេះ ការចាត់ការវិនិច្ឆ័យរឿងក្តីកើត ឡើង ដោយសារការផ្តើម “បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ប្រធាន” មិនមែនដោយសារភាគីដូចដែលយើងបាន

យល់នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់បារាំង និងប្រព័ន្ធច្បាប់ខ្មែរមុនៗនោះទេ។ បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ប្រធាន អាចកើតចេញពីការដែលភាគីនាំបណ្តឹងមកតុលាការកំពូល និងដោយសារការផ្តើមរបស់ ប្រធាន ក្រោយពីពេលគាត់ពិនិត្យឃើញសាលក្រមរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមមិនត្រឹមត្រូវ⁸⁵។ លើសពីនេះ ប្រធានតុលាការកំពូលមានអំណាចត្រួតមើលលើសាលក្រមរបស់សភានៃតុលាការ កំពូលខ្លួនឯងទៀត។ បើសាលក្រមរបស់សភាមិនត្រឹមត្រូវ គាត់អាចធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខទល់ នឹងសាលក្រមរបស់សភាទៀតផង (មាត្រា ៦.ខ និង ១៧.យ)។ រយៈពេលកំណត់សម្រាប់ បណ្តឹងសាទុក្ខ របស់ប្រធានតុលាការគឺ ១ ឆ្នាំ គិតពីថ្ងៃដែលសាលក្រមមានអានុភាពអនុវត្ត។

បន្ទាប់មក ប្រធានតុលាការកំពូលដាក់បណ្តឹងជូនក្រុមប្រឹក្សាចៅក្រមដែលមានរូបគាត់ ជាអធិបតីដើម្បីពិនិត្យ និងសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់គាត់។ ប្រធានបើកអង្គប្រជុំក្រុមប្រឹក្សា ចៅក្រម ដើម្បីពិនិត្យ និងសម្រេច ថាសំណុំរឿងនោះមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរសុគតស្នាញ ឬយ៉ាងណា (មាត្រា ១៧.ខ និង ៦.ក)។

បើរឿងនោះធ្ងន់ធ្ងរ សំណុំរឿងត្រូវដាក់ជូនសភាដែលពាក់ព័ន្ធដើម្បីសម្រេចជាលើកទី មួយ និងជាលើកចុងក្រោយ មានន័យថាសាលក្រមដែលសម្រេចដោយសភាមិនបង្វិលទៅ តុលាការក្រោមវិញទេ។ ប្រធានតុលាការអាចសើរើនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួនឡើងវិញ បើ កាលណាគាត់មើលឃើញថា សភាសម្រេចដោយមានការភ័ន្តច្រឡំ (មាត្រា ៩.ខ) ដែលក្នុង ករណីនេះសភាត្រូវជម្រះឡើងវិញ។

ចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខទល់នឹងតុលាការខេត្ត-ក្រុង ឬយោធា សភាអាចសម្រេចបញ្ចប់ រឿងតែម្តង ឬក៏បង្វិលរឿងទៅតុលាការក្រោមដើម្បីជម្រះសាឡើងវិញក៏បាន (មាត្រា៩ កថាខណ្ឌ ចុងក្រោយ)។

ការជំនុំជម្រះធ្វើឡើងដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលមានសមាសភាពចៅក្រម៣នាក់ និងទីប្រឹក្សាប្រជាជន⁸⁶ ២នាក់ (សម្រាប់ការជំនុំជម្រះជាលើកទីមួយ និងចុងក្រោយបង្អស់) និងសមាសភាពចៅក្រម ៤នាក់ និងទីប្រឹក្សាប្រជាជន ៣នាក់ (សម្រាប់ការជំនុំជម្រះលើបណ្តឹង សាទុក្ខរបស់ប្រធានតុលាការទល់នឹងសាលក្រម របស់សភាតុលាការកំពូលដែលសម្រេចជា លើកទីមួយ និងជាចុងក្រោយបង្អស់)។

នៅក្នុងការជំនុំជម្រះរបស់សភាលើ បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ប្រធានទល់នឹងសាលក្រម របស់តុលាការខេត្ត-ក្រុង ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះមានសមាសភាពចៅក្រម៣នាក់ និងទីប្រឹក្សា ប្រជាជន ២នាក់។ សេចក្តីសម្រេចត្រូវធ្វើ ដោយមតិភាគច្រើនរួមទាំងមតិរបស់ទីប្រឹក្សាប្រជាជន។

⁸⁵ មាត្រា ១៧ នៃក្រឹត្យ-ច្បាប់លេខ ៣៤ ចែងថា "...ឈ-ចាត់តាំងត្រួតពិនិត្យសាលក្រមនិងការងារសភាតុលាការ ប្រជាជនកំពូល តុលាការខេត្ត-ក្រុង និងតុលាការយោធា"។

⁸⁶ ទីប្រឹក្សាប្រជាជនជាប្រជាពលរដ្ឋសាមញ្ញដែលចូលរួមនៅក្នុងសវនាការនិងការសម្រេចរបស់តុលាការ។

ថ្វីត្បិតតែប្រធានតុលាការកំពូលជាដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ គាត់ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជំនុំ-
ជម្រះផងដែរ។

ការបកស្រាយច្បាប់ ៖ តុលាការកំពូលគ្មានអំណាចបកស្រាយច្បាប់ទេ។ រាល់ការខ្វែង
គំនិតលើបញ្ហាច្បាប់ ក្រុមប្រឹក្សាចៅក្រមស្នើទៅក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ដើម្បីបកស្រាយចំណុចច្បាប់
(មាត្រា ៦.៦)។

ឈ. មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

បេសកកម្មរបស់មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូលគឺ ការការពារនីត្យានុកូលភាព ការការពារ
របបប្រជាធិបតេយ្យរបស់ប្រជាជន ការការពារសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ
ធានាឱ្យមានការគោរពអាយុជីវិត ទ្រព្យសម្បត្តិ សិទ្ធិសេរីភាពរបស់ពលរដ្ឋ។

មហាអយ្យការមានអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាមួយរូប អគ្គរដ្ឋអាជ្ញារង (ទទួលខុសត្រូវលើកិច្ចការ
យោធា) និងរដ្ឋអាជ្ញាមួយចំនួន។

ការទទួលខុសត្រូវរបស់មហាអយ្យការរួមមាន ការត្រួតពិនិត្យ និងគ្រប់គ្រងការងារ
របស់អយ្យការទូទាំងប្រទេស និងតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងសាទុក្ខស្មើគ្នានឹងប្រធានតុលាការកំពូល
ដែរ។ មហាអយ្យការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះមុខរដ្ឋសភានិងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ។

ការងារសំខាន់មួយទៀតគឺ មហាអយ្យការមានអំណាចត្រួតពិនិត្យលើការស៊ើបអង្កេត
ដើម្បីធានាឱ្យការស៊ើបអង្កេតមានភាពសត្យានុម័តទាំងលើភស្តុតាងដាក់បន្ទុកនិងភស្តុតាងដោះ
បន្ទុក (មាត្រា ២៣ ក្រឹត្យ-ច្បាប់ ៣៤ ក្រ.ច)។ បើយោងទៅតាមមាត្រា ២៣ នៃក្រឹត្យ-ច្បាប់នេះ
ការពាក់ព័ន្ធរបស់មហាអយ្យការ ក្នុងការស៊ើបអង្កេតអាចលាតសន្ធឹងរហូតទៅដល់រឿងនៅក្នុង
ដែររបស់តុលាការខេត្ត-ក្រុង និងយោធា។ មាត្រានោះចែងថា មហាអយ្យការមានអំណាចត្រួត
ពិនិត្យនីត្យានុកូលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតចាប់ពី ដំណាក់កាលដំបូងរហូតដល់ដំណាក់កាលចុង
ក្រោយ ត្រួតពិនិត្យលិខិតផ្តើមចោទប្រកាន់របស់ស្ថាប័នស៊ើបអង្កេតដើម្បីតាមដាន និងសហការ
បដិសេធសេចក្តីសម្រេចរបស់អយ្យការតុលាការថ្នាក់ក្រោម និងស៊ើបអង្កេតដោយខ្លួនឯង។
មហាអយ្យការមានសិទ្ធិចោទប្រកាន់ ឬមិនចោទប្រកាន់ និងធ្វើលិខិតចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូន
ជនជាប់ចោទទៅតុលាការ។ មហាអយ្យការមានសិទ្ធិចេញដីកានាំខ្លួន ចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួនបណ្តោះ
អាសន្ន ដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន ឬជាស្ថាពរ។

រឿងមួយដែលប្លែកពីករណីនៃមហាអយ្យការនៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការខ្មែរមុនៗ គឺថា
តំណាងមហាអយ្យការនេះជាអ្នកផ្តើមចោទ និងដេញដោលនៅក្នុងសវនាការព្រហ្មទណ្ឌនៃ

តុលាការប្រជាជនកំពូល⁸⁷។ មហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូលជាស្ថាប័នអនុវត្តសាល ក្រមផងដែរ។

ញ. តុលាការកំពូលបច្ចុប្បន្ន ប្រវត្តិដើម

តុលាការប្រជាជនកំពូលបានប្រែក្លាយខ្លួនឯងទៅជាតុលាការកំពូលនៅឆ្នាំ១៩៩២ នៅ

ក្រោមបទបញ្ញត្តិស្តីពី ប្រព័ន្ធតុលាការច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់អនុវត្តនៅ ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសម័យអន្តរកាល ដែលអនុម័តនៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩២ (ដែលគេហៅជា ទូទៅថា “ច្បាប់អ៊ិនតាក់”)។ ច្បាប់អ៊ិនតាក់នេះគ្រាន់តែចែងនូវគោលការណ៍មូលដ្ឋានសម្រាប់ស្ថាន ភាពគតិយុត្តនៃតុលាការនេះ និងសិទ្ធិទាក់ទងនឹងការតវ៉ាទៅតុលាការកំពូល តែមិនបានផ្តល់នូវ គ្រោងការ និងដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅនៃតុលាការនេះទេ។

គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់តុលាការនេះគឺថា តុលាការកំពូលជាតុលាការជំនុំជម្រះ អង្គច្បាប់នៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះបណ្តឹងសាទុក្ខជាលើកទីមួយ និងជាតុលាការដែលជំនុំជម្រះដល់ អង្គសេចក្តី នៅពេលជំនុំជម្រះបណ្តឹងសាទុក្ខជាលើកទីពីរលើរឿងដដែល និងមធ្យោបាយ (មូលដ្ឋានតវ៉ា)ដដែល (មាត្រា៥ នៃច្បាប់អ៊ិនតាក់)។ គោលការណ៍មួយទៀតទទួលស្គាល់ អន្តរាគមន៍របស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញានៅឯតុលាការកំពូលក្នុងការនាំរឿងឱ្យតុលាការ នេះជំនុំជម្រះក្នុងផល ប្រយោជន៍នៃច្បាប់ (មាត្រា ២ នៃច្បាប់អ៊ិនតាក់)។

ច្បាប់ស្តីពី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលអនុម័តដោយភាគីរដ្ឋកម្ពុជានៅថ្ងៃទី៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៣ បានចែងលំអិតពីដំណើរការរបស់តុលាការកំពូល។ គោលការណ៍មួយដែលចែងពីបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុង ផលប្រយោជន៍នៃច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តដោយ មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូលត្រូវបានរំលងចោល នៅក្នុងច្បាប់នេះ។ ប៉ុន្តែ ច្បាប់នេះបានចែងពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ក្នុងផលប្រយោជន៍នៃច្បាប់។ មាត្រា ១៦០ នៃច្បាប់នេះចែងថា ៖

⁸⁷ មាត្រា ២៤ នៃក្រឹត្យ-ច្បាប់ ៣៤ ក្រ.ច ចែងថា ៖ “មហាអយ្យការអមតុលាការប្រជាជនកំពូល ប្រើសិទ្ធិអយ្យការ ក្នុងពេលជំនុំជម្រះ។ ចូលរួមក្នុងសម័យប្រជុំត្រៀមបំរុងរបស់តុលាការប្រជាជនកំពូល។ ចូលរួមក្នុងនីតិវិធីជំនុំជម្រះ។ ក្នុង ពេលសវនាការរឿងព្រហ្មទណ្ឌ អានលិខិតចោទប្រកាន់ និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានក្រោយពីការសួរដេញដោល។ តាំង ខ្លួនជាគូក្តីដើមក្នុងរឿងដែលប៉ះពាល់ដល់របៀបរយសាធារណៈ ដល់ផលប្រយោជន៍របស់រដ្ឋ ឬផលប្រយោជន៍ អនីតិជន និងអសមត្ថជន។ ធ្វើសំណូមពរដល់អង្គការរដ្ឋ អង្គការសង្គម ឲ្យចាត់តាំងតំណាងស្របច្បាប់របស់ខ្លួនមក ចូលរួមជំនុំជម្រះរឿងរដ្ឋប្បវេណីដែលប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់រដ្ឋ ឬសមូហភាព។”

មុខងារសំខាន់របស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍គឺធ្វើសេចក្តី
សន្និដ្ឋាន នៅពេលសវនាការ និងប្តឹងសាទុក្ខទៅតុលាការកំពូល
ចំពោះសាលដីកាសាលាឧទ្ធរណ៍ ដែលខ្លួនឃើញថាមានការភ័ន្ត
ច្រឡំ ឬខុសច្បាប់

មាត្រា ១៣ នៃច្បាប់ស្តីពី ការចាត់តាំង និងសកម្មភាពរបស់សាលាជម្រះក្តីនៃរដ្ឋកម្ពុជា
ដែលបានអនុម័ត នៅថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៣ ក៏ចាត់ទុកអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ជា
ដើមបណ្តឹងព្រហ្មទណ្ឌ នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខដែរ។ មាត្រា ១៣ កថាខណ្ឌទីពីរនេះចែងថា ៖

អ្នកដែលមានសិទ្ធិប្តឹងសាទុក្ខ និងប្តឹងជំទាស់គឺអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាសាលា
ឧទ្ធរណ៍ ឬជនដែលមានផលប្រយោជន៍ក្នុងរឿងទាំងឡាយរួម
មាន ៖ គូក្តី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកទទួលខុសត្រូវខាងបទ
រដ្ឋប្បវេណី ជនជាប់ទោស មេធាវី អ្នកការពារ។

នៅក្នុងជំពូកដែលចែងពីតុលាការកំពូល អ្នកប្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបានចំពោះតែអ្នកមាន
ផលប្រយោជន៍នៅក្នុងរឿងក្តី។ មាត្រា២១១ នៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចែងបន្តទៀតថា ៖

បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើដោយផ្ទាល់ ដោយអ្នកមានផលប្រយោជន៍នៃ
រឿងក្តី ឬដោយតតិយជនដែលបានទទួលអំណាចជាលាយលក្ខណ៍
អក្សរពិសេស ឬដោយបុគ្គលដែល ច្បាប់ទទួលស្គាល់ ជាតំណាង
ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ដូចជាឪពុកតំណាងឱ្យកូនជា អនីតិជនជាដើម។

មានបទបញ្ញត្តិមួយទៀតដែរដែលចែងពីបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញា តែគេមិនដឹង
ច្បាស់ថាជា បណ្តឹងរបស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ឬជាអគ្គរដ្ឋអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល។
មាត្រា២១៤ កថាខណ្ឌ៣ ចែងថា ៖

កាលណាបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់អគ្គរដ្ឋអាជ្ញា សេចក្តីសន្និដ្ឋានលើក
ឡើងរាល់ចំណុចច្បាប់ ត្រូវតែធ្វើជូនតុលាការជាចាំបាច់។

ដូច្នោះ តួនាទីរបស់មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូលនៅតែមិនច្បាស់ ព្រោះគ្មានបទ
បញ្ញត្តិច្បាប់ណាមួយបានចែងជាក់លាក់ទេ។ សំណួរដែលចោទសួរគឺថា តើនៅក្នុងរឿងព្រហ្ម
ទណ្ឌអគ្គរដ្ឋ(រាជ)អាជ្ញាអមតុលាការកំពូលជាគូក្តីដើម ឬជាតួអង្គការពារផលប្រយោជន៍ច្បាប់
ព្រោះច្បាប់ស្តីពីការការចាត់តាំងនិងសកម្មភាពរបស់សាលាជម្រះក្តីនៃ រដ្ឋកម្ពុជាចែងថា “ក្រុម
អយ្យការជាម្ចាស់នៃបណ្តឹងអាជ្ញា និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានទោសដោយតាំងខ្លួនជាគូក្តីជាដរាប
”(មាត្រា ៥ កថាខណ្ឌទី២)។

វចនាសម្ព័ន្ធនៃតុលាការកំពូលនិងមហាអយ្យការ

នៅឆ្នាំ២០១៤ រដ្ឋសភាបានអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គតុលាការ ដែលកំណត់

រចនាសម្ព័ន្ធ និងសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការគ្រប់ជាន់ថ្នាក់។ យោងតាមច្បាប់នេះ តុលាការកំពូល ចែកចេញជាបួនសភាជំនាញគឺ សភាព្រហ្មទណ្ឌ សភារដ្ឋប្បវេណី សភាពាណិជ្ជកម្ម និងសភា ការងារ (មាត្រា៥៧)។ សភានីមួយៗត្រូវសម្រេចដោយចៅក្រមប្រាំរូប (មាត្រា ៥៩)។

ក្រៅពីសភាជំនាញដែលមានភារកិច្ចសម្រេចរឿងក្នុងជំនាញរបស់ខ្លួន តុលាការកំពូល នៅមានសភាពេញអង្គដែលបង្កើតឡើងដោយដីកាសម្រេចរបស់ប្រធានតុលាការទៅតាមកាល នៅពេលណាមានបណ្តឹងសាទុក្ខជាលើកទីពីរ និងបណ្តឹងសើរើ (មាត្រា ៦២)។ សភាពេញអង្គ នេះត្រូវមានចៅក្រមយ៉ាងតិចប្រាំបួននាក់ ដែលមានសមាសភាពចេញពីគ្រប់សភាទាំងបួន។ កាលណារឿងក្តីមួយពាក់ព័ន្ធនឹងសមត្ថកិច្ចនៃសភាច្រើនជាងមួយ តុលាការកំពូលអាចបង្កើត “សភារួមក្រុម” ដើម្បីដោះស្រាយរឿងក្តីនោះ (មាត្រា ៦៣)។ សភារួមក្រុមនេះមានសមាសភាព ចៅក្រមប្រាំបួនរូប ដែលជ្រើសចេញពីសភាពាក់ព័ន្ធ ដែលមានចំនួនស្មើគ្នា។

មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាម្នាក់ (មាត្រា ៧០)។ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញារង និងព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូលធ្វើការតាមឋានៈក្រុម មានន័យថា រាល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងអស់របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញារង និងព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែ ទទួលការពិនិត្យដោយអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា នៅមុនដាក់ជូនសវនាការ (មាត្រា ៧០)។

**នីតិវិធីនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ
ការវិវត្តនៃតុលាការកំពូលចាប់ពីឆ្នាំ ២០០៧**

ច្បាប់ស្តីពីការចាត់តាំងនិងសកម្មភាពរបស់សាលាជម្រះក្តីនៃរដ្ឋកម្ពុជា និងច្បាប់ស្តីពី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៩៣ ស្ថិតនៅជាគ្រឹះនៃឋានៈគតិយុត្តនៃតុលាការកំពូលរហូតដល់មាន ការអនុម័តក្រុមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៅ ថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ និងក្រុមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី នៅថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦។

ក្រុមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនិងរដ្ឋប្បវេណីបានកែប្រែនីតិវិធី នៃបណ្តឹងសាទុក្ខនៅចំពោះមុខ តុលាការកំពូល ដែលចែងនៅក្នុងច្បាប់មុនៗ។

នីតិវិធីនៃបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ

នៅក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ភាគីអាចប្តឹងសាទុក្ខបានលុះត្រាតែមានមូលដ្ឋានដែលមានចែងនៅ ក្នុងច្បាប់៖ (១) តុលាការដែលធ្វើការជំនុំជម្រះដោយសមាសភាពមិនស្របច្បាប់, (២) តុលាការគ្មាន សមត្ថកិច្ចត្រូវដោះស្រាយរឿងក្តីណាមួយ, (៣) ចៅក្រមប្រើអំណាចសម្រេចសេចក្តីហួសពីច្បាប់ ផ្តល់ឲ្យ, (៤) ការអនុវត្តច្បាប់មិនត្រូវទៅលើអង្គហេតុដែលបានរកឃើញ, (៥) ការបំពានលើ ឬការ ភ្លេចមិនបានបំពេញទម្រង់ណាមួយដែលច្បាប់កំណត់ថាការបំពាន ឬការមិនបានបំពេញទម្រង់នោះ

នាំឲ្យមានមោឃភាពនៃនីតិវិធី, (៦) ការបំភ្លៃអង្គហេតុ (៧) ការសម្រេចដោយគ្មានសំអាងហេតុ, និង (៨) សេចក្តីសម្រេចមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយសំអាងហេតុ^{៨៨}។

កម្មវត្ថុដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបានគឺសាលដីកានៃសភាស៊ើបសួរនៃសាលាឧទ្ធរណ៍, សាលដីការបស់សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ និងរឿងបត្យាប័ន^{៨៩}។ បុគ្គលដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបានមាន (១) អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល, (២) អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍, (៣) ជនជាប់ចោទ, (៤) បុគ្គលដែលត្រូវតេទាមទារក្នុងករណីនៃនីតិវិធីបត្យាប័ន, (៥) ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, និងអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី។

បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើ និងចុះបញ្ជីនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីសាលាឧទ្ធរណ៍ រួចមកបណ្តឹងនេះត្រូវបញ្ជូនមកការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការកំពូល និងចុះបញ្ជីការិយាល័យនេះ^{៩០}។ ក្រោយពីបានទទួលបណ្តឹងសាទុក្ខនេះហើយ ក្រឡាបញ្ជីជូនដំណឹងឲ្យភាគីប្តឹងសាទុក្ខ ឬ/និងមេធាវីរបស់គាត់ដាក់សារណាគាំទ្របណ្តឹងរបស់ខ្លួនមកតុលាការក្នុងរយៈពេល ២០ ថ្ងៃ^{៩១}។ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះត្រូវបញ្ជូនដោយក្រឡាបញ្ជីទៅភាគីដែលត្រូវឆ្លើយតបផងដែរ ហើយភាគីនោះមានពេលចំនួន ២០ថ្ងៃ ដើម្បីធ្វើសារណាតវិញ^{៩២}។ ភាគីដែលត្រូវឆ្លើយតបនេះអាចសុំទៅសភាព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីពន្យារពេលបានរហូតដល់១០ថ្ងៃ ប្រសិនបើរយៈពេល២០ថ្ងៃ ដែលកំណត់នោះមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ចប់ការរៀបចំសារណាតរបស់ខ្លួន^{៩៣}។

ក្រោយពីពេលទទួលសារណាសព្វគ្រប់ហើយ ឬផុតពេលទទួលសារណាហើយ ប្រធានសភាចាត់តាំងចៅក្រមរបាយការណ៍ម្នាក់ឲ្យរៀបចំការសិក្សាសារណា និងធ្វើរបាយការណ៍អំពីបណ្តឹងសាទុក្ខនោះដើម្បីដាក់ជូនប្រធាន។ របាយការណ៍របស់ចៅក្រមត្រូវសរសេររៀបរាប់អំពីប្រវត្តិនៃនីតិវិធីនៃរឿងក្តី និងអង្គហេតុ ចំណុចច្បាប់ដែលភាគីចោទជាបញ្ហា, និងអនុសាសន៍របស់ចៅក្រមរបាយការណ៍អំពីដំណោះស្រាយដែលមានចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ^{៩៤}។

សំណុំរឿងសាទុក្ខទាំងអស់រួមមានសារណារបស់ភាគី និងរបាយការណ៍របស់ចៅក្រមរបាយការណ៍ត្រូវបញ្ជូនទៅមហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល ដើម្បីឲ្យស្ថាប័ននេះធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលនឹងត្រូវបញ្ជូនត្រឡប់មកប្រធានសភាព្រហ្មទណ្ឌវិញ^{៩៥}។

^{៨៨} មាត្រា ៤១៩ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧។
^{៨៩} មាត្រា ៤១៧ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧។
^{៩០} ប្រកាសដូចគ្នា មាត្រា ៤២២, ៤២៤ និង ៤២៥។
^{៩១} ប្រកាសដូចគ្នា មាត្រា ៤២៧។
^{៩២} ប្រកាសដូចគ្នា។
^{៩៣} ប្រកាសដូចគ្នាមាត្រា ៤២៩។
^{៩៤} ប្រកាសដូចគ្នាមាត្រា ៤៣១។
^{៩៥} ប្រកាសដូចគ្នាមាត្រា ៤៣៣។

សវនាការជាសាធារណៈត្រូវបានបើកឡើងបន្ទាប់ពីជូនដំណឹងទៅភាគី។ សភាព្រហ្មទណ្ឌ ជាគោលការណ៍មិនចាំបាច់ស្តាប់ចម្លើយរបស់ភាគីទៀតទេ ព្រោះសវនាការនេះ ជាសវនាការដេញ ដោលតែលើសាច់ច្បាប់ ប៉ុន្តែប្រធានសភាអាចកោះអញ្ជើញឲ្យភាគីមកឆ្លើយបានដែរ^{៩៦}។ នៅក្នុងការ អនុវត្តជាក់ស្តែង គេសង្កេតឃើញថា តុលាការកំពូលកោះហៅភាគីមកឆ្លើយនៅមុខតុលាការទាក់ទង នឹងអង្គហតុផងដែរ ទោះបីមានវត្តមានមេធាវីក្តី ឬអវត្តមានមេធាវីក្តី^{៩៧}។ សវនាការត្រូវធ្វើតាមលំដាប់ លំដោយ៖ ចៅក្រមរបាយការណ៍ជាអ្នកធ្វើរបាយការណ៍ឲ្យអង្គសវនាការ បន្ទាប់មកអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន (ហៅថាសេចក្តីសន្និដ្ឋានសុំ) និងជាចុងក្រោយមេធាវីនៃភាគីទាំងសង ខាងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនរៀងខ្លួន (ហៅថាសេចក្តីសន្និដ្ឋានការពារ)។

សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូល អាចជាសាលដីកាបដិសេធសាលដីការបស់សាលា ឧទ្ធរណ៍ ដោយមិនបាច់បង្វិលសំណុំរឿងទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ដើម្បីជំនុំជម្រះឡើងវិញ ឬអាចជា សាលដីកាដែលបដិសេធដោយបង្វិលសំណុំរឿងទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ជំនុំជម្រះ ដោយសមាសភាព ក្រុមប្រឹក្សាផ្សេង^{៩៨}។ ការបដិសេធប្រភេទទីមួយអាចធ្វើបាននៅពេលណាតុលាការកំពូលរកឃើញថា បទល្មើសដែលចោទប្រកាន់នោះគ្មានភស្តុតាង និងធាតុផ្សំដើម្បីកំណត់អត្តិភាពនៃបទល្មើសនោះ ឬ ពេលណាតុលាការកំពូលរកឃើញថា ការកំណត់បទល្មើសរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍មិនត្រូវ ប៉ុន្តែទោះជា យ៉ាងណាក្តី ទោសពិន័យនៅតែស្មើនឹងបទល្មើសដែលតុលាការកំពូលរកឃើញ។ ការបដិសេធប្រភេទទីពីរអាចធ្វើបាន នៅពេលណាតុលាការកំពូលរកឃើញថាការកំណត់បទល្មើសរបស់តុលាការ ថ្នាក់ក្រោមខុសពីប្រភេទបទល្មើសដែលតុលាការកំពូលរកឃើញ។

នៅពេលបង្វិលសំណុំរឿងទៅវិញ កាលណាសាលាឧទ្ធរណ៍សម្រេចមិនស្របតាមគោល គំនិតរបស់តុលាការកំពូលទេនោះ ហើយរឿងនោះត្រូវប្តឹងសាទុក្ខមកតុលាការកំពូលជាលើកទីពីរ នោះតុលាការកំពូលនឹងសម្រេចរឿងនេះ ក្នុងទម្រង់នៃសវនាការពេញអង្គ (ដែលលើនេះ តុលាការកំពូលសម្រេចទាំងលើអង្គច្បាប់ ទាំងលើអង្គហេតុ។

នីតិវិធីនៃបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី

រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវបានប្តឹងសាទុក្ខបាន ដោយមានមូលហេតុ។ មូលហេតុដែល

^{៩៦} ប្រភពដូចគ្នាមាត្រា ៤៣៤ និង ៤៣៦។
^{៩៧} ព័ត៌មាននេះបានមកពីការអានកម្រងសាលដីកា ១៩៩៦-២០០៦ ដែលបោះផ្សាយដោយតុលាការកំពូល និង មហាអយ្យការ។ គេអាចរកកម្រងសាលដីកាតុលាការកំពូលនៅក្នុងទំព័រ <http://www.supremecourt.gov.kh/index.php/km/judgements/criminal-judgements> (ចំពោះសាលដីកា ព្រហ្មទណ្ឌ) និង <http://www.supremecourt.gov.kh/index.php/km/judgements/civil-judgements> (ចំពោះសាលដីការដ្ឋប្បវេណី)
^{៩៨} មាត្រា ៤៤០ និង ៤៤១ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

កំណត់ដោយក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីគឺជាមូលហេតុផ្នែកច្បាប់ ដូចជា សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ មិនស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តនានា។ មូលហេតុដទៃទៀតគឺជាមូលហេតុ ទាក់ទងនឹងភាពត្រឹមត្រូវ/សមរម្យនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី មានដូចជា តុលាការគ្មានសមត្ថ កិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់លើរឿងក្តីណាមួយ, ចៅក្រមដែលគ្មានសម្បទានៅក្នុងការសម្រេចរឿងក្តី, តុលាការ ដែលគ្មានសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខលើរឿងដែលត្រូវជំនុំជម្រះដោយតុលាការដែលគ្មានសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខ, បុគ្គលដែលគ្មានសិទ្ធិតំណាងនៅក្នុងការដំណើរការរឿងក្តី, សវនាការមិនបានប្រព្រឹត្តទៅស្របតាម គោលការណ៍ចំពោះមុខ និងសាធារណៈ សាលក្រម/សាលដីកាគ្មានសំអាងហេតុ ឬមាន សំអាងហេតុមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងសេចក្តីសម្រេច⁹⁹។ ការប្តឹងសាទុក្ខត្រូវតែចែងមូលហេតុដូចបាន ពោលខាងមុខនេះ បើពុំនោះទេ បណ្តឹងនោះត្រូវតុលាការកំពូលលើកចោល¹⁰⁰។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើប ណ្តឹងចែងមូលហេតុមិនជាក់ច្បាស់តែការមិនជាក់ច្បាស់នោះអាចកែតម្រូវវិញបាន នោះតុលាការមិន លើកចោលតែម្តងទេ តែសុំឲ្យម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខកែតម្រូវបណ្តឹងរបស់ខ្លួន¹⁰¹ ហើយបើម្ចាស់ បណ្តឹងមិនកែប្រែតាមពេលដែលកំណត់ដោយតុលាការទេ នោះទើបតុលាការលើកបណ្តឹងសាទុក្ខ នោះចោល។ តុលាការកំពូលអាចធ្វើការវិនិច្ឆ័យតែលើ ចំណុចដែលស្នើសុំនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ តែប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនអាចពង្រីកការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើចំណុចដែលម្ចាស់បណ្តឹងមិនបានស្នើសុំ ទេ ទោះជាតុលាការបានឃើញចំណុចដែលត្រូវដោះស្រាយលើសពីអ្វីដែលម្ចាស់បណ្តឹងបានស្នើ សុំក៏ដោយ¹⁰²។ ប៉ុន្តែ ចំពោះចំណុចដែលមានផលប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ដូចជា ភាពស្របច្បាប់នៃសមាសភាពតុលាការជាដើម តុលាការកំពូលអាចប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិដើម្បីពង្រីកការ ពិនិត្យលើបញ្ហាបែបនេះ¹⁰³។ ការប្តឹងសាទុក្ខអាចធ្វើបានមិនចំពោះតែសាលដីកាសាលាឧទ្ធរណ៍ ប៉ុណ្ណោះទេ តែអាចបានចំពោះសាលក្រមតុលាការដំបូងផងដែរ។ ឧទាហរណ៍ តុលាការដំបូងបាន ចេញសាលក្រមរួច ប៉ុន្តែភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាមិនប្តឹងឧទ្ធរណ៍ តែរក្សាសិទ្ធិប្តឹងសាទុក្ខទៅ តុលាការកំពូលតែម្តង(ប្តឹងផ្លោះ)¹⁰⁴

អង្គហេតុដែលកំណត់ត្រឹមត្រូវដោយតុលាការថ្នាក់ក្រោមរួចហើយ អង្គហេតុនោះនឹងក្លាយ ទៅជាអង្គហេតុផ្តាច់ព្រ័ត្រសម្រាប់តុលាការកំពូល និយាយម្យ៉ាងទៀត តុលាការកំពូលមិនត្រូវជម្រះ

⁹⁹ មាត្រា ២៨៤ និង ២៨៥ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

¹⁰⁰ មាត្រា ២៨៩, ២៩០, ២៩៤ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

¹⁰¹ មាត្រា ២៩០ និង ២៩១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី។

¹⁰² មាត្រា ២៩៥ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

¹⁰³ សូមមើលអត្ថាធិប្បាយនៃមាត្រា ២៩៧ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

¹⁰⁴ មាត្រា ២៨៣ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

រកអង្គហេតុសាជាថ្មីទេ¹⁰⁵។ កិច្ចការដែលនៅសល់សម្រាប់តុលាការកំពូលគឺភាពត្រឹមត្រូវ ឬមិនត្រឹមត្រូវនៃការអនុវត្តច្បាប់របស់តុលាការថ្នាក់ក្រោមទៅលើអង្គហេតុផ្តាច់ព្រ័ត្រនោះ។

ដូចគ្នានឹងរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែរ តុលាការកំពូលអាចចេញសាលដីកាបដិសេធ និងបង្វិលរឿងទៅតុលាការដើម ឬតុលាការផ្សេងដែលមានឋានៈស្មើគ្នា ឬអាចចេញសាលដីកាបដិសេធ និងវិនិច្ឆ័យរឿងដោយខ្លួនឯងតែម្តង¹⁰⁶។

ចំពោះការបដិសេធសាលក្រម/សាលដីកានៃតុលាការដើម និងវិនិច្ឆ័យដោយខ្លួនឯង តុលាការកំពូលអាចធ្វើដូច្នោះបាន កាលណាអង្គហេតុនៃរឿងក្តីត្រូវបានកំណត់ច្បាស់លាស់មិនមានអ្វីដែលតុលាការកំពូលត្រូវពិនិត្យពិចារណាបន្ថែម (facts that are no longer disputed) នោះ តុលាការកំពូលកំណត់យកបទបញ្ញត្តិច្បាប់ណាមួយមកអនុវត្ត និងវិនិច្ឆ័យសេចក្តីឲ្យចប់តែម្តងដោយមិនបាច់បង្វិលរឿងទៅតុលាការថ្នាក់ក្រោម ឬកាលណាតុលាការកំពូលគ្មានសមត្ថកិច្ចជម្រះរឿងក្តីដែលសាទុក្ខមក¹⁰⁷។ ចំពោះករណីផ្សេងក្រៅពីនេះ តុលាការកំពូលត្រូវចេញសាលដីកាសម្រេចបដិសេធ និងបង្វិលរឿងមកតុលាការថ្នាក់ក្រោមវិញ។ តុលាការដែលត្រូវទទួលរឿងបង្វិលមកវិញនេះ ត្រូវគោរពតាមសំអាងហេតុដែលតុលាការកំពូលបានចង្អុលបង្ហាញទាក់ទងនឹងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ និងត្រូវបើកសវនាការចំពោះមុខ (ទាញហេតុផលផ្ទាល់មាត់) ឡើងវិញ ដើម្បីពិនិត្យមើលការខុសឆ្គង ឬការខ្វះចន្លោះក្នុងការកំណត់អង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់នៅពេលចេញសាលក្រម/សាលដីកាដែលបានរងបណ្តឹងសាទុក្ខ។

ទំហំនៃរឿងក្តីដែលចូលតុលាការកំពូល

តុលាការកំពូលស្ថិតនៅលើកំពូលពីរ៉ាមីត នៃឋានានុក្រមតុលាការនៃប្រទេសមួយ ដូច្នោះ រឿងក្តីទាំងអស់ដែលសម្រេចដោយតុលាការទាំងអស់ (មានតុលាការខេត្ត-ក្រុង និងឧទ្ធរណ៍) មិនអាចត្រូវបានប្តឹងសាទុក្ខទាំងអស់មកតុលាការកំពូលបានទេ។ បើគ្រប់រឿងក្តីទាំងអស់ត្រូវបានសាទុក្ខមកតុលាការកំពូលទាំងអស់ នោះប្រព័ន្ធតុលាការនឹងត្រូវជាប់គាំងដោយគំនររឿងក្តីដែលមិនអាចរកផ្លូវដោះស្រាយបាន។

ដោយសារតុលាការកំពូលស្ថិតនៅលើកំពូលពីរ៉ាមីត ចំនួនរឿងក្តីដែលចូលតុលាការនេះ ត្រូវតែសម្រាំងដោយប្រព័ន្ធប្រោះរឿងក្តីមួយ។ ទាំងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ទាំងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ សុទ្ធតែបានបង្កើតប្រព័ន្ធប្រោះបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ប្រព័ន្ធនោះគឺមូលហេតុនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ និងការលើកចោលបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយមិនបាច់ឆ្លងសវនាការចំពោះមុខ/ទាញហេតុ

¹⁰⁵ មាត្រា ២៩៦ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។
¹⁰⁶ មាត្រា ២៩៩ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។
¹⁰⁷ មាត្រា ៣០០ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

ផលផ្ទាល់មាត់។ តុលាការកំពូលមានធនធានមានកំណត់ដើម្បីដោះស្រាយបណ្តឹង។ ដូច្នេះ មានតែបណ្តឹងដែលមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវទេ ទើបត្រូវបានដោះស្រាយដោយតុលាការនេះ។

អ្នកនិពន្ធមិនបានទទួលបច្ចុប្បន្នភាពនៃស្ថិតិនៃរឿងក្តីដែលចូល និងត្រូវបានដោះស្រាយ ដោយតុលាការកំពូលទេ ប៉ុន្តែទទួលបានតួលេខស្ថិតិមួយចំណែកតូចគ្រាន់ពិចារណាពីទំហំ រឿងក្តីដែលតុលាការកំពូលបានទទួល និងដោះស្រាយនៅឆ្នាំ ២០១០។

	រឿងសល់ពីឆ្នាំមុនៗ	រឿងទទួលថ្មី	សរុបឆ្នាំ២០១០	សរុបដោះស្រាយរួច ឆ្នាំ២០១០	រឿងសល់សម្រាប់ឆ្នាំ ២០១១	%នៃរឿងដែលបាន ដោះស្រាយហើយ
សិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ	772	243	1015	305	710	30%
កិច្ចសន្យា និង ក្រៅកិច្ចសន្យា	528	121	649	149	500	23%
រឿងគ្រួសារ	126	56	182	55	127	30%
វិធានការរក្សា ការពារ	93	10	103	16	87	16%
សវនាការឡើង វិញ	65	70	135	27	108	20%
<i>សរុប</i>	<i>1584</i>	<i>500</i>	<i>2084</i>	<i>552</i>	<i>1532</i>	<i>26%</i>

តម្កល់សាលដីកា	221	40%
បដិសេធ	189	34%
ដកចេញពីបញ្ជីបណ្តឹង	65	12%
ដកចេញពីបញ្ជីបណ្តឹងសាទុក្ខ	43	8%
ដីកាសម្រេចរក្សាការពារ	34	6%
<i>សរុប</i>	<i>552</i>	

ប្រភព៖ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ ២០១០ នៃសភាដ្ឋប្បវេណី

បើយើងសង្កេតលើតារាងនេះ ក្នុងឆ្នាំ២០១០ តុលាការកំពូលដោះស្រាយរឿងបានមិន ដល់ពាក់កណ្តាលទេ។ រឿងក្តីចេះតែគ្របដណ្តប់ឡើងក្នុងមួយឆ្នាំៗ។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងរឿងសិទ្ធិកម្ម សិទ្ធិហាក់ដូចជានៅសល់ចំនួនដដែល មិនបានរំលោះទេ (សល់ពីឆ្នាំមុន ៧៧២រឿង តែនៅ សល់ ៧១០ រឿង ក្នុងឆ្នាំបន្ទាប់)។

ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

សិទ្ធិមូលដ្ឋានរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនតាមច្បាប់កម្ពុជា

ដោយមេធាវី គឹម សាន*

១. សេចក្តីផ្តើម

ម្ចាស់ភាគហ៊ុនមានសិទ្ធិជាច្រើន ក្នុងនាមជាអ្នកវិនិយោគនៅក្នុងក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្មមួយ។ ទោះបីយ៉ាងណាក្តី គេអាចចាត់ថ្នាក់សិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់របស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនណាម្នាក់ជាបួនក្រុមដែលរួមមាន៖ *សិទ្ធិគ្រប់គ្រង សិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន និងសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង*។¹ មាត្រា១២៤ នៃច្បាប់ស្តីពី សហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ឆ្នាំ២០០៥ (តទៅនេះ នៅក្នុងអត្ថបទនេះកាលណាប្រើពាក្យមាត្រាគឺសំដៅទៅលើ ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ឆ្នាំ២០០៥ លើកលែងតែមានការកំណត់ពិសេសផ្សេងពីនេះ) ចែងពីសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនក្នុងការដកហូតអភិបាលចេញពីមុខតំណែង (*សិទ្ធិគ្រប់គ្រង*)²។ មាត្រា១៥៤ ចែងពីភាគហ៊ុនដែលជាកម្មវត្ថុ នៃការផ្ទេរបាន ហើយ មាត្រា១៥៧ ចែងពី សិទ្ធិនៃការចែកភាគលាភរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន។³ (*សិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច*)។ មាត្រា២២៥ ចែងពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុននៅពេលដែលគាត់ធ្វើការសម្រេចចិត្តដោយខ្លួនឯង ថាត្រូវត្រួតពិនិត្យរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំ និងធ្វើការចតម្លងឯកសារទាំងនេះពីក្រុមហ៊ុនដោយមិនគិតថ្លៃ។ លើសពីនេះទៅទៀត មាត្រា២២៧ ក៏បញ្ជាក់ពីសិទ្ធិទទួលបានរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុ និងឯកសារគាំទ្រនានាយ៉ាងតិច ២១ថ្ងៃ មុនប្រជុំមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ (*សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន*)។ មាត្រា២៨៧

* មេធាវី គឹម សាន បានបញ្ចប់ថ្នាក់អនុបណ្ឌិតច្បាប់សេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ ពីសាកលវិទ្យាល័យ Victoria University of Wellington) VUW) ប្រទេសណូវែលហ្សេឡង់។ បច្ចុប្បន្នលោកជាបេក្ខជន មជ្ឈត្តករពាណិជ្ជកម្ម នៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិ នៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (ម.ម.ជ.) និងជាមន្ត្រីផ្តល់យោបល់ផ្នែកច្បាប់លើកិច្ចការរដ្ឋបាល នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ លោកធ្លាប់ជាអ្នកផ្តល់យោបល់ច្បាប់ផ្នែកបទបញ្ញត្តិពាណិជ្ជកម្មរបស់ក្រុមហ៊ុន Development Alternatives Inc. អ្នកផ្តល់យោបល់ច្បាប់ពាណិជ្ជកម្មក្នុងក្រុមមេធាវី Camlegal Asia)។

¹ See Julian Velasco, The Fundamental Rights of the Shareholder (2006), p 411.
² មាត្រានេះបានកំណត់ពីអំណាចក្នុងការដកហូតអភិបាលដោយសម្លេងរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនភាគច្រើន។ ការដកហូតអំណាចរបស់អភិបាលមានទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ជាមួយសិទ្ធិគ្រប់គ្រង ដោយហេតុថាអ្នកគ្រប់គ្រងមានសិទ្ធិតែងតាំង និងដកហូតអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួន។
³ សិទ្ធិនៃការចែកភាគលាភ របស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន តាមមាត្រា ១៥៧ ជាលទ្ធផលនៃការប្រកាសជាមុនរបស់អភិបាល។ មាត្រា ១៥៧ ចែងថា “ក្នុងករណីដែលមានការរឹតត្បិត នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈ អភិបាលអាចប្រកាសចេញនូវភាគលាភសល់ ឬ ប្រាក់ចំណេញសុទ្ធរបស់ក្រុមហ៊ុន។”

ចែងពីសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុននៅពេលដែលការទាមទាររបស់ខ្លួនមិនត្រូវបានគេ
ដោះស្រាយឲ្យ (សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង)។⁴

ក្នុងតួសេចក្តី នៃអត្ថបទនេះ អ្នកនិពន្ធនឹងលើកយកសិទ្ធិនីមួយៗមកពិភាក្សា ក្នុងបរិបទ
ដោយឡែកៗ និងទំនាក់ទំនងរវាងសិទ្ធិមូលដ្ឋានដូចគ្នា ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីការយល់ដឹងសិទ្ធិ
នីមួយៗ។ លើសពីនោះទៅទៀត អ្នកនិពន្ធនឹងបង្ហាញថា ទោះបីជាមានការយល់ឃើញដោយ
ឡែកៗអំពីប្រសិទ្ធភាពនៃសិទ្ធិទាំងអស់នេះ សិទ្ធិទាំងអស់នេះជាមូលដ្ឋានចាំបាច់ ដើម្បីធានាពី
តុល្យភាពអំណាច ស្របច្បាប់របស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន នៅក្នុងក្រុមហ៊ុន។

២. សិទ្ធិមូលដ្ឋានទាំងបួន

២.១ សិទ្ធិគ្រប់គ្រង

សិទ្ធិគ្រប់គ្រងក្រុមហ៊ុនជាញឹកញាប់ត្រូវបកស្រាយដោយ ភ្ជាប់ជាមួយសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ
ដើម្បីសម្គាល់ដែនកំណត់នៃសិទ្ធិគ្រប់គ្រង និងប្រៀបធៀបទៅនឹងការគ្រប់គ្រងអចលនទ្រព្យ
និងកម្មសិទ្ធិលើអចលនទ្រព្យ។ ជាការយ៉ាង ម្ចាស់ដីដែលជួលដីឲ្យគេ(ភតិបតី) គឺបានបង្វែរសិទ្ធិ
គ្រប់គ្រងនោះឲ្យអ្នកជួលដី (ភតិកៈ) នៅក្នុងរយៈពេលជួលនោះ ប៉ុន្តែសិទ្ធិជាកម្មសិទ្ធិត្រូវតែជា
របស់គាត់ដដែល។ នៅពេលដែលភតិបតីទទួលបានសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈអចលនទ្រព្យរបស់ខ្លួន
(ថ្លៃជួលប្រចាំខែ) គាត់ក៏មានសិទ្ធិឲ្យភតិកៈគ្រប់គ្រងដីរបស់គាត់តាមសំណើរបស់គាត់ នឹងអាច
ដកហូតវិញនៅពេលដែលភតិកៈបំពានលើបញ្ញត្តិស្តីពីការគ្រប់គ្រងដែលបានព្រមព្រៀង ឬផ្ទុយ
ពីបញ្ញត្តិច្បាប់។ សិទ្ធិគ្រប់គ្រងជាសិទ្ធិសំខាន់បំផុតមួយ ចំណុះឲ្យសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ។ កម្មសិទ្ធិករនៃ
អចលនវត្ថុមួយ មានសិទ្ធិគ្រប់គ្រង លើអចលនវត្ថុនោះ។⁵

ទាក់ទងនឹងបញ្ហាក្រុមហ៊ុនវិញ ម្ចាស់ភាគហ៊ុន មានសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិលើក្រុមហ៊ុន តាម
ចំណែកភាគហ៊ុនដែលខ្លួនមាន មិនថាម្ចាស់ភាគហ៊ុននោះធំ ឬតូចប៉ុណ្ណាទេ។ ម្ចាស់ភាគហ៊ុន
មានសិទ្ធិគ្រប់គ្រងក្រុមហ៊ុន តាមរយៈការជ្រើសរើសអភិបាលឲ្យគ្រប់គ្រងធុរកិច្ចខ្លួន និងការ
ដកហូតអភិបាលចេញពីមុខតំណែង⁶។ អភិបាលត្រូវគេកំណត់ថាមានជំនាញ និងតួនាទី ក្នុង

⁴ ទោះបីជាច្បាប់កម្ពុជាតម្រូវឲ្យគោរពលក្ខខណ្ឌមួយចំនួន មាត្រា ២៨៧ ដើម្បីធានានូវសិទ្ធិក្នុងការធ្វើបណ្តឹងរបស់
ម្ចាស់ភាគហ៊ុន មាត្រា ២៨៧ កថាខណ្ឌ១ ចែងថា “ម្ចាស់ភាគហ៊ុនអាចប្តឹង ឬធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងនាម និងសិទ្ធិរបស់
ក្រុមហ៊ុន”

⁵ មាត្រា ៨៨ នៃច្បាប់ភូមិបាលកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០១ ចែងពី “សិទ្ធិរបស់កម្មសិទ្ធិករ ក្នុងការកែប្រែដោយសេរី នូវប្រភេទ និងរចនា
សម្ព័ន្ធដើម នៃទ្រព្យរបស់ខ្លួនស្របតាមការប្រើប្រាស់ដែលខ្លួនចង់ធ្វើតាមការកំណត់របស់ច្បាប់។” ឃ្លានេះបញ្ជាក់ពី
សញ្ញាណនៃការគ្រប់គ្រង ដោយហេតុថាមានតែអ្នកគ្រប់គ្រងទេ ដែលអាចធ្វើសកម្មភាពតាមស្មារតីរបស់មាត្រា
នេះបាន។

⁶ មាត្រា ១២៤ នៃច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម

ការគ្រប់គ្រង។ ទោះបីជាស្ថិតក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ការគ្រប់គ្រង ដោយមិនផ្ទាល់នោះអាច មិនមានប្រសិទ្ធិភាពពេញលេញក៏ដោយ ប៉ុន្តែការណ៍នោះទាក់ទងនឹងរបៀបដែលម្ចាស់ភាគ ហ៊ុនត្រូវប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួនទៅវិញទេ។⁷ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនត្រូវតែយល់ដឹងពីជំនាញធុរកិច្ច និងត្រៀមលក្ខណៈគ្រប់ពេលដើម្បីធានាសិទ្ធិគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនឲ្យមានប្រសិទ្ធិភាព បូករួមទាំង ជំនាញក្នុងការគ្រប់គ្រងការងាររបស់អភិបាលផង។ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនតូចៗ ត្រូវចេះអនុវត្តសិទ្ធិ គ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន និងប្រើប្រាស់ធនធានព័ត៌មានដើម្បីបំពេញសិទ្ធិគ្រប់គ្រងដែលខ្លួនមាន។⁸ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនត្រូវតែទទួលបានផលវិបាកដែលកើតឡើងពីការខ្វះខាតរបស់ខ្លួន ក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិ គ្រប់គ្រង។ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនមាន “ជម្រើស” ដើម្បីអនុវត្តសិទ្ធិនេះដើម្បីធានាការពារផល ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ប៉ុន្តែច្បាប់មិនអាច “បដិសេធ” ការអនុវត្តសិទ្ធិបានទេ។

២.២ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច

ភាគហ៊ុនត្រូវបានគេចាត់ទុកដូចជាទ្រព្យបុគ្គលដូច្នោះដែរ ដែលគេអាចទាញយក ប្រយោជន៍ (ទទួលភាគលាភ) និងប្រែក្លាយវាទៅជាប្រយោជន៍ជាប្រាក់កាស។ ដូច្នោះសិទ្ធិ សេដ្ឋកិច្ច រួមមានសិទ្ធិទទួលបានភាគលាភ និងសិទ្ធិលក់ភាគហ៊ុន។ សិទ្ធិទទួលបានភាគលាភ ជាសិទ្ធិមួយសំខាន់ដើម្បីធានាពីផលដែលម្ចាស់ភាគហ៊ុនត្រូវទទួលបាននៅក្នុងរយៈពេលមួយ និង ធ្វើឡើងដោយទៀងទាត់។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយក្រុមហ៊ុនភាគច្រើន ជ្រើសរើសចែកភាគ លាភក្នុងកម្រិតមួយនៃប្រាក់ចំណេញសរុប ទៅម្ចាស់ភាគហ៊ុន។⁹ សិទ្ធិលក់ភាគហ៊ុន មាន ទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ នៅពេលម្ចាស់ភាគហ៊ុនជាម្ចាស់ហ៊ុនស្របច្បាប់នោះ លក់ ហ៊ុនរបស់គាត់ ទៅតាមទម្រង់ដែលកំណត់ដោយវិធានរបស់ក្រុមហ៊ុន និងតាមការចាត់ចែង របស់អភិបាល។ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចមានទំនាក់ទំនងជាមួយសិទ្ធិគ្រប់គ្រងនៅពេលដែលម្ចាស់ភាគ ហ៊ុនបានតែងតាំងអភិបាល ដើម្បីគ្រប់គ្រងធុរកិច្ចជំនួសខ្លួន ហើយការគ្រប់គ្រងធុរកិច្ចនោះ បានជាប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចដល់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន។ តាមទស្សនៈបែបប្រពៃណី គឺក្រុមហ៊ុនមាន

⁷ សាស្ត្រាចារ្យ Adolf A. Berle, Jr., និង Gardiner C. Means បានលើកហេតុផលនៅក្នុងអំណះអំណាងរបស់ខ្លួន ថា ម្ចាស់ភាគហ៊ុនគ្មានអំណាចគ្រប់គ្រងទេ ពេលតទល់ជាមួយក្រុមអ្នកគ្រប់គ្រង (Management Team)។ Adolf A. Berle, Jr., និង Gardiner C. Means, សារជីវកម្មទំនើប និងទ្រព្យឯកជន “THE MODERN CORPORATION AND PRIVATE PROPERTY” (1932).

⁸ ការយល់ឃើញនេះ ជាការឆ្លើយតប នឹងអត្ថបទរបស់ Bernard S.Black, Shareholder Passivity Reexamined (ពិនិត្យមើលឡើងវិញពីភាពអសកម្មរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន) , 89 Mich. L. REV. 520, 526-29 (1990)

⁹ ប្រទេសកម្ពុជា មិនមានការបើកទូលាយស្ថិតិស្តីពីការបែងចែកភាគហ៊ុន។ ស្ថិតិនៅសហរដ្ឋអាមេរិកតាមអត្ថបទ របស់ Floyd Norris, Cash Flow in 04 Found Its Way Into Dividends, N.Y. TIMES, JAN.4, 2005, At C1.

គោលដៅកប្រាក់ចំណេញឲ្យម្ចាស់ភាគហ៊ុន ចំណែកគោលដៅរបស់អភិបាល គឺការគ្រប់គ្រង ដើម្បីបង្កើនឲ្យបានជាអតិបរមានូវទ្រព្យរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន។¹⁰

ជាក់ស្តែង ម្ចាស់ភាគហ៊ុនអាចរួមគ្នាក្នុងចុះកិច្ចព្រមព្រៀងដាក់ដែនកំណត់ក្នុងការលក់ ហ៊ុន ដើម្បីហេតុផល នៃការវិនិយោគរយៈពេលវែង។ ប៉ុន្តែហេតុផលនេះ មិនត្រូវហាមឃាត់ការ លក់ហ៊ុនឡើយ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការលក់ហ៊ុនត្រូវធ្វើតាមបែបបទច្បាស់លាស់ ដែលទាមទារឲ្យមានការទទួលស្គាល់ពីម្ចាស់ភាគហ៊ុនដទៃទៀតជាមុន។ ការលក់ភាគហ៊ុន មិន ត្រូវធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រតិបត្តិការធុរកិច្ចទេ ដោយហេតុថាធុរកិច្ចគឺចាត់ចែងដោយអភិបាល ដោយផ្ទាល់ និងមិនចាត់ចែងដោយផ្ទាល់ពីម្ចាស់ភាគហ៊ុនឡើយ។¹¹ ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាស ពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា ហាក់ដូចជាមិនបានហាមឃាត់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនដែលមានភាគហ៊ុនសំខាន់ (controlling shareholder) មិនឲ្យលក់ហ៊ុនរបស់ខ្លួនទៅអ្នកដែលអាចចោទជាគ្រោះថ្នាក់ដល់ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនតិចដទៃទៀតទេ។ ច្បាប់នេះមិនបានតម្រូវ កាតព្វកិច្ចផ្តល់ការទុកចិត្តចំពោះម្ចាស់ ភាគហ៊ុន (fiduciary duties on a shareholder) ឡើយ។¹²

២.៣ សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន

ព័ត៌មានជាក់ស្តែងសំខាន់ដើម្បីជួយឲ្យម្ចាស់ភាគហ៊ុន ឬបេក្ខជនដែលនឹងក្លាយជាម្ចាស់ភាគ ហ៊ុន ឬអ្នកវិនិយោគគិតគូរ និងសម្រេចពីការចូលរួមរបស់ខ្លួននៅក្នុងក្រុមហ៊ុន។ ជាពិសេស សម្រាប់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនដែលមានស្រាប់ គាត់អាចសម្រេចថាតើត្រូវបន្ថែម ឬបន្ថយ ឬដកយក មកវិញដើមទុនវិនិយោគរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើមិនទុកចិត្តដោយប្រការណាមួយ។ ព័ត៌មាននោះ អាចជួយដល់ការសម្រេចចិត្ត ថាទទួលអ្នកវិនិយោគឲ្យចូលជាម្ចាស់ភាគហ៊ុនថ្មីឬទេ។¹³ ច្បាប់ ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្មឆ្នាំ២០០៥ ចែងពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន របស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន របស់ក្រុមហ៊ុនមួយ។ ដោយហេតុថាម្ចាស់ភាគហ៊ុនគឺជា ម្ចាស់ទាំងអស់គ្នារបស់ក្រុមហ៊ុន ហើយ អំណាចចាត់ចែងកិច្ចការរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន ត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈអភិបាល ច្បាប់នេះបាន ពន្យល់ថា ម្ចាស់ភាគហ៊ុនមានសិទ្ធិទទួលបានរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុនានា ដែលត្រូវផ្តល់ជូន

¹⁰ See Dodge v. Ford Motor Co., 170 N.W. 668, 684 (Mich. 1919); E. Merrick Dodd, Jr., For Whom Are Corporate Mangers Trustees?, 45 HARV.L.REV. 1145, 1145 (1932); Milton Friedman, A Friedman Doctrine- The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits, N.Y. TIMES, Sep. 13, 1970, at SM17.

¹¹ See Julian Velasco, the fundamental Rights of the Shareholder (2006), p 415.

¹² ដោយហេតុថាម្ចាស់ភាគហ៊ុនសំខាន់គ្រប់គ្រងទ្រព្យរបស់ ក្រុមហ៊ុន និងទ្រព្យរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនតិច ម្ចាស់ភាគ ហ៊ុនសំខាន់មានកាតព្វកិច្ចផ្តល់ការទុកចិត្តចំពោះម្ចាស់ភាគហ៊ុនភាគតិច។ See Zipora Cohen, Fiduciary duties of Controlling Shareholders: A comparative view (1991), p 380.

¹³ See Julian Velasco, the fundamental Rights of the Shareholder (2006), p 426.

ដោយអភិបាលនៅពេលប្រជុំសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ នៃម្ចាស់ភាគហ៊ុន។ ព័ត៌មានដែលត្រូវទទួលបាននេះ ជាការចាំបាច់ក្នុងការសម្រេចចិត្តធំៗនៅពេលមានប្រជុំទៀងទាត់ ហើយតាមលក្ខណៈរបស់មាត្រា ២២៤ រួមមានរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រៀបធៀបពីគ្រាមុន របាយការណ៍សវនករព័ត៌មានទាក់ទងនឹងស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ក្រុមហ៊ុន ឯកសារប្រតិបត្តិការក្រុមហ៊ុនមួយចំនួនលក្ខន្តិកៈក្រុមហ៊ុន កិច្ចព្រមព្រៀងម្ចាស់ភាគហ៊ុនដែលបានសម្រេចជាឯកភាព។

ជាទូទៅ សិទ្ធិទាំងនេះមិនអាចអនុវត្តបានពេញលេញដោយគ្មានការទទួលខុសត្រូវរបស់អភិបាលដែលត្រូវបានតែងតាំងដំបូងបំផុតដោយម្ចាស់ភាគហ៊ុន ដើម្បីចាត់ចែងក្រុមហ៊ុនជំនួសមុខឲ្យម្ចាស់ភាគហ៊ុនឡើយ។ ទោះបីជាឯកសារដែលត្រូវការឲ្យមានខាងលើ ត្រូវតែបញ្ចេញទៅម្ចាស់ភាគហ៊ុនណាម្នាក់ ការបញ្ចេញឯកសារ អាចត្រូវបានគេចោទសួរពីភាពស្មោះត្រង់នៅគ្រប់ពេល។ ស្ថានភាពនេះតម្រូវឲ្យម្ចាស់ភាគហ៊ុនទាំងឡាយធ្វើការរួមគ្នា ដើម្បីគិតទុកជាមុន ឬដោយមានជំនួយពីមេធាវីពាណិជ្ជកម្មរបស់ខ្លួនដើម្បីកំណត់ពីឯកសារសំខាន់ៗអ្វីខ្លះដែលអភិបាលត្រូវការផ្តល់ជូន ដើម្បីការពារសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន ដូចមានបញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់។

ទោះបីជា សិទ្ធិក្នុងការពិនិត្យមើលឯកសារ អាចត្រូវសម្រេចបាននៅគ្រប់ម៉ោងធ្វើការការណ៍នេះមិនបានធានាឲ្យមានសិទ្ធិមូលដ្ឋាន ដើម្បីសម្រេចបានការទទួលបានឯកសារពេញលេញនិងដោយស្មោះត្រង់ឡើយ។ ជាពិសេស នៅកាលៈទេសៈខ្លះ វិធានតឹងតែងមួយចំនួនដែលអនុម័តដោយអភិបាល ក៏អាចជាឧបសគ្គដល់ការបើកចំហរឯកសារទាំងនោះដែរ។¹⁴

២.៤ សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង

សិទ្ធិនៃការស្វែងរកការសម្រេចរបស់តុលាការ តាមរយៈបណ្តឹងជំនួសមុខ មានបញ្ជាក់ច្បាស់នៅក្នុងមាត្រា ២៨៧ នៃច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម។ ទោះបីជាមានលក្ខខណ្ឌរឹតត្បិតមួយចំនួន¹⁵ មុននឹងម្ចាស់ភាគហ៊ុនទទួលបានសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងជួសមុខឲ្យក្រុមហ៊ុន សិទ្ធិនេះជាសិទ្ធិចាំបាច់ នៅក្នុងការកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនចំពោះដំណើរការរបស់ក្រុមហ៊ុន។ លក្ខខណ្ឌរឹតត្បិតទាំងនេះមិនបានបន្ថយសិទ្ធិ ឬសមត្ថភាពប្តឹងរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនទទួលបាននូវការមិនរើសអើង និងតបស្នងតាមផ្លូវច្បាប់

¹⁴ មាត្រា ២២៥ ចែងថា “យោងតាមសំណើរបស់ខ្លួន ម្ចាស់ហ៊ុន ភ្នាក់ងារ និងអ្នកតំណាងស្របច្បាប់របស់ខ្លួន អាចត្រួតពិនិត្យរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំ នៅក្នុងម៉ោងធ្វើការរបស់ក្រុមហ៊ុន និងអាចដកស្រង់យករបាយការណ៍នោះបានដោយឥតគិតថ្លៃ។”

¹⁵ ការរឹតត្បិតមួយចំនួនជាលក្ខខណ្ឌដែលសម្គាល់ថាម្ចាស់ភាគហ៊ុនបានប្រើប្រាស់អស់នូវការព្យាយាមដោះស្រាយផ្ទៃក្នុងជាមុន តាមមាត្រា ២៨៧ រួមមាន ១.ភាពជាម្ចាស់ហ៊ុន ឬអ្នកស្នងមរតករបស់ម្ចាស់ហ៊ុន ២.មិនបានធ្វើការគាំទ្រជាមុន តាមរយៈការបោះឆ្នោត ការឲ្យសច្ចាសុំ ៣. កាតព្វកិច្ចជូនដំណឹងទៅក្រុមប្រឹក្សាភិបាល មុនពេលបញ្ជូនបណ្តឹងទៅតុលាការ

ចំពោះចំណាត់ការរបស់ខ្លួនដូចជា ១. បណ្តឹងជំនួសមុខមិនអាចដកមកដោះស្រាយផ្ទៃក្នុងក្រុមហ៊ុនវិញទេ បើគ្មានការព្រមព្រៀងពីតុលាការ (អនុភាពនៃបណ្តឹង)¹⁶ ២. ប្រាក់សំណងពីការឈ្នះ នៃបណ្តឹង ត្រូវបានជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ក្រុមហ៊ុន (ការទទួលស្គាល់ចំណាត់ការបណ្តឹង)¹⁷ និង ៣. សិទ្ធិពិសេសក្នុងការទាមទារឲ្យតុលាការសម្រេចផ្តល់សំណងឲ្យខ្លួន(ម្ចាស់ភាគហ៊ុនដែលបានប្តឹង) សមស្រប។¹⁸

តាមបទដ្ឋានបច្ចេកទេស ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលជាអ្នកសម្រេចថាត្រូវធ្វើឬមិនបណ្តឹងក្នុងនាមក្រុមហ៊ុន។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាភិបាលមិនបានដោះស្រាយ និងធ្វើការសម្រេចចិត្តលើទំនាស់ដែលបានតវ៉ាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទេ ម្ចាស់ភាគហ៊ុននឹងប្រើប្រាស់សិទ្ធិនេះបាន។¹⁹ កិច្ចការនាំបណ្តឹងទៅតុលាការដែលម្ចាស់ភាគហ៊ុនធ្វើ គឺធ្វើឡើងដើម្បីពង្រឹងសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់ខ្លួន²⁰ ក៏ដូចជាសិទ្ធិរបស់ក្រុមហ៊ុនទាំងមូល²¹។ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនជានិច្ចជាកាលធ្វើបណ្តឹងប្រឆាំងនឹងសកម្មភាព គ្រប់គ្រងធ្វេសប្រហែស ការគ្រប់គ្រងមិនមានប្រសិទ្ធិភាព ឬការគ្រប់គ្រងបែបពុករលួយ របស់ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ឬរបស់អភិបាលដែលនឹងក្លាយជាតតិយជន ប្រសិនបើទទួលរងបណ្តឹងបែបនេះ។²² រាល់ជម្លោះរវាងម្ចាស់ភាគហ៊ុន និងអភិបាលក៏អាចដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដែរ ប៉ុន្តែត្រូវមានបញ្ញត្តិជាមុននៅក្នុងលក្ខន្តិកៈ ឬបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ក្រុមហ៊ុន។ ការដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដែលច្បាប់កម្ពុជាផ្តល់ជាជម្រើសនោះ គឺមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តកម្ម។²³ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ បណ្តឹងចំពោះមុខក៏អាចធ្វើតទល់នឹងតតិយជនដទៃទៀត ក្រៅពីអភិបាលរបស់ក្រុមហ៊ុនដែរ។

¹⁶ មាត្រា ២៨៧ កថាខណ្ឌ ៦

¹⁷ ការទទួលបានសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចរួមសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនមកវិញ (Restoration of Economic Rights). មាត្រា ២៨៨

¹⁸ មាត្រា ២៨៨

¹⁹ មាត្រា ២៨៧ កថាខណ្ឌ គ

²⁰ See Julian Velasco, the fundamental Rights of the Shareholder (2006), p 423.

²¹ See International Journal of Law ISSN: 2455-2194, RJIF 5.12 www.lawjournals.org Volume 3; Issue 3; May 2017; Page No. 102

²² See International Journal of Law ISSN: 2455-2194, RJIF 5.12 www.lawjournals.org Volume 3; Issue 3; May 2017; Page No. 102

²³ មាត្រា ២៨៩ ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម។ “មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តកម្ម” ក្នុងមាត្រានេះ ទំនងសំដៅដល់ “មជ្ឈមណ្ឌលជាតិ នៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម” ដែលមជ្ឈមណ្ឌលនេះទទួលដោះស្រាយតែវិវាទពាណិជ្ជកម្ម ប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការ ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម)។ ដូច្នេះចំណុចវិវាទរវាងម្ចាស់ភាគហ៊ុន និងអភិបាល ត្រូវគោរពលក្ខខណ្ឌដែលសម្គាល់ថាជា វិវាទផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ជាមុនសិន។ ប្រសិនបើមជ្ឈមណ្ឌលនេះយល់ថា ជាវិវាទការងារ នោះទំនាស់នេះអាចមិនត្រូវទទួលដោះស្រាយឡើយ។ ដើម្បីស្វែងយល់បន្ថែម ថាអ្វីទៅហៅថាចំណុចវិវាទផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម សូមមើលអត្ថបទផ្សេងៗ “ចំណុចវិវាទដែលអាចសម្រេចសេចក្តីបានដោយ

៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សិទ្ធិទាំង៤ (*សិទ្ធិគ្រប់គ្រង សិទ្ធិខាងសេដ្ឋកិច្ច សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន និងសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង*) ជាសិទ្ធិចាំបាច់នៅក្នុងការធានាពីតុល្យភាពអំណាចនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន នឹងត្រូវធានាឲ្យបាននៅក្នុងយន្តការទ្រឹស្តី (លក្ខន្តិកៈ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង និងឯកសារបំពេញកិច្ចក្រុមហ៊ុននានា) និងការអនុវត្ត។ *សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹង* មានសារៈសំខាន់ និងមានតម្លៃ ក្នុងការពង្រឹងការអនុវត្តសិទ្ធិដទៃទៀតរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន។²⁴ សិទ្ធិក្នុងការជ្រើសរើស និងដកហូតអភិបាល ជាសិទ្ធិសំខាន់មួយទៀត ស្ថិតនៅក្រោមខ្សែបណ្តោយ នៃ *សិទ្ធិគ្រប់គ្រង*។ ការជ្រើសរើសអភិបាល ជាវិធី ដែលម្ចាស់ភាគហ៊ុនអនុវត្តសិទ្ធិគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន។ សិទ្ធិនេះត្រូវតែបានគិតគូរយ៉ាងម៉ត់ចត់ និងត្រូវទទួលស្គាល់ឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ដោយសារវាផ្សារភ្ជាប់នឹងសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុនព្រមទាំងជាបទដ្ឋានមួយរបស់សិទ្ធិកម្មសិទ្ធិផងដែរ²⁵។ *សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន* មានភាពចាំបាច់ទៅទៀត។ បើគ្មានព័ត៌មានពីប្រតិបត្តិការរបស់ក្រុមហ៊ុនទេ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច និងសិទ្ធិគ្រប់គ្រងក្រុមហ៊ុននឹងត្រូវទទួលផលប៉ះពាល់ជាក់ជាពុំខាន និងមិនសូវមានតម្លៃដូចពេលទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ឡើយ²⁶។ សិទ្ធិទទួលបានភាគលាភ និងសិទ្ធិលក់ភាគហ៊ុន ចំណុះឲ្យ *សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច* ដែលសិទ្ធិទាំងនេះមិនអាចទទួលបានពេញលេញទេ ប្រសិនបើសិទ្ធិគ្រប់គ្រងតាមរយៈការតែងតាំងក្រុមប្រឹក្សាអភិបាល មិនបានតំណាងឲ្យឆន្ទៈ និងបំណងរបស់ម្ចាស់ភាគហ៊ុន។ សិទ្ធិក្នុងការផ្ទេរភាគហ៊ុន ជាចំណែកមួយរបស់ *សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច* និង ជាបទដ្ឋានមួយ របស់សិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ។ ម្ចាស់ភាគហ៊ុនអាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិផ្ទេរភាគហ៊ុន ឬសិទ្ធិលក់ភាគហ៊ុន ក៏ដូចជាសិទ្ធិតែងតាំងអភិបាលដើម្បីការពារខ្លួនឯង (សិទ្ធិការពារខ្លួន)។

វេទិកាមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា ដោយ មេធាវី គឹម សាន ព្រឹត្តិប័ត្រមេធាវី ត្រីមាសទី៣ លេខ ១៤ កក្កដា-កញ្ញា ២០១៧។

²⁴ Julian Velasco, សិទ្ធិជាមូលដ្ឋាននៃម្ចាស់ភាគហ៊ុន “the Fundamental Rights of the Shareholder” (2006), p 427.

²⁵ Julian Velasco, កម្មសិទ្ធិនិងភាពជាម្ចាស់ភាគទុនិក “Shareholder Ownership and Primacy” (2010), p 951

²⁶ Julian Velasco, សិទ្ធិជាមូលដ្ឋាននៃម្ចាស់ភាគហ៊ុន (2006), p 426.

ផ្នែកកេរ្តិ៍ប្បវេណី

អាហារកាតព្វកិច្ច

ដោយមេធាវី អ៊ុយ ប៉ូលី*

១- ទស្សនទាននៃអាហារកាតព្វកិច្ច

(១) ការរស់នៅក្នុងសង្គមតែងតែមានទំនាក់ទំនងគ្នា ទំនាក់ទំនងទាំងនេះមានលក្ខណៈជាទំនាក់ទំនងញាតិ និងទំនាក់ទំនងទ្រព្យ ហើយសម្រាប់ទំនាក់ទំនងញាតិដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់ គឺទំនាក់ទំនងនេះមានអានុភាពចម្បងពីរគឺ ទី១ សន្តតិកម្ម និងទី២ ទំនាក់ទំនងឪពុកម្តាយ និងកូន ដោយរាប់បញ្ចូល អាហារកាតព្វកិច្ច ជាអាទិ៍។

(២) អាហារកាតព្វកិច្ច ជាកិច្ចដែលត្រូវបំពេញតាមច្បាប់ ឬតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលតម្រូវឱ្យបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់ផ្តល់នូវប្រាក់ ឬទ្រព្យដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅរបស់បុគ្គលផ្សេងទៀត ដែលមានទំនាក់ទំនងញាតិនឹងគ្នា ដោយអាហារកាតព្វកិច្ចទាំងនេះមានបីទម្រង់ ទី១ អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងញាតិ (មាត្រា ១១៤០ ដល់មាត្រា ១១៤៤^១) ទី២ អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងសហព័ទ្ធ (មាត្រា ៩៦៦ និងមាត្រា ៩៧១) និង ទី៣ អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងឪពុក-ម្តាយចំពោះកូនជាអនីតិជន (មាត្រា ១០៣៤ និងមាត្រា ១០៤០)។

(៣) អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាអានុភាពនៃចំណងញាតិ ដែលសកម្មភាពនេះ គឺជាជំនួយផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ចំពោះបុគ្គលដែលមិនអាចទ្រទ្រង់ជីវភាពបានដោយខ្លួនឯង ដែលយើងហៅថា ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច រីឯភាគីម្ខាងទៀត ហៅថា ជនដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច។

(៤) អាហារកាតព្វកិច្ច ដែលអាចក្លាយជាចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទ្រទ្រង់ជីវភាព សម្រាប់បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់ បន្ទាប់ពីបុគ្គលមានករណីយកិច្ចត្រូវទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច បានចំណាយសម្រាប់ជីវភាពគ្រួសារ ប្រពន្ធ កូន ចំណាយជាប្រចាំផ្ទាល់ខ្លួន ទៅតាមឋានៈក្នុងសង្គម ហើយចំនួនដែលនៅសល់នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច។

* លោក អ៊ុយ ប៉ូលី ជាមេធាវីនៃក្រុមហ៊ុនមេធាវី កម្ពុជា អន្តរជាតិ ជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី ជាប្រធានក្រុមការងារកិច្ចការរដ្ឋប្បវេណីនៃគណៈមេធាវី និង ជាគ្រូបង្រៀនច្បាប់នៃមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមេធាវី។

¹ មាត្រាដែលមានកំណត់នៅក្នុងអត្ថបទនេះសំដៅទៅលើក្រុមរដ្ឋប្បវេណី លើកលែងតែមានការកំណត់ផ្សេងក្រៅពីនេះ។

២- បុគ្គលដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច

(១) ជាគោលការណ៍ ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចគឺ ទី១ ញាតិដែលរស់នៅជាមួយគ្នា ទី២ ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ និងទី៣ បងប្អូនបង្កើត ហើយក្រៅពីអ្នកទាំងនោះ តុលាការអាចឱ្យញាតិនៅក្នុងថ្នាក់ទី៣ ទទួលបន្ទុកករណីយកិច្ចអាហារកាតព្វកិច្ចប្រសិនបើមានស្ថានភាពពិសេស។ ស្ថានភាពពិសេស គឺករណីដែលគ្មានញាតិ ដូចមានកំណត់ខាងលើ ឬមានញាតិដែលមានកំណត់ខាងលើ ប៉ុន្តែមិនអាចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចបាន ឬប្រសិនបើផ្គត់ផ្គង់បណ្តាលឱ្យធ្លាក់ខ្លួនក្រ ឬញាតិដែលមានកំណត់ខាងលើនេះ មិនអាចទំនាក់ទំនងបាន ឬបាត់ខ្លួន។

(២) អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលត្រូវបានរលាយ ដោយសារមរណភាពរបស់សហព័ទ្ធម្នាងអាហារកាតព្វកិច្ចរវាងញាតិ នៅតែមានអត្ថិភាពរវាងសហព័ទ្ធដែលនៅរស់ ជាមួយនឹងញាតិរបស់សហព័ទ្ធដែលបានទទួលមរណភាព លើកលែងតែសហព័ទ្ធដែលនៅរស់បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មី ឬបង្ហាញនូវផ្តាច់ទំនាក់ទំនងញាតិពន្ធតាមផ្លូវតុលាការ^២។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ ស្ថានភាពផ្លាស់ប្តូរ តុលាការអាចលុបចោលនូវសេចក្តីសម្រេចនោះបាន^៣។

(៣) ប្រសិនបើជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចមានច្រើននាក់ជននោះត្រូវកំណត់ជាក់លាក់ ដើម្បីឱ្យទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច តាមរយៈការពិភាក្សា ហើយប្រសិនបើការពិភាក្សាទទួលបានជោគជ័យ តុលាការត្រូវសម្រេចដោយពិចារណាទៅលើលទ្ធភាពទ្រព្យធន អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តរបស់ជនដែលមានករណីយកិច្ច ហើយរាប់បញ្ចូលទាំងទំនាក់ទំនងបុគ្គល និងស្ថានភាពផ្សេងៗទៀត^៤។

៣- បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច

(១) ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាអ្នកដែលទទួលប្រយោជន៍អំពីរបបអាហារកាតព្វកិច្ច ដោយសារស្ថានភាពដែលកំណត់ដោយច្បាប់ តាមរយៈចំណងញាតិជាអាទិ៍ ហើយមានភាគីម្ខាងទៀត ដែលមានកាតព្វកិច្ចបំពេញកិច្ចនេះ ដោយសារតែច្បាប់កំណត់ ឬសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការចំពោះបុគ្គលនោះ តាមរយៈការផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច។

(២) ប្រសិនបើមានជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចច្រើននាក់ ត្រូវកំណត់ជនដែលមានករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចម្នាក់ ឬច្រើននាក់តាមការពិភាក្សា ហើយ

² មាត្រា៩៤១
³ មាត្រា១១៤០
⁴ មាត្រា១១៤១

ប្រសិនបើការពិភាក្សាមិនទទួលបានជោគជ័យនោះទេ តុលាការនឹងធ្វើការសម្រេចដោយពិចារណា ទៅលើលទ្ធភាព ទ្រព្យធន អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តក្នុងទំនាក់ទំនងបុគ្គលរបស់ភាគី ហើយស្ថានភាពផ្សេងៗទៀត ផងដែរ។

(៣) ប្រសិនបើ មានភាពចាំបាច់ បុគ្គលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច អាចដាក់ ពាក្យសុំដីកាសម្រេចរក្សាការពារ ដោយស្នើសុំឲ្យតុលាការចេញដីកាសម្រេចបង្គាប់ឲ្យចាត់ចែង ជាបណ្តោះអាសន្ន (មាត្រា ៤៣ នៃច្បាប់នីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង) និង មាត្រា ៥៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចំណុច “គ”។ នៅពេលដាក់ពាក្យសុំត្រូវភ្ជាប់ជាមួយនឹងសេចក្តី បញ្ជាក់ដំបូង ហើយប្រសិនបើចំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌ តុលាការនឹងចេញដីកាសម្រេចចាត់ចែង ជាបណ្តោះអាសន្នតាមការស្នើសុំ។ បន្ទាប់មក បុគ្គលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ត្រូវដាក់ បណ្តឹងអង្គសេចក្តីដែលជាបណ្តឹងទាមទារឲ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ចហើយបណ្តឹងប្រភេទនេះ គឺ ជាប្រភេទរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ដោយអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ត្រូវចំពេញតាម លក្ខខណ្ឌនៃមាត្រា ២៦ នៃច្បាប់នីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង (គម្រោងពាក្យសុំ និងដីកាសម្រេចគឺមានភ្ជាប់ជាមួយនឹងឧបសម្ព័ន្ធនៃអត្ថបទនេះ)។

៤- ការផ្គត់ផ្គង់ ការផ្លាស់ប្តូរ ឬការលុបចោល និងអនុប្បទានអាហារកាតព្វកិច្ច

(១) របៀបផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច គឺជាមធ្យោបាយមួយសម្រាប់ធានា ឬរក្សាជីវភាព រស់នៅរបស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច ដោយពិចារណាទៅលើ លទ្ធភាពរបស់ ជនដែលមានកាតព្វកិច្ច និងស្ថានភាពផ្សេងៗ តាមរយៈការពិភាក្សាគ្នា ហើយប្រសិនបើការ ពិភាក្សាទទួលបានជោគជ័យ តុលាការនឹងធ្វើការសម្រេច^៥។

(២) របៀបផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ជាវិធានការមួយសម្រាប់ជាមូលដ្ឋានក្នុងការ កំណត់មធ្យោបាយជាក់លាក់ចំពោះអ្នកដែលមានកាតព្វកិច្ច ដើម្បីកុំឱ្យមានបន្ទុកធ្ងន់ធ្ងរ និងមាន លក្ខណៈមិនសមស្របដែលនាំឱ្យមិនមានប្រសិទ្ធភាព ហើយចំពោះពលរដ្ឋដែលជីវភាពរបស់ អ្នកមានកាតព្វកិច្ចទៅវិញ។ ហេតុនេះ ត្រូវបកស្រាយពាក្យ “ជីវភាព” និងគោលបំណងនៃរបប អាហារកាតព្វកិច្ច ដែលមានខ្លឹមសារថា របបអាហារកាតព្វកិច្ចត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីធ្វើការ ផ្តល់ប្រាក់ ឬទ្រព្យជាប្រចាំសម្រាប់ទ្រទ្រង់ជីវភាពចាំបាច់របស់ជនដែលមានសិទ្ធិទទួលរបប អាហារកាតព្វកិច្ច ដូចជា អាហារបីពេល ស្នាក់នៅ ស្លៀកពាក់ រៀនសូត្រ សមរម្យ ឬព្យាបាល ជម្ងឺជាធម្មតា លើសពីនេះ មិនគប្បីអនុវត្តនោះឡើយ។ គោលបំណងនៃរបបអាហារកាតព្វកិច្ចគឺ ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅជាអប្បបរមា ប៉ុន្តែអាហារកាតព្វកិច្ចរវាងសហព័ទ្ធដែលកើតចេញពីអាស្ថា- ភាព នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងអាហារកាតព្វកិច្ចរបស់ឪពុក-ម្តាយចំពោះកូនជាអនីតិជន ដែលកើត

^៥ មាត្រា១១៤២

ចេញពីអានុភាពនៃអំណាចមេបា គឺជាទម្រង់នៃការផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពរស់នៅ ដោយតម្រូវឲ្យជនទាំងនេះមានកម្រិតជីវភាពដូចគ្នា។ ផ្ទុយទៅវិញ អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងញាតិ (មាត្រា ១១៤០ ដល់មាត្រា ១១៤៤) ត្រូវបានបកស្រាយថា ត្រូវផ្គត់ផ្គង់កូន ប្រពន្ធ រក្សាជីវភាពរបស់ខ្លួនឲ្យបានសមរម្យទៅនឹងមុខរបរ និងឋានៈរបស់ខ្លួនក្នុងសង្គម ហើយទ្រព្យដែលនៅសល់នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពញាតិក្រីក្រដែលជាទម្រង់នៃករណីយកិច្ចទ្រទ្រង់ជីវភាព។

(៣) ប្រសិនបើមានការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាព ក្រោយពីបានពិភាក្សា ឬក្រោយពីមានការសម្រេចសេចក្តីចំពោះជនដែលត្រូវផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចជាក់លាក់ ឬជនដែលទទួលអាហារកាតព្វកិច្ចជាក់លាក់ ឬរបៀបនៃការផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ច ភាគីអាចផ្លាស់ប្តូរបាន មានន័យថា ទំនាក់ទំនងនៃអាហារកាតព្វកិច្ច អាចត្រូវបានលុបចោល ឬផ្លាស់ប្តូរអាស្រ័យទៅតាមស្ថានភាពនៃការពិភាក្សា និងប្រសិនបើការពិភាក្សាមិនទទួលបានជោគជ័យ តុលាការនឹងបង្គាប់ឱ្យលុបចោល ឬផ្លាស់ប្តូរសេចក្តីសម្រេចមុន^៦។

(៤) សិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច ជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់បុគ្គលដែលត្រូវការចាំបាច់នូវអាហារកាតព្វកិច្ចនោះ ដោយសិទ្ធិនេះមិនអាចប្រើប្រាស់តាមទំនើងចិត្តរបស់ម្ចាស់សិទ្ធិនោះទេ ហើយអាហារកាតព្វកិច្ច ជាសិទ្ធិដែលមានលក្ខណៈដោយចំពោះសម្រាប់បុគ្គល និងជាសិទ្ធិដែលមិនអាចក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃអនុប្បទាន ប្រទានកម្ម ឬការបង្កើតសិទ្ធិប្រាតិភោគសម្រាប់តតិយជន ឬសម្រាប់វិស័យជំនួញនោះឡើយ ហេតុនេះ អាហារកាតព្វកិច្ចមិនអាចក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃការរឹបអូស តាមផ្លូវតុលាការ (មាត្រា៣៨២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី), មិនអាចធ្វើឧបាទេសកម្ម (មាត្រា៤២២ វាក្យខណ្ឌទី២) និងមិនអាចធ្វើសន្តតិកម្មបាននោះទេ (មាត្រា១១៤៧ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២)។

៥- អាហារកាតព្វកិច្ច និងសោហ៊ុយចាំបាច់សម្រាប់ចិញ្ចឹមកូន

(១) មាត្រា ១០៤០ បានកំណត់ថា “សិទ្ធិនិងករណីយកិច្ចរបស់ឪពុកម្តាយ ដែលមិនរស់នៅជាមួយកូន នៅក្រោយពេលលែងលះ ត្រូវមានករណីយកិច្ចទទួលបន្ទុកសោហ៊ុយចាំបាច់ដើម្បីគ្រប់គ្រងថែរក្សាកូន”។ ករណីយកិច្ចនេះ គឺជាអានុភាពនៃអំណាចមេបា ដែលជាអាហារកាតព្វកិច្ចរវាងឪពុក-ម្តាយ ចំពោះកូនជាអនីតិជន។

(២) មាត្រា ១០៣៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ជាផ្នែកមួយនៃករណីឪពុក-ម្តាយ មានកូនក្នុងបន្ទុក ព្រោះស្ថានភាពនេះ ជាករណីយកិច្ចរបស់អ្នកមានអំណាចមេបាចំពោះកូនជាអនីតិជន ហើយអ្នកមានអំណាចមេបាមានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ច ត្រូវបីបាច់ថែរក្សារូបកាយរបស់កូនដែលជាអនីតិជន និងគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់កូននោះ។ មួយវិញទៀត នៅក្នុងករណីលែងលះ

^៦ មាត្រា ១១៤៣

ដែលមានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា ១០៣៧ “ការសម្រេចអំពីអ្នកមានអំណាចមេបាទៅពេលលែងលះ” គឺជាស្ថានភាពមួយ ដែលភាគីម្ខាងទៀតដែលគ្មានអំណាចមេបា ក្រោយការលែងលះ មាន កាតព្វកិច្ចការពារផលប្រយោជន៍របស់កូន។

(៣) ប្រសិនបើមានការទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ចពីញាតិរបស់អនីតិជន ដែលមាន ទ្រព្យសម្បត្តិដ៏ច្រើនដែលទទួលបានតាមរយៈ មតកសាសន៍របស់ឪពុក-ម្តាយខ្លួន ដោយមាន អ្នកអាណាព្យាបាលដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយឪពុក-ម្តាយរបស់អនីតិជនជាអាទិ៍ ហើយញាតិ នោះមានបំណងឲ្យអនីតិជនទទួលបានបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច។ ស្ថានភាពនេះ ប្រសិនបើអនីតិជន យល់ព្រមមិនមានបញ្ហានោះទេ ប៉ុន្តែប្រសិនបើអនីតិជនមិនយល់ព្រមអាហារកាតព្វកិច្ចនោះ ក៏មិនអាចអនុវត្តបានផងដែរ ទោះបីជាមិនមានកំណត់ជាក់លាក់នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីក៏ពិត មែន ប៉ុន្តែជាគោលការណ៍ ច្បាប់តាក់តែងបញ្ញត្តិគាំទ្រផលប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។ អាហារ កាតព្វកិច្ចគឺជាកាតព្វកិច្ច ឬការចំណាយដែលផ្ទុយពីផលប្រយោជន៍របស់អនីតិជន ហេតុនេះ អនីតិជនមិនអាចក្លាយជាជនដែលមានករណីយកិច្ចទទួលបានបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច ដូចមានកំណត់ នៅក្នុងមាត្រា១៤៤០នោះឡើយ ហើយគប្បីតម្កល់ឧត្តមផលប្រយោជន៍របស់អនីតិជន **នេះជា ទ្រឹស្តីទី១** ដែលយើង ហៅថា**ការបកស្រាយក្រម**។ ប៉ុន្តែមាន**ទ្រឹស្តីទី ២** ដែលយើងហៅថា **ការ អនុវត្តក្រម** ដែលមានខ្លឹមសារថា ទោះបីជាអនីតិជនក៏ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះអាហារ កាតព្វកិច្ចផងដែរ ឲ្យតែបំពេញគ្រប់លក្ខខណ្ឌដូចមានកំណត់ក្នុងមាត្រា១១៤០។ ចំពោះទ្រឹស្តី ទាំងពីរនេះ ទ្រឹស្តីដែលមានប្រជាប្រិយគឺទ្រឹស្តីទី២ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើការអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់ មាន ការប្រែប្រួល ទ្រឹស្តីទី១ នឹងអាចត្រូវបានយកមកអនុវត្ត។

៦-អាហារកាតព្វកិច្ច និងអាហារកិច្ច

(១) នៅក្នុងមាត្រា ៩៦៦ បានកំណត់ថា ប្តី-ប្រពន្ធ ត្រូវមានជីវភាពរួមគ្នា សហការសង្គ្រោះ គ្នាទៅវិញទៅមក និងមាត្រា ៩៧១ បានបញ្ញត្តិថា ប្តី-ប្រពន្ធត្រូវមានចំណែកបន្ទុកនៃសោហ៊ុយ ដែលកើតចេញពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយពិចារណាទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ ប្រាក់ចំណូល និងស្ថាន ភាពផ្សេងៗទៀត។ ករណីយកិច្ចនេះ គឺជា**អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងសហព័ទ្ធ** ដែលជាអានុភាពនៃ អាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់។

(២) នៅក្នុងមាត្រា ៧៦ និងមាត្រា ៧៧ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៨៩ បានកំណត់ថា ករណីមានការលែងលះ ភាគីដែលគ្មានកំហុសអាចស្នើ សុំអាហារកិច្ចពីភាគីម្ខាងទៀតបាន ទៅតាមលទ្ធភាពរបស់ភាគីនោះ ឬតាមការព្រមព្រៀងរបស់ ភាគី ហើយប្រសិនបើមិនឯកភាពគ្នា តុលាការនឹងសម្រេច ប៉ុន្តែប្រសិនបើជនបានទទួលអាហារ កិច្ចបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មី ជននោះនឹងលែងទទួលបានអាហារកិច្ចបន្តទៀតហើយ។ តុលាការ

អាចបង្កើន ឬបន្ថយចំនួនអាហារកិច្ច ប្រសិនបើមានសំណូមពររបស់ភាគី ដោយផ្អែកទៅលើលទ្ធភាពរបស់ភាគីដែលផ្តល់អាហារកិច្ចហើយ អាហារកិច្ចអាចផ្តល់ជាប្រាក់ ឬវត្ថុផ្សេងៗ។

(៣) ករណីយកិច្ចផ្គត់ផ្គង់អាហារកាតព្វកិច្ចរវាងសហព័ទ្ធ គឺជាអានុភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ ដោយតម្រូវឲ្យជួយសង្គ្រោះគ្នាទៅវិញទៅមក ប៉ុន្តែអាហារកាតព្វកិច្ច ដែលមានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១១៤០ ដល់មាត្រា ១១៤៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីសំដៅអាហារកាតព្វកិច្ចរវាងញាតិ ដោយមិនរាប់បញ្ចូលទំនាក់ទំនងសហព័ទ្ធ និងឪពុកម្តាយចំពោះកូនជាអនីតិជននោះឡើយ។

៧- ការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច

(១) នៅពេលដែលអាចកំណត់ភាគី ខ្លឹមសារ នីតិវិធីនៃការទាមទារ និងវិសាលភាព នៃបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច យើងត្រូវកំណត់ចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ចប្រចាំខែ ដោយពិចារណាអំពីស្ថានភាពជីវភាពរបស់បុគ្គលមានករណីយកិច្ចទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច ការចំណាយនានាក្រោយផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពគ្រួសារ ស្ថេរភាពនៃសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស ដើម្បីជាមូលដ្ឋាននៃរូបមន្តមួយដ៏សមរម្យ។

(២) នេះជាជ្យាក្រាមនៃរូបមន្តដែលអនុវត្តនៅប្រទេសជប៉ុន ៖

✳កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច = ចំណូលសរុបរបស់អ្នកមានកាតព្វកិច្ច - ពន្ធអាទី - ចំណាយលើអាជីវកម្ម - ចំណាយពិសេស

✳សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមារបស់បុគ្គលមានសិទ្ធិ = (ថ្លៃស្នាក់នៅ + អាហារបីពេល+សំលៀកបំពាក់ + ថ្លៃពេទ្យធម្មតា) - ចំណូលរបស់អ្នកមានសិទ្ធិ

✳ទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច = សោហ៊ុយសម្រាប់ជីវភាពអប្បបរមា ឬ កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ចដែលទាបជាង

កំណត់ចំណាំ ៖

- ពន្ធអាទី ៖ ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សន៍, ពន្ធធានារ៉ាប់រង
- ចំណាយលើអាជីវកម្ម ៖ ចំណាយចាំបាច់សម្រាប់អាជីវកម្ម
- ចំណាយពិសេស ៖ ចំណាយថែរក្សាជីវភាពរស់នៅ ដូចជា ការចំណាយជាប្រចាំសម្រាប់អាហារ ប្រពន្ធ ថ្លៃសិក្សាកូន និងការចំណាយជាប្រចាំផ្ទាល់ខ្លួន
- កម្មវត្ថុនៃអាហារកាតព្វកិច្ច ៖ ទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់បន្ទាប់ពីចាត់ចែងសម្រាប់ជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកមានកាតព្វកិច្ច និងគ្រួសារអ្នកមានកាតព្វកិច្ច
- សោហ៊ុយជីវភាពអប្បបរមា ៖ ថ្លៃចំណាយទាបបំផុតដែលអាចទ្រទ្រង់ជីវភាព

ទឹកប្រាក់នៃអាហារកាតព្វកិច្ច៖ គឺជាទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបង់ជាក់ស្តែងរបស់អ្នកមាន ករណីយកិច្ចទទួលបន្ទុកអាហារកាតព្វកិច្ច ចំពោះអ្នកមានសិទ្ធិទទួលអាហារកាតព្វកិច្ច

៨- ករណីសិក្សា

(១) X និង Y គឺជាបងប្អូនបង្កើត។ X បានធ្លាក់ខ្លួនក្រ ដោយមិនអាចធ្វើការបាន X បានស្នើសុំមករស់ជាមួយ Y ប៉ុន្តែ Y បានបដិសេធ។ X បាននិយាយថា ប្រសិនបើមិនឲ្យស្នាក់ នៅជាមួយ សុំជួយទ្រទ្រង់ជីវភាពខ្លះៗ ផង ប៉ុន្តែ Y នៅតែបដិសេធ។ Y មានប្រពន្ធ និងកូន ចំនួន ០២ នាក់ ដោយកូនទី១ មានអាយុ ១០ ឆ្នាំ និងកូនទី២ អាយុ ៥ ឆ្នាំ ហើយប្រពន្ធរបស់ Y ជាស្ត្រីមេផ្ទះ។ Y ជាបុគ្គលិកជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនឯកជនមួយ ដោយទទួលបានប្រាក់ខែ ចំនួន US\$ ១.០០០ (មួយពាន់) ដុល្លារអាមេរិក។ Y មានផ្ទះផ្ទាល់ខ្លួន ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្នកូនទី១ របស់ Y កំពុងសម្រាកនៅមន្ទីរពេទ្យ ដោយកើតជម្ងឺគ្រុនឈាម ហើយប្រហែលជាត្រូវសម្រាក ពេទ្យមួយសប្តាហ៍ និងចំណាយប្រាក់ចំនួន US\$ ១.០០០ (មួយពាន់)។ តើករណីនេះត្រូវដោះស្រាយដូចម្តេចតាមច្បាប់?

(២) X មានប្រពន្ធឈ្មោះ Y ប៉ុន្តែ Y បានស្លាប់កាលពី៥ ឆ្នាំ មុន។ X មានកូនបីនាក់ ឈ្មោះ A B និង C ហើយមានបងប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ D។ X រស់នៅជានឹង B និង D ហើយ បច្ចុប្បន្ននេះ X បាត់បង់សមត្ថភាពធ្វើការ និងមិនអាចរកប្រាក់ចំណូលបាននោះទេ។ X បាន ស្នើសុំឲ្យ B ជួយ ប៉ុន្តែ B បានបញ្ជាក់ថា A និង C មានលទ្ធភាពខ្ពស់ជាងខ្លួន រីឯ D ក៏ជាអ្នក មានផងដែរ សូមឲ្យពួកគេជួយ ទើបសមរម្យ។ B គ្មានប្រពន្ធកូននោះទេ និងធ្វើការងាររដ្ឋ ដោយទទួលបានប្រាក់ខែ ចំនួន US\$ ៣០០ (បីរយ) ដុល្លារអាមេរិក ចំណែក A គឺជាពាណិជ្ជករ ដោយចំណូលប្រចាំឆ្នាំគឺ US\$ ៣០.០០០ (បីម៉ឺន) ដុល្លារអាមេរិក ហើយមានប្រពន្ធ (ពាណិជ្ជករ) និងកូនពីរនាក់ រីឯ C គឺជាគ្រូពេទ្យផ្នែកកុមារ មានកូនម្នាក់ ចំណែកឯប្តីបានលែងលះគ្នា និង បម្រើការងារនៅក្នុងគ្លីនិកឯកជនមួយ ទទួលបានប្រាក់ខែ និងប្រាក់រង្វាន់ ជាអាទិ៍ សរុប ២.០០០ (ពីរពាន់) ដុល្លារអាមេរិកក្នុងមួយខែ ហើយ D គឺនៅលីវ និងជាវិស្វករសំណង់បម្រើ ការងារនៅក្រុមហ៊ុនសំណង់ទទួលបានប្រាក់ខែ US\$ ១.៥០០ (មួយពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងខែ ។ តើករណីនេះត្រូវដោះស្រាយដូចម្តេចតាមច្បាប់?

(៣) X បានស្លាប់ទៅដោយបានបន្សល់ទុកនូវមត៌កជាច្រើនដែលមានតម្លៃ US\$ ១.០០០.០០០ (មួយលាន) ដុល្លារអាមេរិក និងផ្ទះវីឡាមួយសម្រាប់កូនតែម្នាក់គត់របស់ X ឈ្មោះ Y ដែលទើបតែមានអាយុ ១០ ឆ្នាំ ហើយ X បានតែងតាំងអ្នកអាណាព្យាបាលសម្រាប់ កូនខ្លួនឈ្មោះ Z សម្រាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចការទាំងនេះ។ X មានប្អូនប្រុសបង្កើតម្នាក់ឈ្មោះ O

ដែលបានបែកគ្នាជាយូរមកហើយ ទើបត្រលប់មកវិញ និងបានស្នើសុំឲ្យ X ជួយដោយសារខ្លះ
លទ្ធភាពគ្រប់បែបយ៉ាង ហើយនៅពេលដឹងថា X បានស្លាប់ និងបន្ទូលទុកមតិកជាច្រើន O
បានស្នើសុំឲ្យកូនរបស់ X ឲ្យជួយគឺ Y។ Z ដែលជាអ្នកតំណាងឲ្យ Y បានបដិសេធ។ តើ
ករណីនេះត្រូវដោះស្រាយដូចម្តេចតាមច្បាប់?

**ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ**

ពាក្យសុំដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច

អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ៖ ឈ្មោះ X ភេទស្រី អាយុ ៥០ ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋានស្ថិតនៅ ផ្ទះលេខ (គ្មាន) ផ្លូវលំ ក្រុម ១ ភូមិ ២ សង្កាត់ ៣ ខណ្ឌ ៤ រាជធានីភ្នំពេញ។

ភាគីម្ខាងទៀតនៃពាក្យសុំ ៖ ឈ្មោះ Y ភេទប្រុស អាយុ ៤០ ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មាន អាសយដ្ឋានស្ថិតនៅផ្ទះលេខ ១០ ផ្លូវលេខ ៣១០ ក្រុម ១ ភូមិ ២ សង្កាត់ ៣ ខណ្ឌ ៥ រាជ ធានីភ្នំពេញ។

**សូមគោរពចូលមក
ឯកឧត្តមប្រធានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ**

កម្មវត្ថុ ៖ សំណើសុំតុលាការចេញដីកាសម្រេចដែលមានខ្លឹមសារថា ៖

- (១) បង្គាប់ឱ្យឈ្មោះ Y បង់ប្រាក់ចំនួន **US\$ ២០០ (ពីររយ) ដុល្លារអាមេរិក** ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤
- (២) ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្តបន្ទាប់របស់ Y

យោង ៖ មាត្រា ១១៤០ ដល់មាត្រា ១១៤៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី
-មាត្រា ០៣ និងមាត្រា ២៦ នៃច្បាប់នីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជា បណ្តឹង

សេចក្តីដូចមានកំណត់ និងយោងខាងលើ នាងខ្ញុំសូមជម្រាបជូន **ឯកឧត្តមប្រធាន** មេត្តាជ្រាបថា៖

.....
.....
.....

ក អង្គហេតុដែលជាមូលហេតុនៃការទាមទារ

ខ កសួតាងជាឯកសារ

សេចក្តីដូចជម្រាបជូនខាងលើ សូម **ឯកឧត្តមប្រធាន** មេត្តាសម្រេចតាមការស្នើសុំ ដោយក្តីអនុគ្រោះ។

សូម **ឯកឧត្តមប្រធាន** ទទួលនូវសេចក្តីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីនាងខ្ញុំ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤

ស្នាមម្រាមដៃ

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ដីកាសម្រេចបង្គាប់ឱ្យផ្តល់អាហារកាតព្វកិច្ច

យើង **W** ចៅក្រមនៃសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

-សំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិន

មែនជាបណ្តឹងលេខ ០១

ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤

-ដីកាសម្រេចលេខ ០១ "ក"

ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤

-បានឃើញមាត្រា ០៣ និងមាត្រា ២៦ នៃច្បាប់នីតិវិធីនៃរឿងក្តី

រដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង

-បានឃើញមាត្រា ១១៤០ ដល់មាត្រា ១១៤៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី

-បានឃើញសំណុំរឿងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹងលេខ ០១ ចុះ

ថ្ងៃទី ២៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៤ របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ

រវាងអ្នកដាក់ពាក្យសុំឈ្មោះ **X** អាយុ ៥០ ឆ្នាំ ភេទស្រី សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋាន
ស្ថិតនៅផ្ទះលេខ (គ្មាន) ផ្លូវលំ ក្រុម១ ភូមិ២ សង្កាត់៣ ខណ្ឌ៤ រាជធានីភ្នំពេញ។

និងភាគីម្ខាងទៀតនៃពាក្យសុំឈ្មោះ **Y** អាយុ ៤០ ឆ្នាំ សញ្ជាតិខ្មែរ មានអាសយដ្ឋាន
ស្ថិតនៅផ្ទះលេខ ១០ ផ្លូវលេខ ៣១០ ក្រុម ១ ភូមិ ២ សង្កាត់ ៣ ខណ្ឌ ៥ រាជធានីភ្នំពេញ។

ខ្លឹមសារនៃដីកាសម្រេចដែលត្រូវបានស្នើសុំដោយអ្នកដាក់ពាក្យសុំ (X)៖

-បង្គាប់ឱ្យឈ្មោះ **Y** បង់ប្រាក់ចំនួន **US\$ ២០០ (ពីររយ) ដុល្លារអាមេរិក** ក្នុងមួយខែ គិត
ចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤

-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្តកររបស់ **Y**

ក ដំណើររឿង

ក-១ ការអះអាងរបស់ **X** ៖

ក-២ ការអះអាងរបស់ **Y** ៖

ខ ភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង

ខ-១ ភស្តុតាងរបស់ **X** ៖

ខ-២ ភស្តុតាងរបស់ **Y** ៖

នាពេលសាកសួរភាគីនៃសំណុំរឿង

សំរេចហេតុ

ហេតុដូច្នេះវិនិច្ឆ័យសេចក្តី

១-បង្គាប់ឲ្យឈ្មោះ Y បង់ប្រាក់ចំនួន US\$ ២០០ (ពីររយ) ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងមួយខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៤ ទៅឲ្យឈ្មោះ X

២-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាបន្តករបស់ Y

ដីកាសម្រេចនេះទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ និងប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ នៅចំពោះមុខអ្នកដាក់ពាក្យសុំ និងភាគីម្ខាងទៀតនៃពាក្យសុំ។

ទុកសិទ្ធិឲ្យប្តឹងជំទាស់ក្នុងអំឡុងពេល ០២ (ពីរ) សប្តាហ៍ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចនេះ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤

ចៅក្រម

សកម្មភាពរបស់គណៈមេធាវី

១. មហាសន្និបាតគណៈមេធាវី

គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានរៀបចំសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី២២ ក្រោមអធិបតីភាព លោក សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

នៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ នៅសណ្ឋាគារវេស៊ីដង់សុខាភ្នំពេញ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានរៀបចំមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី២២ ក្រោមអធិបតីភាព លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងឯកឧត្តម អ៊ុក សាវុធ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាសាលាឧទ្ធរណ៍ ដោយមានការចូលរួមពីសមាជិក-សមាជិកាក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី និងសមាជិក-សមាជិកាគណៈមេធាវី។

លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវីបានរាយការណ៍ពីសកម្មភាពការងាររបស់គណៈមេធាវីក្នុងរយៈពេល ១ឆ្នាំកន្លងមក។ បន្ទាប់មកអង្គសន្និបាតបានធ្វើការបែងចែកក្រុមពិភាក្សាលើប្រធានបទសំខាន់ៗចំនួន៤ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ហើយក្រុមពិភាក្សានីមួយៗមានភារកិច្ចធ្វើបទបង្ហាញជូនមហាសន្និបាត ដើម្បីជូនសមាជិក-សមាជិកាក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីពិនិត្យ និងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមដែលសហភាពទាំងអស់បានលើកឡើង។ បន្ទាប់ពីមហាសន្និបាតបានបញ្ចប់ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានរៀបចំពិធីជប់លៀងដើម្បីអបអរសាទរមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី២២ ដោយមានការអញ្ជើញ

ចូលរួមជាអធិបតីសំណាក់ ឯកឧត្តម បណ្ឌិត ឱម យ៉ិនឡើង ទេសរដ្ឋមន្ត្រី និងជាប្រធានអង្គ-
ភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និងលោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណា
ចក្រកម្ពុជា និងថ្នាក់ដឹកនាំកំពូលៗនៃស្ថាប័នជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជារៀងរាល់កិច្ចិយស
ជាច្រើនទៀត ព្រមទាំងវត្តមានសមាជិក-សមាជិកាគណៈមេធាវី។ ពិធីជប់លៀងនេះបាន
ប្រព្រឹត្តទៅ និងបញ្ចប់ដោយភាពសប្បាយរីករាយ និងបង្ហាញពីសាមគ្គីភាពខ្ពស់របស់មហា
គ្រួសារមេធាវី រួមទាំងស្ថាប័នដែលជាដៃគូសហប្រតិបត្តិការ។

គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ សម្តេច
អគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែល
តែងតែគាំទ្រគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សម្រាប់ជាដៃគូពង្រឹងនីតិវិធីនៅកម្ពុជា។
សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ **សម្តេចវិបុលសេនាភក្តី សាយ ឈុំ** និងសម្តេច
ក្រឡាហោម ស ខេង ដែលបានគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ពិធីជប់លៀងអបអរសាទរ
មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី២២ របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរព ថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ ឯកឧត្តមបណ្ឌិត ឱម យ៉ិនឡើង ដែលបានផ្តល់
កិត្តិយសចូលរួមធ្វើជាអធិបតីក្នុងពិធីជប់លៀង និងឧបត្ថម្ភកម្មវិធីជប់លៀងអបអរសាទរមហា
សន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី២២ របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ ឯកឧត្តម អ៊ុក សាវុធ ដែលបានចំណាយពេលវេលា
ពេញមួយថ្ងៃ និងបានផ្តល់កិត្តិយសចូលរួមធ្វើជាអធិបតីក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី ២២
របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ ឯកឧត្តម សាយ សំអាល់ ដែលបានផ្តល់
កិត្តិយសចូលរួមជារៀងរាល់កិច្ចិយសក្នុងពិធីជប់លៀងអបអរសាទរមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ លើកទី
២២ របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ ឯកឧត្តម ស្វាយ ស៊ីថា ដែលបានផ្តល់កិត្តិយស
ចូលរួមជារៀងរាល់កិច្ចិយសក្នុងពិធីជប់លៀងអបអរសាទរមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី ២២ របស់
គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី អ្នក
នាងកញ្ញា ដែលបានផ្តល់កិត្តិយសចូលរួមជារៀងរាល់កិច្ចិយសក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី ២២
របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណជូន ចំពោះសហភាពមេធាវីទាំងអស់ដែលបានបំពេញ កាតព្វកិច្ចចូលរួម និងគាំទ្រមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី២២ របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជា- ណាចក្រកម្ពុជាទាំងស្មារតី និងហិរញ្ញវត្ថុ។

សូមថ្លែងអំណរគុណជូនចំពោះបុគ្គលិកគណៈមេធាវីទាំងអស់ និងក្រុមការងារទាំង អស់ជាកម្លាំងសរុប ដែលបានរួមចំណែកជួយរៀបចំ ចាត់ចែងឱ្យមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី ២២ របស់គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានប្រព្រឹត្តិទៅយ៉ាងល្អ និងរលូន ប្រកប ដោយជោគជ័យ។

២. ទំនាក់ទំនងជាតិ និងអន្តរជាតិ

២.១ ទំនាក់ទំនងជាតិ

លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានដឹកនាំ កិច្ចប្រជុំណែនាំពីតួនាទី ភារកិច្ចរបស់ប្រតិភូគណៈមេធាវីមកពីតាមបណ្តាខេត្ត និងរាជ ធានី

នាព្រឹកថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ នៅទីស្នាក់ការគណៈមេធាវី លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំណែនាំពីតួនាទី ភារ កិច្ចរបស់ប្រតិភូគណៈមេធាវីមកពីតាមបណ្តាខេត្ត និងរាជធានី និងពិភាក្សាការងារទាក់ទងនឹង

បញ្ហាប្រឈមក្នុងការប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ការការពារក្តី ព្រមទាំងកិច្ចសហការផ្សេងៗទៀត ជាមួយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ។

កិច្ចពិភាក្សារវាង គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងក្រសួងយុត្តិធម៌ ដែលបានឯកភាពគ្នាធ្វើការណែនាំទៅសាលាជម្រះក្តីរាជធានី-ខេត្ត

ថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លោកមេធាវី លីវ សុវណ្ណាសមាជិក ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី និងជាប្រធាននាយកដ្ឋានការពារក្តី ជូនជនក្រីក្រនៃ គណៈមេធាវីលោកស្រីមេធាវីសៅ កញ្ញាសមាជិក ក្រុមប្រឹក្សា

គណៈមេធាវី និងលោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវីបានជួបពិភាក្សាការងារជាមួយឯកឧត្តម កើត វិទូ រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងយុត្តិធម៌ និងជាតំណាងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ឯកឧត្តម អង្គ វង្ស វណ្ណនា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។ ក្នុងកិច្ចពិភាក្សានោះ គណៈមេធាវីនៃ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងក្រសួងយុត្តិធម៌ បានឯកភាពគ្នាធ្វើការណែនាំទៅសាលាជម្រះក្តី រាជធានី-ខេត្ត លើការងារបញ្ជូនឯកសារពាក់ព័ន្ធការការពារក្តីជូនជនក្រីក្រ ដោយប្រើប្រាស់ យន្តការការងាររបស់ប្រតិភូគណៈមេធាវីប្រចាំតាមខេត្តនីមួយៗ ។

ការចូលជួបសម្តែងការគួរសម និងពិភាក្សាលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងគណៈមេធាវី និងអគ្គស្នងការនគរបាលជាតិ

ការចូលជួបសម្តែងការគួរសម និងពិភាក្សាលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ លើវិស័យយុត្តិធម៌ជាមួយ អគ្គស្នងការនគរបាលជាតិនាព្រឹកថ្ងៃទី២៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ លោក មេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានដឹកនាំប្រតិភូ គណៈមេធាវី រួមមានសមាជិក-សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី និងលោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រ អក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវី ចូលជួបសម្តែងការគួរសម និងពិភាក្សាលើកិច្ចសហប្រតិ- បត្តិការក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់លើវិស័យយុត្តិធម៌ជា មួយ ឯកឧត្តម កង សាខន អគ្គស្នងការរង នគរបាលជាតិទទួលផែនយុត្តិធម៌។ ជាលទ្ធផលនៃជំនួបពិភាក្សា ស្ថាប័នទាំងពីរបានឯកភាព សហការគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ជាធរមាន ដើម្បីបម្រើវិស័យយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម។ ជំនួបនេះបានបញ្ចប់ទៅក្រោមបរិយាកាសរីករាយ យោគយល់ និងសហប្រតិបត្តិការគ្នាយ៉ាង ស្ម័គរម្នាស់រវាងស្ថាប័នទាំងពីរ។

ជំនួបពិភាក្សារវាងគណៈមេធាវី និងបណ្ឌិតសភានគរបាលកម្ពុជាលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលច្បាប់ដល់សិស្សនគរបាល

នៅព្រឹកថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានដឹកនាំប្រតិភូគណៈមេធាវី រួមមានសមាជិក-សមាជិកាក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី និងលោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវី ជួបពិភាក្សាលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលច្បាប់ដល់សិស្សនគរបាល នៃបណ្ឌិតសភានគរបាលកម្ពុជា។ ជាលទ្ធផលនៃជំនួបពិភាក្សា ស្ថាប័នទាំងពីរបានឯកភាពសហការគ្នារៀបចំអនុស្សាវរណៈនៃការយោគយល់សម្រាប់ ការបណ្តុះបណ្តាលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដល់សិស្សនគរបាលនៃបណ្ឌិតសភាកម្ពុជាសម្រាប់ឆ្នាំសិក្សាថ្មីខាងមុខនេះ កិច្ចពិភាក្សាបានបញ្ចប់ទៅក្រោមបរិយាកាសរីករាយ និងយោគយល់។

២.២ ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ

ជំនួបពិភាក្សាពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយប្រធានគណៈមេធាវីអន្តរជាតិ

លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធាន
គណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រ
កម្ពុជា អមដំណើរដោយ លោក
មេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គ
លេខាធិការគណៈមេធាវី និង
សមាជិក-សមាជិកាក្រុមប្រឹក្សាគណៈ
មេធាវីបានជួបពិភាក្សា ពីកិច្ចសហ
ប្រតិបត្តិការជាមួយ ប្រធានគណៈ
មេធាវីអន្តរជាតិ ។

**ជំនួបពិភាក្សាពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយគណៈមេធាវីអូស្ត្រាលី និងគណៈមេធាវីនៃ
ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**

លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធាន គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជាអមដំណើរដោយ

លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រ
អក្ខរា អគ្គលេខាធិការ
គណៈមេធាវី និងសមាជិក-
សមាជិកាក្រុមប្រឹក្សាគណៈ
មេធាវី បានជួបពិភាក្សាពី
កិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយ
គណៈមេធាវី អូស្ត្រាលី។

ការចូលរួមសន្និសីទគណៈមេធាវីអន្តរជាតិ ប្រចាំឆ្នាំ២០១៧

នៅថ្ងៃទី០៨ ដល់ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធាន

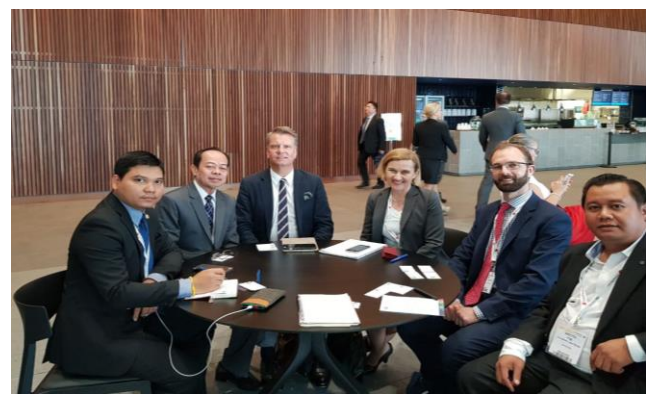

គណៈមេធាវីនៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា នឹងដឹកនាំប្រតិភូគណៈមេធាវី ០៥រូប មានលោកមេធាវី យឹម វិស្សុត លោកមេធាវី ហូ លីហ្សូ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវី លោកមេធាវី កុយ គន្ធី និងលោកមេធាវី សួន វីរៈបញ្ញា សមាជិកគណៈមេធាវី ចូលរួមសន្និសីទគណៈមេធាវីអន្តរជាតិ ប្រចាំឆ្នាំ២០១៧ នៅទីក្រុងស៊ីដនី ប្រទេសអូស្ត្រាលី ដើម្បីប្រជុំពិភាក្សាអំពីប្រធាន

បទនានាពាក់ព័ន្ធនឹងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ការផ្លាស់ប្តូរ បទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹង ព្រមទាំងបង្កើតបណ្តាញទំនាក់ទំនងរវាងសហភាពទូទាំងពិភពលោក។

ជំនួបពិភាក្សាការងារជាមួយគណៈមេធាវីអូស្ត្រាលី និងគណៈមេធាវីអន្តរជាតិ នៅមជ្ឈមណ្ឌលសន្និសីទអន្តរជាតិ ICC

នៅថ្ងៃទី១១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ វេលាម៉ោង ០៣: ៣០នាទី ម៉ោងនៅប្រទេសអូស្ត្រាលី លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អមដំណើរដោយ

លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវី និងសមាជិក-សមាជិក ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី បានជួបពិភាក្សាការងារជាមួយគណៈមេធាវីអូស្ត្រាលី និងគណៈមេធាវីអន្តរជាតិ នៅមជ្ឈមណ្ឌលសន្និសីទអន្តរជាតិ ICC។

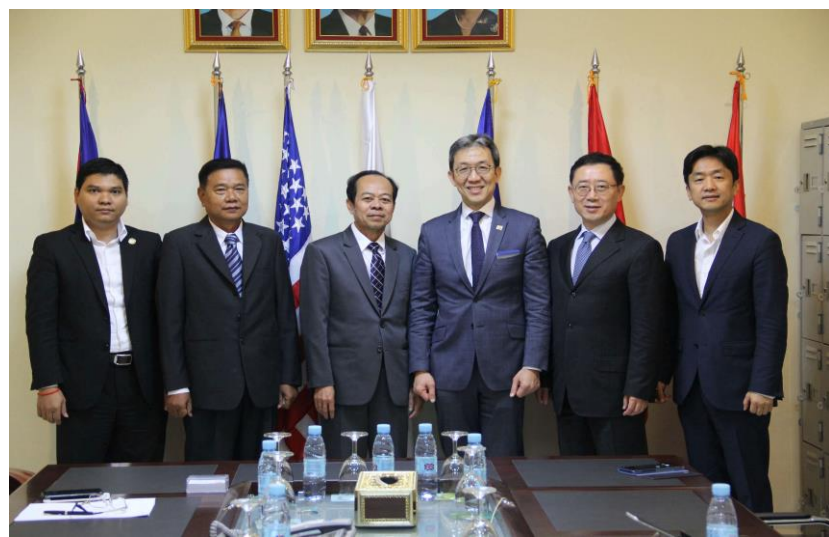
លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវី បានទៅចូលរួមប្រជុំនៅ អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក

នៅថ្ងៃទី១៩ ដល់ថ្ងៃ ទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៧ លោក មេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រ អក្ខរា អគ្គលេខាធិការ គណៈមេធាវីបានទៅ ចូលរួមប្រជុំ នៅអង្គ ការពាណិជ្ជកម្មពិភព

លោក ដែលមានមូលដ្ឋាននៅទីក្រុងហ្សឺណែវ ប្រទេសស្វីស ដើម្បីពិភាក្សាពីរបាយការណ៍លើក ទី២របស់អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក ដែលក្នុងនោះក៏មានការលើកឡើងផងដែរពីការសន្យា របស់កម្ពុជា ក្នុងការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ដែលអាចធានាបាននូវផល ប្រយោជន៍ឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងការប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី។

កិច្ចពិភាក្សារវាងគណៈមេធាវីនិង តំណាង LAWASIA ស្តីពីការរៀបចំសន្និសីទ LAWASIA លើកទី៣១

នៅព្រឹក ថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ នៅ ទីស្នាក់ការ គណៈមេធាវី នៃ ព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជា លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវី លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា

អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវី និង លោកមេធាវី កុយ នាម អគ្គលេខាធិការរងគណៈមេធាវីបាន ជួបប្រជុំជាមួយតំណាង LAWASIA ដើម្បីពិភាក្សាពីការរៀបចំសន្និសីទ LAWASIA លើកទី ៣១ ដែលនឹងគ្រោងធ្វើឡើងនៅខេត្តសៀមរាបឆ្នាំ ២០១៨ ខាងមុខនេះ។

កិច្ចប្រជុំលោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គលេខាធិការគណៈមេធាវីជាមួយក្រុមការងារ មេធាវីគ្មានព្រំដែនបារាំង

នៅរសៀលថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ នៅសណ្ឋាគារ Le Royal Raffle លោកមេធាវី ព្រហ្ម វិចិត្រអក្ខរា អគ្គ- លេខាធិការគណៈមេធាវីបានជួបប្រជុំ ជាមួយ ក្រុមការងារមេធាវីគ្មានព្រំ ដែនបារាំង ដើម្បីពិភាក្សាពីកិច្ចសហ ប្រតិបត្តិការការពារក្តី ជូនជនក្រីក្រ នៅ តាមបណ្តាខេត្ត តាមគោលដៅមួយ ចំនួន។ ក្នុងជំនួបពិភាក្សានេះ ក្រុម មេធាវីគ្មានព្រំដែនបារាំង នឹងបន្តជួយ លើ គម្រោងការពារក្តីជូនជនក្រីក្រ ក្នុង ខេត្តបាត់ដំបងសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៨។

ជំនួបពិភាក្សាការងាររវាងគណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាជាមួយសហព័ន្ធគណៈ មេធាវីជប៉ុននៅទីស្នាក់ការគណៈមេធាវី

ជំនួបពិភាក្សាការងាររវាងគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាមួយសហព័ន្ធ គណៈមេធាវីជប៉ុននារសៀលថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ នៅទីស្នាក់ការគណៈមេធាវី លោកមេធាវី ប៊ុន ណារីណា អគ្គលេខាធិការរងគណៈមេធាវី ព្រមទាំងលោកមេធាវី គាន តារា ប្រធាន នាយកដ្ឋានបុគ្គលិក រដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុ បានជួបពិភាក្សាការងារជាមួយលោកមេធាវី Shinoda Yoinichiro ទីប្រឹក្សាច្បាប់ប្រចាំអង្គការ JICA និងលោក ឈឿន គុយអេង មន្ត្រីច្បាប់

ជាន់ខ្ពស់ នៃអង្គការ JICA ពាក់ព័ន្ធនិងកិច្ចសហការរៀបចំសិក្ខាសាលា ក្នុងវិស័យរដ្ឋប្បវេណី នៅទីស្នាក់ការគណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

កិច្ចសន្ទនាផ្នែកច្បាប់ ក្រោមប្រធានបទស្តីពី "វិធីសាស្ត្រក្នុងការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រ ការពារក្តី និងវិធីសាស្ត្រក្នុងការការពារសិទ្ធិដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឱ្យកាន់តែប្រសើរ"

នៅថ្ងៃទី២៨-២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សហ

ការជាមួយ ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការ សហប្រជាជាតិ ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ប្រចាំកម្ពុជា ដោយមានការឧបត្ថម្ភមូលនិធិពី សហភាពអឺរ៉ុប បានរៀបចំ

កិច្ចសន្ទនាផ្នែកច្បាប់ នៅទីស្នាក់ការគណៈមេធាវី ក្រោមប្រធានបទស្តីពី "វិធីសាស្ត្រក្នុងការ

រៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រការពារក្តី និងវិធីសាស្ត្រ ក្នុងការការពារសិទ្ធិដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណីឱ្យកាន់តែ ប្រសើរ" ។

៣. សិក្ខាសាលា

លោកមេធាវី សួន វិសាល បានដឹកនាំមេធាវីចំនួន ១៤៩ រូប ចូលរួមសិក្ខាសាលាស្តីពី ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងស្តីពី វប្បធម៌សារពើពន្ធដល់វិស័យយុត្តិធម៌ នៅសណ្ឋាគារ ឆ្នេរសុខា ខេត្តព្រះសីហនុ

នៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ លោកមេធាវី សួន វិសាល ប្រធានគណៈមេធាវីនៃ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានដឹកនាំមេធាវីចំនួន ១៤៩ រូប ចូលរួមសិក្ខាសាលាស្តីពីការលើក កម្ពស់ការយល់ដឹងស្តីពីវប្បធម៌សារពើពន្ធដល់វិស័យយុត្តិធម៌ នៅសណ្ឋាគារឆ្នេរសុខា ខេត្ត ព្រះសីហនុ ដែលរៀបចំឡើងដោយ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ។ នៅក្នុងអង្គសិក្ខាសាលា នោះ ក៏មានការចូលរួមផងដែរពីសំណាក់ប្រធានតុលាការ ព្រះរាជអាជ្ញា និងប្រធានលេខាធិ- ការដ្ឋានទាំង២៥ រាជធានី ខេត្ត។ អង្គសិក្ខាសាលាបានពិភាក្សាផ្លាស់ប្តូរយោបល់ពាក់ព័ន្ធនឹង ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងស្តីពីវប្បធម៌សារពើពន្ធដល់វិស័យយុត្តិធម៌ ក្រោមបរិយាកាសស្និត ស្នាល និងយោគយល់។

គណៈមេធាវីបានរៀបចំសិក្ខាសាលា ក្រោមប្រធានបទស្តីពី "ការរំលាយកិច្ចសន្យា"

នៅព្រឹកថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានរៀបចំសិក្ខាសាលា នៅទីស្នាក់ការគណៈមេធាវី ក្រោមប្រធានបទស្តីពី "ការរំលាយកិច្ចសន្យា" ដែលមានសិក្ខាកាមចូលរួមយ៉ាងច្រើនកុះករ។

៤. សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី

កាលពីថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីបានសម្រេចលើនីតិវិធីនៃការទទួលពិនិត្យ និងសម្រេចលើពាក្យសុំចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី។ នីតិវិធីនេះគឺ មានគោលបំណង សម្រួល ពន្លឿនប្រសិទ្ធភាព និងទំនុកចិត្តនៃការងាររដ្ឋបាល កិច្ចការអធិការកិច្ច ដើម្បីឲ្យមានតម្លាភាពក្នុងការអនុញ្ញាតឲ្យបេក្ខជនចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី។

សេចក្តីលំអិតអំពីសេចក្តីសម្រេចនេះមានដូចខាងក្រោម៖

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
 គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

មេធាវីគណៈមេធាវី
មេធាវី សុខ វិសាល
ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី

១-មេធាវី ស៊ុន ឧត្តរៈ
 ២-មេធាវី អ៊ុន កិរិយា
 ៣-មេធាវី កែត ឃី
 ៤-មេធាវី អ៊ុន ប៉ូលី
 ៥-មេធាវី ឡេង សំបូរ
 ៦-មេធាវី ជា សុភតុន
 ៧-មេធាវី សាវ៉ា ជួយ
 ៨-មេធាវី ថាង ពានីត
 ៩-មេធាវី ជួ ចាន់ថីរ៉ា
 ១០-មេធាវី កេង សុផាឡា
 ១១-មេធាវី ឌី ឧសភា
 ១២-មេធាវី សេង សុខឃឹម
 ១៣-មេធាវី លីម សុខឡា
 ១៤-មេធាវី ឈឹម គឹមឃ្យ
 ១៥-មេធាវី សំ សុភវ៉ា
 ១៦-មេធាវី គង ហានតុ
 ១៧-មេធាវី អ៊ុន គារ៉េវ
 ១៨-មេធាវី លី ពីង
 ១៩-មេធាវី ឃឹម វិសុក
 ២០-មេធាវី លីម ម៉ឺនលីជា
 ២១-មេធាវី កែ វិសាល
 ២២-មេធាវី ហូ លីហួម
 ២៣-មេធាវី ថា ពិសី
 ២៤-មេធាវី ជា ហុនរី
 ២៥-មេធាវី សៅ កញ្ញា
 ២៦-មេធាវី អ៊ុន វិហានថីរ៉ា
 ២៧-មេធាវី ឈី សម្បត្តិ

លេខ ៧១១ /សសគម/១៧

សេចក្តីសម្រេច
ស្តីពី
នីតិវិធីនៃការទទួលពិនិត្យ និងសម្រេចលើពាក្យសុំចូល
ប្រកបមិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី

ប្រធានគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៨៩៥/០៦ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៥ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦
- បានឃើញក្រមសីលធម៌មេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១២
- បានឃើញកំណត់ហេតុនៃមហាសន្និបាតគណៈមេធាវី ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិក-សមាជិកាក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីអាណត្តិទី ៨
- បានឃើញកំណត់ហេតុមហាសន្និបាតគណៈមេធាវី ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងលោកមេធាវី **សុខ វិសាល** ជាប្រធានគណៈមេធាវីអាណត្តិទី១១
- បានឃើញសេចក្តីសម្រេចលេខ ០១១/សសគម/១៧ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៧ ស្តីពីការដាក់ឱ្យអនុវត្តនីតិវិធីនៃការទទួលពិនិត្យ និងសម្រេចលើពាក្យសុំចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា ៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី
- យោងតាមការសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី នាសម័យប្រជុំថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០១៧ ។

ស ម្រេ ច

ដាក់ឱ្យអនុវត្តនីតិវិធីនៃការទទួលពិនិត្យ និងសម្រេចលើពាក្យសុំចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា ៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី នាសម័យប្រជុំថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧ ដែលមានខ្លឹមសារទាំងស្រុងដូចតទៅ ៖

អគារស្ថិតនៅក្នុងផ្លូវលេខ ១១២៩ និងផ្លូវលេខ ១៩៣០ សង្កាត់ភ្នំពេញថ្មី ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ, ប្រអប់ស៊ុបត្រលេខ: ១៥៨៧, ទូរស័ព្ទ: ០២៣ ៦២២ ៧០ ៧០ ,Building at Corner of Street 1129 and 1930, Sangkat Phnom Penh Thmei, Khan Sen Sok, Phnom Penh. P.O. Box: 1587, Tel. 023 622 70 70 E-mail: info@bakc.org.kh / Website: www.bakc.org.kh

ផ្នែកទី ១

បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

ប្រការ ១. គោលបំណង

សេចក្តីសម្រេចនេះមានគោលបំណង សម្រួល ពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព និងទំនុកចិត្តនៃការងាររដ្ឋបាល កិច្ចការ អធិការកិច្ច ដើម្បីឱ្យមានតម្លាភាពក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យបេក្ខជនចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា៣២ នៃច្បាប់ ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ។

ប្រការ ២. ទិសដៅ

សេចក្តីសម្រេចនេះមានទិសដៅបង្កើតនីតិវិធីដ៏ល្អប្រសើរមួយ ដើម្បីឱ្យដំណើរការជ្រើសរើសបេក្ខជនចូល ប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីតាមមាត្រា៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវីប្រព្រឹត្តទៅតាមលក្ខខណ្ឌ និងមូលដ្ឋានច្បាស់ លាស់ ប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់របស់គណៈមេធាវី ។

ប្រការ ៣. វិសាលភាព

សេចក្តីសម្រេចនេះមានវិសាលភាពអនុវត្តចំពោះបេក្ខជនដាក់ពាក្យសុំប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តាមមាត្រា ៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ហើយផ្នែកទី៥ ដល់ផ្នែកទី៨ នៃសេចក្តីសម្រេចនេះ នឹងត្រូវអនុវត្តចំពោះសិស្ស មេធាវី ។

ផ្នែកទី ២

លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់បេក្ខជនដែលសុំប្រកបវិជ្ជាជីវៈ

ប្រការ ៤ . លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ

បុគ្គលណាម្នាក់ដែលមានបំណងចង់ចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ត្រូវបំពេញលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ស្របតាមមាត្រា ៣២ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ដូចបានកំណត់ខាងក្រោម

- “មិនចាំបាច់មានវិញ្ញាបនបត្រសម្បទាខាងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី និងមិនចាំបាច់មានបរិញ្ញាបត្រច្បាប់ ៖
- ចៅក្រម ដែលបានបំពេញការងារក្នុងវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនលើសពី ០៥ ឆ្នាំ និងអតីតចៅក្រម ដែលមានសញ្ញា បត្រមធ្យមសិក្សាច្បាប់ និងបានបំពេញវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនលើសពី ០២ ឆ្នាំ ។
- មិនចាំបាច់មានវិញ្ញាបនបត្រសម្បទាខាងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ៖
- អ្នកមានបរិញ្ញាបត្រច្បាប់ និងបានបំពេញការងារក្នុងវិស័យច្បាប់ ឬគុណភាពលើសពី ០២ ឆ្នាំ
- មេធាវីដែលមានសញ្ញាតិដើមជាខ្មែរ និងបានចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីគណៈមេធាវីនៅបរទេស
- អ្នកមានសញ្ញាបត្របណ្ឌិតច្បាប់ ។”

ប្រការ ៥ . និយមន័យនៃការងារក្នុងវិស័យច្បាប់

ការងារក្នុងវិស័យច្បាប់ គឺជាការងារដែលបុគ្គលបានបំពេញទាក់ទងនឹងច្បាប់ ទាំងក្នុងស្ថាប័នសាធារណៈ ឬឯកជន ដូចជាការពិគ្រោះច្បាប់ ឬការតាក់តែងលិខិតស្នាមគតិយុត្ត ឬការផ្សះផ្សាសម្របសម្រួលដែលមានវិជ្ជាជីវៈ ទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់ ឬអាជ្ញាកណ្តាលផ្នែកច្បាប់ ការបង្រៀនច្បាប់ ការស្រាវជ្រាវច្បាប់ ឬការងារទាក់ទងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី។

ផ្នែកទី ៣

ការដាក់ពាក្យសុំ

ប្រការ ៦. ទម្រង់នៃពាក្យសុំ

បុគ្គលណាម្នាក់ដែលមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ដូចមានចែងនៅក្នុងប្រការ៤នៃគោលការណ៍នេះ ហើយមានបំណងចង់ចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ត្រូវមកទំនាក់ទំនងនៅការិយាល័យរដ្ឋបាលនៃគណៈមេធាវី នៅ រៀងរាល់ម៉ោងធ្វើការ ។ តម្លៃនៃពាក្យសុំ និងទម្រង់នៃពាក្យសុំនឹងកំណត់ដោយគណៈមេធាវី ។

ប្រការ ៧. ការដាក់ពាក្យសុំ

ក្រោយពីបំពេញពាក្យសុំរួចរាល់ហើយ ពាក្យសុំត្រូវដាក់នៅការិយាល័យរដ្ឋបាលនៃគណៈមេធាវី នៅរៀង រាល់ម៉ោងធ្វើការ ដោយភ្ជាប់មកជាមួយនូវ ៖

- ១. ពាក្យសុំចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីតាមមាត្រា ៣២
- ២. ប្រវត្តិរបស់អង្គបណ្ឌិត
- ៣. កិច្ចសន្យាផ្ទាល់ខ្លួន
- ៤. លិខិតផ្តោលទោស ដែលនៅសុពលភាព
- ៥. ឯកសារតម្រូវផ្សេងៗទៀត ដែលកំណត់ដោយគណៈមេធាវី ។

ប្រការ ៨. ការពិនិត្យឯកសារ

ក្នុងរយៈពេល ៩០ (កៅសិប) ថ្ងៃយ៉ាងយូរ នៃថ្ងៃធ្វើការ បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណុំឯកសារនៃពាក្យសុំរបស់ បេក្ខជន គណៈមេធាវីត្រូវជូនដំណឹងដល់បេក្ខជន ឬ បេក្ខនារីពីចំណាត់ការរបស់គណៈមេធាវី ។

ប្រការ ៩. ការបញ្ជូនឯកសារ

នៅពេលទទួលពាក្យសុំ ការិយាល័យរដ្ឋបាលនៃគណៈមេធាវីត្រូវចុះលេខចូល និងពិនិត្យមើលឯកសារជា មូលដ្ឋាន ដែលបានកំណត់នៅក្នុងពាក្យសុំ ។

ប្រសិនបើពិនិត្យឃើញថា ពាក្យសុំមិនមានឯកសារ ឬ មិនបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ទេ ការិយាល័យរដ្ឋបាល ត្រូវជូនដំណឹងដល់បេក្ខជន ឬ បេក្ខនារីអំពីការខ្វះខាតនោះ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ពាក្យសុំនោះត្រូវបញ្ជូនទៅនាយក ដ្ឋានអធិការកិច្ច ដើម្បីចាត់ការតាមនីតិវិធី ។

សំណុំរឿងកសាងនៃពាក្យសុំរបស់បេក្ខជនត្រូវបញ្ជូនទៅប្រធានគណៈមេធាវីមុននឹងបញ្ជូនទៅក្រុមអធិការកិច្ច ដើម្បីត្រួតពិនិត្យ ។

ផ្នែកទី ៤

ការធ្វើអធិការកិច្ច

ប្រការ ១០. ការចាត់តាំងអធិការកិច្ច

ក្រោយពេលទទួលបានពាក្យសុំរបស់បេក្ខជន ប្រធានគណៈមេធាវីចាត់តាំងក្រុមអធិការកិច្ចតាមសំណើ របស់ប្រធាននាយកដ្ឋានអធិការកិច្ច ដើម្បីត្រួតពិនិត្យអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃឯកសារទាំងនោះ និងធ្វើការសម្ភាសន៍ បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីពិនិត្យភាពត្រឹមត្រូវនៃព័ត៌មានដែលអះអាងដោយបេក្ខជន ។

ប្រការ ១១. សមាសភាពអធិការកិច្ច

ក្រុមអធិការកិច្ចដែលទទួលបន្ទុកពិនិត្យលើពាក្យសុំរបស់បេក្ខជនត្រូវមានសមាសភាពចំនួន ០២ (ពីរ) នាក់ ដោយមានម្នាក់ជាប្រធានក្រុម និងម្នាក់ទៀតជាសមាជិក គឺជាអ្នកទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា លើលទ្ធផលនៃការធ្វើ អធិការកិច្ច និងរាយការណ៍អំពីលទ្ធផលនៃការធ្វើអធិការកិច្ច ឧបសគ្គ ឬបញ្ហា ដែលអាចកើតមានជាយថាហេតុជូន ប្រធានគណៈមេធាវី ។

ក្រុមអធិការកិច្ចត្រូវបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនប្រកបដោយស្មារតីទទួលខុសត្រូវ មានសីលធម៌ និងស្មោះត្រង់ ។ សមាសភាពក្រុមអធិការកិច្ច ដែលត្រូវបានចាត់តាំង ប្រសិនបើក្នុងចំណោមនោះមានទំនាក់ទំនងញាតិ ឬស្ថានភាព ដែលនាំឱ្យមានភាពលំអៀង ក្នុងការធ្វើអធិការកិច្ច គប្បីដកខ្លួន និងរាយការណ៍ជូនប្រធានក្រុម ឬប្រធានគណៈ មេធាវី ដើម្បីធ្វើការផ្លាស់ប្តូរសមាសភាព ។

ប្រសិនបើសមាសភាពក្រុមអធិការកិច្ចណាម្នាក់មានទំនងទំនងញាតិរហូតដល់ថ្នាក់ទី៣ ហើយមិនបានស្នើ សុំដកខ្លួន ឬរាយការណ៍តាមវិន័យនៃក្រុមនោះទេ លទ្ធផលនៃការធ្វើអធិការកិច្ចនោះនឹងត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានសុពល ភាព ។

អធិការដែលបានប្រព្រឹត្តសកម្មភាពបែបនេះនឹងទទួលរងទណ្ឌកម្មរដ្ឋបាលពីប្រធានគណៈមេធាវី ទៅតាម ទំហំនៃកំហុសរបស់ខ្លួន ដូចជា ដកឈ្មោះចេញពីបញ្ជីក្រុមអធិការកិច្ច ឬ/និង ស្តីបន្ទោសជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬ ដាក់វិន័យផ្សេងទៀតតាមក្រមសីលធម៌មេធាវី ។

ប្រការ ១២. រយៈពេលធ្វើអធិការកិច្ច

បន្ទាប់ពីទទួលបានការចាត់តាំងពីប្រធានគណៈមេធាវី ក្រុមអធិការកិច្ចត្រូវបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួន ឱ្យមាន ប្រសិទ្ធភាព រយៈពេលយ៉ាងយូរដុះ ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ គិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានការចាត់តាំង ។

ប្រសិនបើមិនអាចធ្វើអធិការកិច្ចបានតាមអំឡុងពេលកំណត់នេះទេ ប្រធានក្រុមអធិការកិច្ចត្រូវរាយការណ៍ ជូនប្រធានគណៈមេធាវីអំពីមូលហេតុ និងឧបសគ្គ ដែលបានកើតឡើងនៅពេលធ្វើអធិការកិច្ចនោះ ។

ក្នុងករណីនេះ ប្រធានគណៈមេធាវីអាចពន្យារពេលបាន ហើយប្រធានគណៈមេធាវីនឹងកំណត់អំឡុងពេល សមរម្យម្តងទៀត ដើម្បីឱ្យក្រុមអធិការកិច្ចអាចបញ្ចប់កិច្ចការរបស់ខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងការទទួលខុស ត្រូវ ។

ប្រការ ១៣. របាយការណ៍អធិការកិច្ច

ក្រោយពីបញ្ចប់របស់កម្មរបស់ខ្លួន ក្រុមអធិការកិច្ចត្រូវធ្វើរបាយការណ៍អំពីលទ្ធផលនៃការធ្វើអធិការ កិច្ចរបស់ខ្លួន ជូនមកប្រធានគណៈមេធាវី ក្នុងអំឡុងពេលដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ១២ នៃសេចក្តីសម្រេចនេះ ។

ទម្រង់របាយការណ៍អធិការកិច្ចត្រូវកំណត់ដោយគណៈមេធាវី សម្រាប់ប្រើជាផ្លូវការនៅក្នុងការបំពេញ ការងាររបស់ក្រុមអធិការកិច្ច ។

របាយការណ៍ត្រូវរៀបរាប់រាល់ព័ត៌មានដែលទទួលបានពីការធ្វើអធិការកិច្ច ដោយគូសបញ្ជាក់នូវព័ត៌មាន នានាទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌ នៃការចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី តែមិនត្រូវធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា បេក្ខជនមានលក្ខណៈ សម្បត្តិ ឬ មិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីនោះទេ ។

របាយការណ៍ត្រូវបញ្ជូនមកប្រធាននាយកដ្ឋានអធិការកិច្ចដើម្បីត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ មុននឹងបញ្ជូន មកប្រធានគណៈមេធាវី ។

ប្រការ ១៤. ការពិនិត្យរបាយការណ៍

បន្ទាប់ពីទទួលបានរបាយការណ៍អធិការកិច្ចពីប្រធាននាយកដ្ឋានអធិការកិច្ចមក ប្រធានគណៈមេធាវី ត្រូវត្រួតពិនិត្យអំពីទម្រង់ និងខ្លឹមសារនៃការធ្វើអធិការកិច្ច ។ ប្រសិនបើត្រឹមត្រូវតាមការកំណត់ ប្រធានគណៈ មេធាវីត្រូវកំណត់ពេលវេលាសំរាប់ធ្វើការសំភាសន៍បេក្ខជនផ្ទាល់ ក្នុងរយៈពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ ។

ប្រសិនបើរបាយការណ៍នោះមិនត្រឹមត្រូវ ឬមានចំណុចខ្លះខាត ប្រធានគណៈមេធាវីនឹងបញ្ជូនសំណុំឯក សារនេះ ទៅក្រុមអធិការកិច្ចឱ្យធ្វើឡើងវិញ ក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យ ដែលកំណត់ដោយប្រធានគណៈមេធាវី ។

គណៈកម្មការសំភាសន៍ផ្ទាល់ រួមមានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាម្នាក់ និងលេខាត់ត្រាម្នាក់ ដែលដឹកនាំដោយ ប្រធានគណៈមេធាវី ។

ផ្នែកទី ៥

ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើការស្នើសុំ

ប្រការ ១៥. ការដាក់របៀបទារ:

សំណុំឯកសាររបស់បេក្ខជន ប្រសិនបើបានបំពេញតាមគោលការណ៍ និងនីតិវិធី ប្រធានគណៈមេធាវីនឹង ដាក់បញ្ចូលក្នុងរបៀបវារៈនៃការប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី ដើម្បីពិនិត្យ-សម្រេចអនុញ្ញាត ឬមិនអនុញ្ញាតឱ្យ ចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

សំណុំរឿងសាររបស់បេក្ខជនត្រូវភ្ជាប់ជាមួយនិងរបាយការណ៍ និងឯកសារពាក់ព័ន្ធ មកឱ្យសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជាមុន យ៉ាងតិច ០៣ (បី) ថ្ងៃ មុនកិច្ចប្រជុំអំពីករណីនោះ ។

ចំពោះសិស្សមេធាវីត្រូវមានរបាយការណ៍បញ្ជាក់ពីការបញ្ចប់ការសិក្សាពីនាយកមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

ប្រការ ១៦. នីតិវិធីនៃការសម្រេច

ការសម្រេចអនុញ្ញាត ឬមិនអនុញ្ញាតឱ្យបេក្ខជនចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីតាមមាត្រា ៣២ ត្រូវពិនិត្យ និងសម្រេចតាមលំដាប់លំដោយមួយម្តងៗ នៃលក្ខខណ្ឌនៃការចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ដោយក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី ដូចតទៅ ៖

- ១. សញ្ញាបត្រ
- ២. បទពិសោធន៍ការងារ និងសមត្ថភាព
- ៣. ការមានទោសពីមុន ។

ការបោះឆ្នោតដើម្បីអនុញ្ញាត ឬមិនអនុញ្ញាតឱ្យបេក្ខជនចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីត្រូវធ្វើជាសម្ងាត់ ។

កិច្ចប្រជុំត្រូវអនុលោមតាមច្បាប់ ហើយសេចក្តីសម្រេចគាំទ្របេក្ខជនត្រូវធ្វើឡើងតាមសម្លេងភាគច្រើន នៃចំនួនសមាជិក ដែលបានបោះឆ្នោត ដោយជៀសទៅនឹងលទ្ធផលសម្លេងយល់ព្រម មិនយល់ព្រម និងអនុប្បវាទ ។ ក្នុងករណី សម្លេងអនុប្បវាទច្រើនជាងគេ ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបោះឆ្នោតសាជាថ្មី ។ ប្រសិនបើ ការបោះឆ្នោតលើកទីពីរនេះ នៅតែមិនទទួលបានការគាំទ្រច្រើនជាងគេដដែល បេក្ខជននោះត្រូវចាត់ទុកថា មិនអនុញ្ញាតឱ្យចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

ប្រការ ១៧. ការជូនដំណឹង និងការធ្វើខ្លួនឯង

ក្រោយពីក្រុមប្រឹក្សាសម្រេចអនុញ្ញាតឱ្យបេក្ខជនចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី គណៈមេធាវី ត្រូវជូនដំណឹងដល់បេក្ខជនពីការអនុញ្ញាតនេះ ដើម្បីឱ្យបេក្ខជនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចសំរាប់នីតិវិធីបន្ទាប់ ។

ប្រសិនបើ ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីយល់ឃើញថា បេក្ខជនរូបនោះមិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ តាមលក្ខខណ្ឌដូចបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនេះ គណៈមេធាវីត្រូវកោះអញ្ជើញបេក្ខជននោះចូលមកបំភ្លឺចំពោះមុខក្រុមប្រឹក្សាមុននឹងចេញសេចក្តីសម្រេច ។

សម្រេចមិនអនុញ្ញាតឱ្យបេក្ខជនចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី គណៈមេធាវីត្រូវបញ្ជាក់មូលហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តាមច្បាប់ និងគោលការណ៍នេះ ។

បេក្ខជនដែលមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចនេះអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងរយៈពេល ០២ (ពីរ) ខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃបានទទួលសេចក្តីសម្រេចនេះ ។ ក្នុងករណីមានបណ្តឹង គណៈមេធាវីមិនមែនជាតុក្តិ ក្នុងរឿងនេះទេ ។

ប្រការ ១៨. ការពិនិត្យឡើងវិញ

គណៈមេធាវីអាចពិនិត្យលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនឡើងវិញតាមសាលដីការរបស់តុលាការ ឬតាមសំណើរបស់សាមីខ្លួន ដែលក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីមិនអនុញ្ញាតឱ្យចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ដោយភ្ជាប់មកនូវសំអាងច្បាប់លាស់ ។

ប្រការ ១៩. ការធ្វើសច្ចាប្រណិធាន

បើបេក្ខជនត្រូវបានក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី សម្រេចអនុញ្ញាតឱ្យចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីរួចហើយ ប្រធានគណៈមេធាវីត្រូវបញ្ជូនសំណុំឯកសាររបស់បេក្ខជនទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីស្នើសុំកាលបរិច្ឆេទធ្វើសច្ចាប្រណិធាន តាមបទប្បញ្ញត្តិដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

ការបញ្ជូនឯកសាររបស់បេក្ខជន ដើម្បីធ្វើសច្ចាប្រណិធានចំពោះមុខសាលាឧទ្ធរណ៍ត្រូវធ្វើឡើងយ៉ាងយូរ បំផុត ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ ពីគណៈមេធាវីទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ ។

កម្មវិធីនៃការធ្វើសច្ចាប្រណិធាន ជាសិទ្ធិសម្រេចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍មិនមែនជាការទទួលខុសត្រូវរបស់គណៈមេធាវីនោះទេ ។

ផ្នែកទី ៦

ការធ្វើកម្មសិក្សា

ប្រការ ២០. ការដាក់ពាក្យសុំធ្វើកម្មសិក្សា

បន្ទាប់ពីទទួលបានកំណត់ហេតុសច្ចាប្រណិធានពីសាលាឧទ្ធរណ៍ បេក្ខជនត្រូវដាក់ពាក្យសុំធ្វើកម្មសិក្សា ក្នុងរយៈពេល ០១ (មួយ)ខែ យ៉ាងយូរ ជាមួយគ្រូកម្មសិក្សាណាម្នាក់ ដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ហើយមានទីតាំងប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីច្បាប់លាស់ និងងាយស្រួលទំនាក់ទំនងទៅវិញទៅមករវាងគណៈមេធាវី និងគ្រូកម្មសិក្សា ។

ទម្រង់នៃពាក្យសុំធ្វើកម្មសិក្សាត្រូវកំណត់ដោយគណៈមេធាវី ។ ពាក្យសុំនេះត្រូវមានសេចក្តីបញ្ជាក់យល់ព្រមរបស់គ្រូកម្មសិក្សា ដោយមានចុះហត្ថលេខា ត្រាមេធាវី និងឈ្មោះរបស់គ្រូកម្មសិក្សា ។

កម្មសិក្សាការីត្រូវបង្ហាញជូនគណៈមេធាវីឱ្យបានច្បាប់លាស់ថាខ្លួនមិនមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ក្នុងការប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីនោះទេ ។ ក្នុងករណី មានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ កម្មសិក្សាការីត្រូវសុំព្យួរការងាររបស់ខ្លួនដែលមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍នោះសិន ។ សេចក្តីសម្រេចអនុញ្ញាតឱ្យព្យួរនេះត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយពាក្យសុំធ្វើកម្មសិក្សា ។

ប្រការ ២១. រយៈពេលនៃការធ្វើកម្មសិក្សា

រយៈពេលនៃការធ្វើកម្មសិក្សាជាមួយគ្រូកម្មសិក្សា គឺមានរយៈពេល ១២ (ដប់ពីរ) ខែគត់ ។ អំឡុងពេលនេះអាចពន្យារពេលបាន បើមានការអនុញ្ញាតពីក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី តាមការស្នើសុំរបស់សាមីខ្លួន ដោយភ្ជាប់ជាមួយនឹងមូលហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។

ក្នុងករណី បេក្ខជនមិនព្រមដាក់ពាក្យសុំកម្មសិក្សា ឬលើសពេលកំណត់ នៃការធ្វើកម្មសិក្សា ឬសុំពន្យាកម្មសិក្សា បេក្ខជនត្រូវបង់ប្រាក់សុំពន្យាពេលធ្វើកម្មសិក្សា ជារៀងរាល់ខែ ស្មើនឹងពាក់កណ្តាល នៃប្រាក់ភាគទានមេធាវីពេញសិទ្ធិ។ គណៈមេធាវីត្រូវជូនដំណឹងទៅសាមីខ្លួនភ្លាមចំពោះការខកខានមិនបានបង់ប្រាក់នេះ។ ក្នុងករណីមិនព្រមបង់ប្រាក់សុំពន្យាពេលធ្វើកម្មសិក្សា ចំនួន ២ (ពីរ)ខែ យ៉ាងយូរ គណៈមេធាវីចាត់ទុកថា បេក្ខជនបោះបង់ចោលការចូលប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី។

ប្រការ ២២. ការជ្រើសរើសគ្រូកម្មសិក្សា

គ្រូកម្មសិក្សាត្រូវជ្រើសរើសដោយស្ម័គ្រចិត្ត និងតាមការព្រមព្រៀងរវាងគ្រូកម្មសិក្សា និងកម្មសិក្សាការីដោយត្រូវមានកិច្ចសន្យាសហការរវាងគ្រូកម្មសិក្សា និងកម្មសិក្សាការី។

ទម្រង់កិច្ចសន្យាសហការរវាងគ្រូកម្មសិក្សា និងកម្មសិក្សាការីត្រូវកំណត់ ដោយគណៈមេធាវី ហើយភាគីអាចកំណត់បន្ថែមតាមការព្រមព្រៀង។

គ្រូកម្មសិក្សាត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តិ តាមការកំណត់នៅក្នុងច្បាប់ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃគណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៦។

ប្រសិនបើ គ្រូកម្មសិក្សាមិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិ ដូចមានកំណត់ក្នុងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីនិងមិនអនុញ្ញាតឱ្យកម្មសិក្សាការីធ្វើកម្មសិក្សាជាមួយគ្រូកម្មសិក្សានោះទេ។ ក្នុងករណីនេះ កម្មសិក្សាការីត្រូវជ្រើសរើសគ្រូថ្មី ក្នុងរយៈពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃ យ៉ាងយូរ ក្រោយពេលទទួលដំណឹង។

ប្រការ ២៣. ភាគពូកែចូរមេសកម្មសិក្សាការី

កម្មសិក្សាការីត្រូវគោរពការណែនាំរបស់គ្រូកម្មសិក្សា និងត្រូវបំពេញការងាររបស់ខ្លួន ឱ្យស្របតាមច្បាប់ក្រមសីលធម៌ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់គណៈមេធាវី ជាធរមាន។

ទណ្ឌកម្មរដ្ឋបាលដែលក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីអាចដាក់ចំពោះកម្មសិក្សាការី គឺឱ្យធ្វើកម្មសិក្សាបន្ថែមក្នុងអំឡុងពេល ០៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ឬ ១២ (ដប់ពីរ) ខែ ឬព្យួរកម្មសិក្សា ឬលុបឈ្មោះពីបញ្ជីមេធាវីកម្មសិក្សា។ ក្នុងករណីនេះ កម្មសិក្សាការីត្រូវអនុវត្តតាមប្រការ ២១ នៃសេចក្តីសម្រេចនេះ។

ប្រការ ២៤. ភាគពូកែចូរមេសកម្មសិក្សា

គ្រូកម្មសិក្សាត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការបង្ហាត់ បង្រៀន និងផ្តល់ចំណេះដឹងដល់កម្មសិក្សាការី ចំពោះការប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី និងការធ្វើរបាយការណ៍កម្មសិក្សា។

បើកម្មសិក្សាការីមានកំហុសក្នុងការប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ក្នុងអំឡុងពេលកម្មសិក្សា ដូចជា ការបំពេញឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ការតាក់តែងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ឬការផ្តល់យោបល់ផ្នែកច្បាប់ ជាអាទិ៍ ត្រូវចាត់ទុកជាកំហុសរបស់គ្រូកម្មសិក្សា និងកម្មសិក្សាការី។ ក្នុងករណីនេះ ទាំងគ្រូ ទាំងសិស្សត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាចំពោះមុខក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី។

ទណ្ឌកម្មរដ្ឋបាលដែលក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីអាចដាក់ចំពោះគ្រូកម្មសិក្សា គឺដោយដកសិទ្ធិជាគ្រូកម្មសិក្សាមិនលើសពី ០២ (ពីរ) ឆ្នាំ អាស្រ័យលើទំហំ នៃកំហុសដាក់ស្តែងរបស់គ្រូកម្មសិក្សា ។

ផ្នែកទី ៧

ការលើកលែងការធ្វើកម្មសិក្សា

ប្រការ ២៥. ការដាក់ពាក្យសុំ

បេក្ខជនណាម្នាក់មានបំណងសុំលើកលែងការធ្វើកម្មសិក្សា សាមីខ្លួនត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌ ដូចមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនេះ ហើយអាចដាក់ពាក្យសុំ ដោយភ្ជាប់ជាមួយនឹងមូលហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងភស្តុតាងគាំទ្រនូវមូលហេតុទាំងនោះ មកការិយាល័យរដ្ឋបាលគណៈមេធាវី ។

សំណើនេះនឹងដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាសម្រេច ក្នុងរយៈពេលដ៏សមរម្យ ។

ប្រការ ២៦. លក្ខខណ្ឌ

បេក្ខជន ដែលមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចបានកំណត់ខាងក្រោមនេះអាចពិចារណាឱ្យរួចផុតពីកម្មសិក្សា ៖

- ឥស្សរៈជនជាន់ខ្ពស់ ដែលបាននឹងកំពុងបម្រើការងារយ៉ាងតិច ១០ (ដប់) ឆ្នាំ ហើយមានបទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹងទាក់ទងនឹងវិស័យច្បាប់ ដូចជា សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាល ឬសមាជិករដ្ឋសភា ឬសមាជិកព្រឹទ្ធសភា ឬសមាជិកស្ថាប័នធម្មនុញ្ញ និងស្ថាប័នផ្សេងទៀតដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យច្បាប់ ឬ

- ចៅក្រម ឬព្រះរាជអាជ្ញា ដែលបាននឹងកំពុងបម្រើការងារ យ៉ាងតិច១០ (ដប់) ឆ្នាំ និងមានបរិញ្ញាបត្រច្បាប់ ។

- សិស្សមេធាវីដែលបានបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល ហើយកំពុងបម្រើការងារជាចៅក្រម ឬព្រះរាជអាជ្ញារយៈពេល ០៧ (ប្រាំពីរ) ឆ្នាំ ។

- ជនជាតិខ្មែរ ដែលបានចុះបញ្ជី និងធ្វើជាមេធាវីពេញសិទ្ធិ នៅបរទេស ។

ប្រការ ២៧. កាតព្វកិច្ចរបស់បេក្ខជន

បេក្ខជនដែលស្នើសុំរួចផុតពីកម្មសិក្សាមានកាតព្វកិច្ចបង្កភាពទានជូនគណៈមេធាវី និងកាតព្វកិច្ចនានាដែលបានកំណត់ ដោយបទដ្ឋានគតិយុត្តនៃវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

ប្រការ ២៨. ការបណ្តុះបណ្តាល

បេក្ខជនដែលស្នើសុំរួចផុតពីកម្មសិក្សាត្រូវចូលរួមការបណ្តុះបណ្តាលនានា ដែលតម្រូវដោយគណៈមេធាវីទៅតាមការកំណត់ និងចំនួនម៉ោងនៃការសិក្សារបស់គណៈមេធាវី លើកលែងតែបេក្ខជននោះបានបញ្ចប់ការសិក្សានិងទទួលវិញ្ញាបនបត្រសម្បទាខាងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

ប្រសិនបើ បេក្ខជននោះមិនបានចូលរួម និងបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល ដែលតម្រូវដោយគណៈមេធាវីទេនោះ បេក្ខជននោះមិនអាចប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវីបានឡើយ ។

ផ្នែកទី ៨

ការបញ្ចប់ការធ្វើកម្មសិក្សា

ប្រការ ២៩. ការឆ្លើយតបការណ៍

កម្មសិក្សាការីដែលបានបំពេញកម្មសិក្សារបស់ខ្លួនជាមួយគ្រូកម្មសិក្សា នៅក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់ ដោយគណៈមេធាវីរួចហើយ ត្រូវធ្វើរបាយការណ៍អំពីសកម្មភាពនៃការបំពេញការងារវិជ្ជាជីវៈមេធាវីរបស់ខ្លួន មក គណៈមេធាវី ដើម្បីឱ្យក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីពិនិត្យ និងសម្រេច អំពីការអនុញ្ញាត ឬមិនអនុញ្ញាតឱ្យជាមេធាវី ពេញសិទ្ធិ ។

របាយការណ៍របស់កម្មសិក្សាការី ត្រូវមានភ្ជាប់ជាមួយនឹងលិខិតដែលបញ្ជាក់អំពីយោបល់របស់គ្រូកម្ម សិក្សា និងភស្តុតាងនានាដែលបញ្ជាក់អំពីការបំពេញការងារវិជ្ជាជីវៈមេធាវី សម្រាប់គាំទ្រសកម្មភាពដែលបាន បរិយាយក្នុងរបាយការណ៍ និងជាមូលដ្ឋាននៃការបញ្ជាក់អំពីសមត្ថភាពនៃការប្រកបវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ។

ប្រការ ៣០. ទម្រង់ និងខ្លឹមសារនៃរបាយការណ៍

កម្មសិក្សាការីត្រូវធ្វើរបាយការណ៍តាមទម្រង់ដែលកំណត់ដោយគណៈមេធាវី ដូចខាងក្រោម ៖

១ ទម្រង់

របាយការណ៍ត្រូវមាន ៖

- កំរាស់យ៉ាងច្រើនចំនួន ២០(ម្ភៃ)ទំព័រ ដោយមានរឹមខាងលើទំព័រ ២០ (ម្ភៃ)មីលីម៉ែត្រ និងខាង ក្រោមទំព័រ ២៥ (ម្ភៃប្រាំ)មីលីម៉ែត្រ ។ ចំពោះរឹមខាងស្តាំមានទំព័រ ១៥ (ដប់ប្រាំ)មីលីម៉ែត្រ និងខាង ឆ្វេងទំព័រ ២៥ (ម្ភៃប្រាំ) មីលីម៉ែត្រ ។
- សេចក្តីផ្តើម តួសេចក្តី និងសេចក្តីបញ្ចប់

២ ចំនួនរឿងក្តី

ក្នុងរយៈពេលកម្មសិក្សា កម្មសិក្សាការីត្រូវបំពេញកិច្ចការការពារក្តី និងតំណាងដោយអាណត្តិ ដូចខាង ក្រោម ៖

- រឿងក្តីប្រហុទណ្ឌចំនួន ០៣ (បី) យ៉ាងតិច
- រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ០៣ (បី) យ៉ាងតិច
- ការពិគ្រោះយោបល់ច្បាប់ចំនួន ០៥ (ប្រាំ) ករណីយ៉ាងតិច

៣ ខ្លឹមសារ

- ត្រូវសង្ខេបកិច្ចការ ដែលខ្លួនបានបំពេញ ក្នុងរយៈពេលធ្វើកម្មសិក្សា
- ត្រូវលើកយករឿងក្តីប្រហុទណ្ឌ ០១ (មួយ)ករណី និងរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី ០១ (មួយ)ករណី ដែលខ្លួន បានបញ្ចប់ការការពារ និងតំណាងដោយអាណត្តិមកបង្ហាញ ។

- ត្រូវបង្ហាញសមត្ថភាពក្នុងការការពារក្តីក្នុងរឿងនោះ ដោយផ្តល់យុទ្ធសាស្ត្រសំរាប់ការការពាររឿងក្តី រួមមានអង្គហេតុសង្ខេប ចំណុចខ្សោយ ចំណុចខ្លាំង ទ្រឹស្តីការពារ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងលទ្ធផលនៃការ ការពារ នៃរឿងក្តី និង
- ត្រូវមានឯកសារយោងភ្ជាប់មកជាមួយ ចំពោះរឿងក្តីដែលបានលើកមកបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍ ។ ចំពោះរឿងក្តីផ្សេងទៀតត្រូវដាក់ក្នុងលេខយោង នៅចុងទំព័រ ។
- កម្មសិក្សាការី ត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យបានត្រឹមត្រូវនៅក្នុងរបាយការណ៍បញ្ចប់កម្មសិក្សា ។ ក្នុងករណីកម្ម សិក្សាការី ផ្តល់ព័ត៌មានមិនពិត ត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មវិន័យ ។

ប្រការ ៣១. ការពិនិត្យលើរបាយការណ៍

កម្មសិក្សាការី ដែលបានធ្វើរបាយការណ៍កម្មសិក្សា និងបានបញ្ជូនមកការិយាល័យរដ្ឋបាលរបស់គណៈ មេធាវីរួចហើយ របាយការណ៍នោះត្រូវចាត់បញ្ជូនមកប្រធានគណៈមេធាវី ដើម្បីចាត់តាំងគណៈកម្មការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃទៅលើរបាយការណ៍នោះ ។

សមាសភាពគណៈកម្មការត្រួតពិនិត្យ គឺជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា ត្រូវពិនិត្យទៅលើយោបល់របស់គ្រូកម្ម សិក្សា ទម្រង់ និងខ្លឹមសារនៃរបាយការណ៍ ដូចបានកំណត់ក្នុងប្រការ ៣០ ខាងលើ ។

ប្រការ ៣២. ការសម្រេចលើការបញ្ចប់កម្មសិក្សា និងការចូលពេញសិទ្ធិ

ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីនឹងពិនិត្យទៅលើរបាយការណ៍របស់កម្មសិក្សាការី យោបល់របស់គណៈកម្មការ ទទួលបន្ទុកពិនិត្យ និងវាយតម្លៃរបាយការណ៍ យោបល់គ្រូកម្មសិក្សា និងស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៃការបំពេញការងារ វិជ្ជាជីវៈមេធាវីរបស់កម្មសិក្សាការី ។

ប្រសិនបើរបាយការណ៍មានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ តាមការកំណត់នៃលក្ខខណ្ឌទម្រង់ និងខ្លឹមសារ ដូចមាន កំណត់ក្នុងប្រការ ៣០ នៃសេចក្តីសម្រេចនេះ ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីនឹងសម្រេចឱ្យកម្មសិក្សាការីជាមេធាវីពេញ សិទ្ធិ ។

ប្រការ ៣៣. ការពន្យារ ឬការព្យួរកម្មសិក្សា

ការពន្យារ ឬការព្យួរកម្មសិក្សា ត្រូវធ្វើឡើងតាមការស្នើសុំរបស់សាមីខ្លួន មកគណៈមេធាវី ហើយគណៈ មេធាវីនឹងកំណត់របៀបវារៈសម្រាប់ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវីពិនិត្យ និងសម្រេច ។

ការស្នើសុំនេះត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយនឹងមូលហេតុសមរម្យជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងគាំទ្រដោយភស្តុតាង ដើម្បីបញ្ជាក់អំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃមូលហេតុនោះ ។

មូលហេតុសមរម្យដែលអាចអនុញ្ញាតឱ្យពន្យារ ឬព្យួរកម្មសិក្សា គឺ ៖

១. បេក្ខជនសាមីត្រូវបានទៅបំពេញការងារមានវិសមិតភាពជាមួយនឹងវិជ្ជាជីវៈមេធាវី ឬ
២. បេក្ខជនសាមីកំពុងបំពេញការងារ ឬសិក្សា ឬស្រាវជ្រាវនៅបរទេស ឬ
៣. បេក្ខជនសាមីកំពុងសម្រាកព្យាបាលជម្ងឺ នៅក្នុងស្រុក ឬបរទេស ។

ការអនុញ្ញាតឱ្យពន្យារពេល ឬព្យួរកម្មសិក្សា ដែលមានមូលហេតុសមរម្យត្រូវធ្វើឡើងដោយក្រុមប្រឹក្សា
គណៈមេធាវី សម្រាប់រយៈពេលយ៉ាងយូរ ០២ (ពីរ) ឆ្នាំ ។ បេក្ខជនសាមីអាចស្នើសុំពន្យារ តាមលក្ខខណ្ឌនៃប្រការ
នេះ និងប្រការ ២១ នៃសេចក្តីសម្រេចនេះ ។

ផ្នែកទី ៩

អវសានប្បញ្ញត្តិ

ប្រការ ៣៤. និរាករណ៍

បទប្បញ្ញត្តិ ឬសេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយណា ដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយពីសេចក្តីសម្រេចនេះ ត្រូវចាត់ទុកជា
និរាករណ៍ ។

ប្រការ ៣៥. ការចូលជាធរមាន

សេចក្តីសម្រេចនេះនឹងចូលជាធរមានចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទ នៃការចុះហត្ថលេខារបស់ប្រធានគណៈមេធាវី
តទៅ ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៧

ប្រធាន
មេធាវី ស៊ុន វិសាល

- ចម្លងជូន ៖**
- ឯកឧត្តមអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ
 - ក្រុមប្រឹក្សាគណៈមេធាវី
“ដើម្បីជូនជ្រាប”
 - ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

គណៈកម្មការព្រឹត្តិបត្រ

១-ឯកឧត្តម សួន វិសាល

បាទហ្វាងការផ្សាយ

២-លោកមេធាវី កុយ នាម

និពន្ធនាយក

៣-លោកមេធាវី លីង សុវណ្ណា

លេខាធិការ

នាយកដ្ឋានស្រាវជ្រាវ បោះពុម្ព និងផ្សព្វផ្សាយ

១-លោកមេធាវី កែ ម៉ីនធឿន

ប្រធាននាយកដ្ឋាន

២-លោកមេធាវី សេង សុខឃឹម

អនុប្រធាននាយកដ្ឋាន

៣-លោកស្រីមេធាវី លីម ច័ន្ទលីដា

អនុប្រធាននាយកដ្ឋាន

៣-លោកមេធាវី ម៉ែ ច័ន្ទសត្យា

អនុប្រធាននាយកដ្ឋាន

៤-លោកមេធាវី វ៉ា សំរិត

ប្រធានការិ. ព្រឹត្តិបត្រ

៥-លោកមេធាវី ហួត សុវណ្ណា

បុគ្គលិកស្ម័គ្រចិត្ត

៦-កញ្ញា គឹម រ៉ត្តនិមល

រដ្ឋបាលទូរទៅ

៧-លោក ស្រេង សីហាម៉ីននុត

បុគ្គលិកស្ម័គ្រចិត្ត

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

សម្ព័ន្ធច័ន្ទបុលសេនាភក្តី សាយ ឈុំ

លោកមេធាវី ឆ បូណារី

លោកមេធាវី សារិន ជេណារ៉ា

DFDL

គណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា